

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**ECCLESIASTICAE || DISCIPLINÆ || LIBRI SEX: || DE
CANONICA ET MO-||nastica Disciplina collapsa
restau-||randa, pristinoque nitori || restituenda.||**

Schulting, Cornelius

Coloniae Agrippinae, 1599

VD16 ZV 14233

De Disciplina Ecclesiastica Liber Secundvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63372)

DE DISCIPLINA ECCLESIASTICA

LIBER SECVNDVS.

CAP. I.

Ex Concilijs & decretis.

Hinc Concilijs Ecclesiasticis grauissima auctoritates & testimonia selectissima de disciplina Ecclesiastica, iuxta annotationes Ecclesiasticas D. Iouenij Parisiensis, ac primum desinuntur testimonia ex Classe prima Oecumenicorum Conciliorum sectione prima, ad rationem Methodi quartam cap. 7. propositam supra. lib. 1.

Ex Concilio Ephesino Canone 8. Communibus malis maior curatio adhibenda est, cum maiora detrimenta adferant.

Ex Concilio Constantinopolitano 1. Canon. 3.

Ineptum enim est, ut alijs bene preceatur, qui necesse habet sua curare vulnera.

Ex Concilio Constantinopolitano quarto. Ceterum, non est omnino necesse, negotia fidei expresso in concilijs generalibus agi, satis est de his tractari quae spectant bonos mores & Ecclesiae hierurchiam, quae ad rectam fidem conseruandam conducunt maximè. Ex eodem Concilio Canone 1. à Gratiano citato. Si quis semel notatus fuerit inuidiae vel contentionis vitio, & rursus in hoc ipsum inciderit, sciat se primam causam, ex qua inuidia vel contentio nascitur in interioribus

bus

bus medullis habere reconditam. Oportet ergo eum per contraria atque diuersa curari. id est, per humilitatis exercitium. Exercitia verò humilitatis sunt si se vilioribus officijs subdat, & ministerijs indignioribus tradat ita namque arrogantia & humanae gloriae vitium euitari vel curari poterit, vt in consuetudinem humilitatis affectus ultra iam non incidat in arrogantia & vanae gloriae delictum, sed in singulis huiusmodi vitijs cura similis adhibeatur.

Ex Concilio Lateranensi Canone septimo. Irrefragabili constitutione sancimus, vt Ecclesiarum Prælati ad corrigendum subditorum excessum maximè Clericorum, & reformandum mores prudenter & diligenter intendant, ne sanguis eorum de suis manibus requiratur. Vt autem correctionis & reformationis officium liberè valeant exercere, decernimus, vt executionem ipsius nulla consuetudo vel appellatio valeat impedire. nisi excefferint talibus obseruanda. Excessus tamen Canonice Ecclesiae Cathedralis, qui consueuerunt corrigi per capitulum, per ipsum in ipsis Ecclesijs (quæ talem hæctenus consuetudinem habuerunt) ad commonitionem & iussionem Episcopi corrigantur iofra terminum competentem ab Episcopo præfigendū. Alioquin ex tunc Episcopus dominum habens præ oculis, omni contradictione cessante ipsos prout animarum cura exegerit, per censuram Ecclesiasticam corrigere non postonat.

Sed & alios eorum excessus corrigere non ommittat, prout animarum cura requirit, debito
tamen

tamen ordine in omnibus obseruato. Cæterum si Canonici absque manifesta & rationabili causa, maximè in contemptum Episcopi, cessauerint à diuinis, Episcopus nihilominus si voluerit, celebret in Ecclesia eadem. & Metropolitanus ad que relam ipsius tanquam super hoc delegatus à nobis taliter eos per censuram Ecclesiasticam cognita veritate castiget, quod pœnæ metu alia de cætero non præsumant. Prouideant itaque diligenter Ecclesiarum prælati, vt hoc salutare statutum ad quæstum pecuniæ, vel grauamen aliquod non conuertant: sed illud studiosè ac fideliter exequantur, si canonicam voluerint effugere vltionem, quoniam super his Apostolica sedes, autore Domino, attentissimè vigilabit.

8. Qualiter & quando debeat prælatus procedere ad inquirendum & puniendum subditorum excessus, ex auctoritatibus noui & veteris Testamenti colligitur euidenter, ex quibus postea processerunt canonicæ sanctiones, sicut olim aperte distinximus, & nunc sacri approbatione Concilii confirmamus. Legitur enim in Euangelio, quod villicis ille, qui diffamatus erat apud dominum suum, quasi dissipasset bona sua audiuit ab illo: Quid hoc audio de te? redde rationem villicationis tuæ, iam enim non poteris villicare. Et in Genesi Dominus ait: Descendam & videbo, vtrum clamorem qui venit ad me, opere compleuerint. Ex quibus auctoritatibus manifestè comprobatur, quòd non solum cum subditus, verum etiam cum prælatus excedit, si per clamorem & famam ad aures superioris peruenerit, non quidem à maleuolis

leuolis & maledicis sed à prouidis & honestis, nec semel tantùm, sed sæpè (qui clamor innuit, & difformatio manifestat) debet coram Ecclesiæ senioribus veritatem diligentius perscrutari, & si rei poposcerit qualitas, canonica districtio culpam feriat delinquentis, non tanquam sit autor & iudex, sed quasi deferente fama vel denunciante clamore, officij sui debitum exequatur. Licet autem hoc sit obseruandum in subditis, diligentius tamen obseruandum est in prælatis, qui quasi signum sunt positi ad sagittam. Et quia non possunt omnibus complacere, cum ex officio teneantur, non solum arguere, sed etiam increpare, quin etiam interdum suspendere, nonnunquam verò ligare, frequenter odium multorum incurrunt, & insidias patiuntur. Ideò sancti Patres prouidè statuerunt, vt accusatio prælatorum non facile admittatur, ne concussis columnis corruat ædificium: nisi diligens adhibeatur cautela, per quam non solum falsè, sed etiam malignæ criminationis ianua præcludatur. Verùm ita voluerunt prouidere prælatis ne criminarentur iniustè, vt tamen cauerent ne delinquerent insolenter contra morbum, vtrumque inuenientes congruam medicinam: videlicet vt criminalis accusatio, quæ ad diminutionem capitis (id est degradationem) intendit, nisi legitima præcedat inscriptio nullatenus admittatur.

Sed cum super excessibus suis quisquam fuerit informatus, ita vt iam clamor ostendit, qui diutius sine scandalo dissimulari non possit, vel sine periculo tolerari, absque dubitationis scrupulo,

P

ad

ad inquirendum & puniendum eius excessus, nō ex odij fomite, sed charitatis procedatur affectu, quatenus si fuerit grauis excessus etsi non degradetur ab ordine, ab administratione tamen amoueatur omninō, quod est secundum Euangelicam sententiam à villicatione villicum amoueri, qui nō potest villicationis suæ dignā reddere rationem. Debet igitur esse presens is, contra quem facienda est inquisitio, nisi se per contumaciam absentauerit, & exponenda sunt illi capitula, de quibus fuerit inquirendum, ut facultatem habeat defendendi seipsum. Et non solum dicta sed etiam nomina testium sunt ei, ut quid vel à quo sit dictum appareat publicanda: nec non exceptiones & replicationes legitimè admittendæ, ne per suppressionem nominum infirmandi, per exceptionum verò exclusionem, deponendi falsum audacia præbeatur.

Ad corrigendos itaq; subditorum excessus tanto diligentius debet prælatus assurgere, quanto dånabilius eorum offensas desereret incorrectas contra quos ut de notorijs excessibus taceatur, etsi tribus modis possit procedi, per accusationem videlicet denunciationem & inquisitionem eorum, ut tamen in omnibus diligens adhibeatur cautela, ne forte per leue compendiū, ad graue dispendium veniatur: sicut accusationem legitima præcedere debet inscriptio, sic & denunciationem charitatiua admonitio, & inquisitionem clamorosa insinuatio præuenire, illo semper adhibito moderamine, ut iuxta formam iudicij sententiæ quoque forma dicatur. Hunc tamen
ordi-

ordinem circa regulares personas non credimus
 vsque quaque seruandum, quæ cum causa requi-
 rit, facilius & liberius à suis possunt administra-
 tionibus amoueri. Ex eodem Concilio Canone
 12. In singulis regnis siue prouincijs fiat de trien-
 nio in triennium, saluo iure dioecesanorum Pon-
 tificum, commune Capitulum Abbatum atque
 Priorum, Abbates proprios non habentium, qui
 nõ consueuerunt tale capitulũ celebrare ad quod
 vniuersi conueniant, præpeditiõnem canonicam
 non habentes apud vnum de monasterijs ad hoc
 aptum: hoc adhibito moderamine, vt nullus eorũ
 plus q̃ sex euectiones & octo personas adducat.
 Aduocent autem charitatiuè in huius nouitatis
 primordijs duos Cisterciensis ordinis Abbates vi-
 cinos ad præstandum sibi consilium & auxilium
 opportunum, cum sint in huiusmodi capitulis ce-
 lebrandis ex longa consuetudine plenius infor-
 mati. Qui absq; contradictione duos sibi de ipsis
 associent quos viderint expedire. Ac ipsi quatuor
 præsent capitulo vniuerso, ita qui ex hoc nullus
 eorum auctoritatem prælationis assumat: vnde
 cũ expedierit, prouida possint deliberatione mu-
 tari. Huiusmodi verò capit. aliquot certis diebus
 continuò iuxta morè Cisterciensium celebrètur,
 in quo diligèns habeatur tractatus de reforma:io-
 ne ordinis & obseruantia regulari, & quod statu-
 tum fuerit, illis 4. approbantibus, ab omnibus in-
 uiolabiliter obseruetur omni excusatione & cõ-
 traditione ac appellatiõne remotis, prouiso nihi-
 lominus, vbi sequèti termino debeat ca. celebra-
 ri: & qui conueniunt vitã ducant comunè & fa-
 ciant proportionabiliter simul oēs cões expensas

ita qui si non poterint in eisdem saltem plures simul in diuersis domibus commorentur. Ordinentur etiam in eodem capitulo religiosæ ac circumspectæ personæ, quæ singulas abbatias eiusdem regni siue Prouinciæ non solum Monachorum, sed etiam monialium, secundum formam sibi præfixam, vice nostra studeant visitare corrigentes & reformantes, quæ correctionis & reformationis officio cognouerint indigere: ita qui si rectorem loci cognouerint ab administratione penitus amouendum denuncient Episcopo proprio, vt illum amouere procurent, qui si non fecerit, ipsi visitatores hoc referent ad Apostolicam sedem examinandum. Hoc ipsum regulares canonicos secundum ordinem suum volumus & præcipimus obseruari. Si verò in hac nouitate quicquam difficultatis emerferit, quæ per prædictas personas nequeat expediri, ad Apostolicam sedem iudicium, absque scandalo referatur: cæteris irrefragabiliter obseruatis, quæ concordati fuerint deliberatione prouisa. Porro Diocesani Episcopi monasteria sibi subiecta ita studeant reformare, vt cum ad ea prædicti visitatores accesserint, plus in illis inueniant quod commendandum, quam quod correctione sit dignum: attentissimi præcauentes ne per eos dicta monasteria indubitatis oneribus aggrauentur. Quia sic volumus superiorum iura seruari, vt inferiores nolimus iniurias sustinere. Ad hoc districtè præcipimus tædiocesanis Episcopis, quam personis quæ præerunt capitulis celebrandis, vt per censuram Ecclesiasticam appellatione remota compescant aduocatos

uocatos, patronos, vicedominos, rectores & consules, magnates & milites, seu quoslibet alios ne monasteria præsumant offendere in personis ac rebus. Et si forsitan offenderint eos ad satisfactionem compellere non omittant, vt liberius & quietius omnipotenti Deo valeant famulari.

13. Nenimia religiosorum diuersitas grauem in Ecclesia Dei offensionem inducat, firmiter prohibemus, ne quis de cætero nouam religionem inueniat. Sed quicumque voluerit ad religionem conuerti vnã de approbatis assumat. Similiter qui voluerit religionis domum fundare de nouo regulam & institutionem accipiat de religionis approbatis. Illud etiam prohibemus, ne quis in diuersis monasterijs locum Monachi habere præsumat, nec vnus Abbas pluribus monasterijs præfidere.

14. Vt Clericorum mores & actus in melius refoventur, continenter & castè viuere studeant vniuersi præsertim in sacris ordinibus constituti ab omni libidinis vitio præcauētes, maximè illo propter quod ira Dei venit de cælo in filios diffidentia quatenus in conspectu Dei omnipotentis, puro corde ac mundo corpore valeant ministrare. Ne verò facilitas veniæ incertum, tribuat delinquendi: statuimus, vt qui deprehensi fuerint incontinentiæ vitio laborare, prout magis aut minus peccauerint, puniantur secundum canones sanctiones: quas efficacius & districtius præcipiemus obseruari, vt quos diuinus timor à malo non reuocat, temporalis saltè poena à peccato cohibeat. Si quis igitur hac de causa suspensus,

sus, diuina celebrare præsumperit, non solû Ec-
 clesiasticis beneficijs spoliatur, verumetiam pro
 hac duplici culpa, perpetuò deponatur. Prælati
 verò, qui tales præsumperint in suis iniquitatib.
 sustinere, maximè obtentu pecuniæ vel alterius
 cõmodi temporalis pari subiaceant vltioni. Qui
 autem secundum religionis suæ morem non ab-
 dicarunt copiam conjugalem, si lapsi fuerint, gra-
 uius puniantur, cùm legitimo matrimonio pos-
 sint vti. 15. A crapula & ebrietate omnes clerici
 diligenter abstineant, vnde vinum sibi temperet,
 & se vino: nec ad bibendum quispiam incitetur,
 cùm ebrietas mentis inducat exitium, & libidi-
 nis prouocet incentiuum. vnde illum abusum de-
 cernimus penitus abolendum, quo in quibusdã
 partibus ad potus æquales suo modo se obligant
 potatores: & ille iudicio talium plus laudatur,
 qui plures inebriat, & calices fœcũdiore exhaui-
 rit. Si quis autem super his culpabilem se exhi-
 buerit, nisi à superiore commonitus satisfecerit
 competenter, à beneficio vel officio suspendatur.
 16. Clerici officia vel commercia secularia non
 exercent maximè inhonesta nimis, ioculatorib.
 & histrionibus non intendant: & tabernas prof-
 fus eant: nisi fortè causa necessitatis in itinere
 constituti. Ad aleas vel taxillos non ludant, nec
 huiusmodi ludis intersint: coronam & tonsuram
 habeant congruentem, & se in officijs diuinis, &
 alijs bonis exercent studijs diligenter. Clausa de-
 ferant de super indumeta, nimia breuitate vel lon-
 gitudine, non notanda. Pannis rubeis aut viridib.
 nec non manicis aut subtalaribus consumitijs,

seu

sen rostratis frenis, sellis, pectoralibus & calcari-
 bus deauratis, aut aliam superfluitatem gerenti-
 bus, non utantur. Cappas manicatas ad diuinum
 officium intra Ecclesiam nulli gerant, sed nec a-
 libi, qui sunt in sacerdotio vel personatibus con-
 stituti, nisi iusti causa timoris exegerit habitum
 transformari. Fibulas omnino non ferant, neque
 corrigias auri vel argenti ornatum habentes, sed
 nec annulos, nisi quibus competit ex officio di-
 gnitatis. Pontifices aut in publico & in Ecclesia
 super indumentis lineis omnes utantur, nisi Mo-
 nachi fuerint, quos oportet deferre habitum Mona-
 chalem, pallijs dissibulatis non utantur in publi-
 co, sed vel post collum, vel antè pedes hinc inde
 connexis. Ex eodem Can. 33. Procuraciones quæ vi-
 sitationis ratione debentur Episcopis Archidiacon.
 vel quibuslibet alijs etiã Apostolicæ sedis legatis,
 aut nuncijs, absque manifesta & necessaria causa
 nullatenus exigantur, nisi quando presentialiter of-
 ficiū visitationis impendunt: & tunc euectionum
 & personarum mediocritatem obseruent, in Late-
 ranensi concilio definitam. Hoc adhibito modera-
 mine circa legatos & nuncios, ut cū oportuerit eos
 apud aliquem locum moram facere necessariam,
 ne locus ille propter illos nimium aggrauetur, pro-
 curaciones recipiat moderatas ab alijs Ecclesijs vel
 personis quæ nondam fuerunt de suis procuratio-
 nibus aggrauate, ita quod numerus procurationum
 numerum dierum, quibus huiusmodi moram fece-
 rint, nō excedat: & cū aliqua nō suffecerit per ipsam
 duæ vel plures coniungantur in vnam. Porro visita-
 tionis officium exercētes non quærant quæ sua, sed
 quæ Iesu Christi: prædicationi & exhortationi &
 correctioni & reformationi vaeando, ut fructu re-
 ferant qui non perit. Qui autem contra hoc venire

præsumperit & qui acceperat reddat, & Ecclesijs quæ taliter aggrauantur, tantundem impendat.
 34. Quia Prælati plerique vt procuracionem aut seruitium aliquod impédant legato, vel alij plus extorquent à subditis quam exoluant; & in eorum damnis lucra sectantes, quærunt prædam potius quàm subsidium in subiectis, id de cætero fieri prohibemus. Ex eodem Canone 49. Subinterminatione diuini iudicij penitus interdici-
 mus, vt causa cupiditatis nullus audeat excommunicationis vinculo aliquem innodare, vel absoluere innodatum, in illis maximè regionibus in quibus ex consuetudine cum excommunicatus absoluitur, pecuniaria pœna mulctatur, statuentes vt cum excommunicationis sententiam iniustam fuisse constiterit excommunicator ad restituendam pecuniam sic extortam, per censuram Ecclesiasticam compellatur, & nisi probabili fuerit errore deceptus, tantundem iniuriam passo persoluat: & si fortè soluendo non fuerit, animaduersione alia castigetur. Canone 60. Ascendentibus ad nos de diuersis mundi partibus Episcoporum querelis intelleximus graues & grandes quorundam Abbatum excessus, qui suis finibus non contenti, manus ad ea quæ sunt Episcop. dignitatis extendunt: de causis matrimonialibus cognoscendo, iniungendo publicas pœnitentias concedendo, indulgentiarum literas & similia præsumendo: vnde contingit interdum, quod vilescat auctoritas apud multos. Volentes igitur in his Episcop. dignitati, & Abbatum prouidere saluti præfenti decreto firmiter prohibemus, ne quis Abbatum ad talia se præsumat extendere, si proprium voluerit perire.

periculū euitare, nisi fortè quisquam eorū specialiter concessione, vel alia legitima causa huiusmodi valeat se tueri. Ex concilio Constantiensi, Sess. 39. Statutū de cōcilijs generalibus erga futura schismata edicto perpetuo sancimus & ordinamus, vt amodo concilia generalia celebrentur, ita qui primū à fine huius concilij in quinquennium immediatè sequens: Secundū verò à fine illius in septennium, & deinceps de decennio in decennium perpetuò celebrētur in locis, quæ summus Pontifex per mensem ante finem cuiuslibet concilij, approbante & consentiente concilio, vel in eius defectu ipsum concilium deputare & assignare teneatur, vt sic per quandam continuationem semper aut concilium vigeat, per termini pendentiam expectetur, quæ terminum liceat summo Pontifici de suorum fratrum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium consilio ob emergentes fortè casus abbreviare, sed nullatenus prorogetur. Locum autem pro futuro celebrando concilio deputatum absque euidenti necessitate non mutet. Ex eodem: Sessione 40. Sacrosancta generalis Synodus Constantiensis in Spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam repræsens statuit & decreuit, quod futurus Romanus Pontifex per Dei gratiam de proximo assumendus cum hoc sacro concilio, vel deputandis per singulas nationes debeat reformare Ecclesiam in capite, & in membris & curiam Romanam secundum æquitatem, & bonum regimē Ecclesiæ, antequam hoc concilium dissoluatur super materijs articulorum, alias per nationes in

reformatorio oblatorum, quæ sequentur. Primò de numero, qualitate & natione dominorum Cardinalium. Item de reservationibus sedis Apostolicæ. Item de Annatis communibus seruitijs & minutis. Item de collationibus beneficiorum & gratijs expectatiuis. Item de confirmationibus electionum. Item de causis in Curia Romana tractandis vel non. Item de appellationibus ad Romanam curiam. Item de officijs cancellariæ & pœnitentiariæ. Item de exemptionibus & incorporationibus tempore schismatis factis. Item de commendis. Item de fructibus medij temporis. Item de non alienandis bonis Romanæ Ecclesiæ. Item propter quæ & quomodo Papa possit corrigi & deponi. Item de extirpatione simoniæ. Item de dispensationibus. Item de prouisione Papæ & Cardinalium. Item de indulgentijs. Item de decimis. Hoc adiecto quod facta per nationes deputatione prædicta, liceat alijs de licentia Papæ libere ad propria remeare. Ex eodem Concilio, Canone 7. Frequens generalium Conciliorum celebratio agri Domini cultura est præcipua, quæ vepres, spinas, tribulos, hæresum & errorum & schismatum extirpat, excessus corrigit, deformata reformat, & vineam Domini ad frugem vberriam fertilitatis adducit. Illorum verò neglectus, præmissa disseminat atque fouet: hæc præteritorum temporum recordatio, & præsentium consideratio, ante oculos nostros ponunt. Ea propter hoc edicto perpetuò sancimus, decernimus & ordinamus, vt amodò concilia generalia celebrentur; ita quod primùm à fine huius
conci-

concilij in quinquennium immediatè sequens secundum verò à fine illius immediatè sequentis concilij in septennium, & deinceps de decennio in decennium perpetuò celebrentur, in locis quæ summus Pontifex per mensem ante finem cuiuslibet concilij, approbante & consentiente concilio, vel in eius defectum, ipsum concilium deputare & assignare teneatur, vt sic per quandam continuationem semper, aut concilium vigeat, vt per termini pèdentiam expectetur, quem terminum liceat summo Pontifici de fratrum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium consilio, ob emergentes fortè casus abbreviare; sed nullatenus prorogetur.

Ex eodem Concilio, Canone decimo quinto. Inter ceteros Prælatorum & Clericorum excessus hoc maximè inoleuit, quòd spreta in vestibus forna Ecclesiasticæ honestatis, plurimi delectantur esse deformes, & cupiunt laicis conformari quodque mente gerunt, habitu confidentur.

Vnde præter cætera quæ circa vestes, tonsuram & habitus clericorum tam in formis quam in coloribus, atque comam seu capillos, vitamque & honestatem clericorum iura statuunt, & quæ nimium collapsa sunt tam in secularibus quam in regularibus: sacro approbante concilio innouamus, & præcipimus diligentius obseruari illum specialiter abusum (eodem approbante concilio) decernimus penitus abolendum, quod in quibusdam partibus nonnulli clerici

rici

rici & personæ Ecclesiasticæ, seculares & regulares, etiam qui magis execramur prælati Ecclesiarum, manicas ad cubitum pendentes, & longas cum magna sumptuosa superfluitate vestes etiam fissas retrò, & in lateribus cum fodraturis ultra oram excedentibus etiam in fissuris deferunt, & cutalibus in Ecclesijs cum suppellicijs ac alijs vestibus ad cultum & officium Ecclesiasticum ordinatis, etiam intra Ecclesias ipsas, in quibus beneficiati existunt, non verentur diuinis officijs interesse. Hanc vestium deformitatem in quibuscunque personis Ecclesiasticis reprobamus, ac usum talium inhibemus: contrarium autem facientes vt transgressores canonum puniantur: specialiter statuentes, vt quicumque beneficiatus aut officium in Ecclesia gerens, in habitu huiusmodi diuinis officijs præsumperit interesse, pro quolibet vice à participatione prouentuum Ecclesiasticorum per mensem nouerit se suspensum: fructuosa illi fabricæ illius Ecclesiæ applicentur.

Ex Concilio Basiliensi: Sessione 28. Decretis Synodalibus conciliorum generalium, neruus regulæ Ecclesiasticæ ac disciplinæ salutaris innititur. Ex eodem Concilio, Sess. 29. Et sperandum est, vbi re ipsa plenius digesta summa, Pontifex effectum citationis huius aduerterit in quærenda ipsius & aliorum salute versari, vt languor acerrimus à corpore mystico Ecclesiæ depellatur, non adeò aduersus citationem ipsam succenserebit: que etsi aliquid amaritudinis more salubris medicinæ in primo gustu ferre videatur: eam tamen in nouissimis iucundam & salutiferam esse Deo aspirante

rante perferret, nec eam bono publico aut charitati aduersam: imò potius suæ salutis ac Ecclesię necessitati accommodam fuisse cognoscit: verò tale aliquid priora ignorasse secula commemorat, si rerum gestarum procurat historias: non statim summos Pontifices de corrigendis defectibus fuisse admonitos conspiciet, sed etiam depositos à Papatu, ac etiam nonnullis obedientiam ex multis causis fuisse subtractam. Sed si abusu incrementa nunc vigentia: si longam & fortem aduersus sanctam Synodum & reformationem Ecclesię resipiscentiam perseuerantē, quæ priora secula ignorarunt inaduertat: nihil admirabitur huius citationis nūc repertum fuisse antidotum. Ex eodem Concilio, Sessione 30. Sed quod cum dolore referimus, ipse Dominus Eugenius infra assignatum terminum, neque per se neque per aliū comparere voluit: aut minimum excusationem, si quam haberet transmittere, imò correctionem effugere volens dissolutionem & translationem concilij, quod de iure non poterat de facto pendente termino attentauit. Ex eodem Concilio, Sessione 34. Hęc sancta Synodus Basiliensis in Spiritu sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam representans necessarium esse iudicans, vt cui pia non prodest correctio debita, non parcat abscissio. Ex Concilio eodem, Sess. 35. Sacrosancta generalis Basiliensis Synodus &c. Ad perpetuam rei memoriam sollicitudinem generalium Conciliorum, quorum frequens celebratio agrı dominici præcipua cultura est, maximè fieri decet vt euellent, & destruant vepres & tribulos errorum:

rorum:

rorum : ædificentque & plantent sanam doctrinam veritatis, per quam animæ hominum nutriuntur in salutem. Quod attendens hæc sancta Synodus, volensque errores varios aduersus Evangelicam veritatem, & determinaciones Ecclesie pullulantes extinguere tres Catholicas veritates fidei cordibus omnium Christianorum per solenne decretum suæ sessionis firmius inserere curauit : cuius decreti tenor talis & sacrosancta generalis Basilien. &c. Ad perpetuam rei memoriam. Sicut vna est Christi Ecclesia ita &c. vt habetur in 33. Sessione. His sic præmissis insuper prouidendum fuit, vt ea rescinderentur sarculo Ecclesiasticæ sollicitudinis, quæ in aduersum errata sunt.

Ex Basiliensi concilio, Sessione 41. Hæc sancta Synodus necessarium esse iudicans : vt cui pia non proderat correctio, debita non parceret abscessio. Ex eodem Concilio Sessione 45. & vlt. Animaduertât patres de concilio verba illa quæ scribuntur, in Paralipomenon : videre quid faciatis, non enim hominis exercetis iudicium, sed Domini : & quodcunque iudicaueritis, in vos redundabit. Sit timor Domini vobiscum, & cum diligentia cuncta facite. Meminerit ergo quilibet iuramenti in receptione sua ad sacrum concilium præstiti, videlicet quod salubre concilium dabit secundum Deum, & conscientiam suam. In hoc loco vbi de communi totius Christiani populi salute agitur, omnis minima culpa, maxima est, in districto Dei iudicio seueriter plectenda.

Ex Ba.

Ex Basiliensi Concilio, Sessione 19. Canone vndecimo. Quicumque clericus cuiuscunque status, conditionis, religionis, dignitatis, etiam si Pontificalis vel alterius præminentie existat, qui post huius constitutionis notitiam, quam habere præsumatur, per duos menses post publicationem eiusdem, in Ecclesijs cathedralibus, quam ipsi dicecesani omninò facere teneantur: postquam eadem constitutio ad eorum notitiam peruenerit, fuerit publicus concubinarus, à perceptione fructuum omnium suorum beneficiorum trium mensium spatio sit ipso facto suspensus: quos si superior in fabricam vel aliam euidentem Ecclesiarum utilitatem, ex quibus hi fructus percipiuntur conuertat: nec non & huiusmodi publicum concubinarium, ut primum talem esse innotuerit, mox sius superior monere teneatur, ut infra breuissimum terminum concubinam dimittat. Quam si non dimiserit, vel dimissam aut aliam publicè resumpserit iubet hæc S. Synodus, ut ipsum suis omnibus beneficijs omninò priuet.

Et nihilominus hi publici concubinarij, vltique quo cum eis per suos superiores post ipsarum concubinarum dimissionem, manifestamq; vitæ emendationem fuerit dispensatum ad susceptionem quorumcunque bonorum, dignitatum, beneficiorum, vel officiorū sint inhabiles. Qui si post dispensationem recidiuo vomitu ad huiusmodi publicum cōcubinatum recierint, sine spe alicuius dispensationis ad prædicta prorsus inhabiles

exi-

existent Quod si hi, ad quos talium correctio pertinet eos (vt prædictum est) punire neglexerint, eorum superiores tam in ipsos de neglectu, qui in illos pro concubinato, modis omnibus digna punitione animaduertant. In Concilijs etiam provincialibus & synodalibus aduersus tales punire negligentes, vel de hoc crimine diffamatos, etiam per suspensionem à collatione beneficiorum, vel alia condigna poena seueriter procedatur. Et si hi quorum destitutio ad summum Pontificem spectat per Concilia provincialia aut suos superiores, propter publicum concubinatum reperiuntur priuatione digni, statim cum processu inquisitionis ipsius summo Pontifici deferantur. Eadem diligentia & inquisitio in quibuscunque Capitulis generalibus & provincialibus, quo ad suos feruetur, poenis alijs contra prædictos & alios non concubinarios statutis in suo robore permanferis. Publici autem intelligendi sunt non solum hi, quorum concubinatus per sententiam, aut confessionem in iure factam, seu per rei euidentiam, quo nulla possit tergiversatione celari, notorius est: sed qui mulierem de incontinentia suspectam & infamatam tenet, & per suum superiorem admonitus, ipsam cum effectu non dimittit. Quia verò in quibusdam regionibus nonnulli iurisdictionem Ecclesiasticam habentes, pecuniarias quæstus à concubinarijs percipere non erubescunt, patiendo eos in tali feditate sordescere: sub poena maledictionis eterne præcipit, ne deinceps sub pacto, compositione aut spe alicuius quæstus talia quouis modo tolerent aut dissimulent; alioquin

quin ultra præmissam negligentia pœnam, duplum eius quod propterea acceperint, restituere ad pios usus omninò teneantur & compellantur. Ipsas autem concubinas seu mulieres suspectas, prælati modis omnibus curent à suis subditis, etiam per brachij secularis auxilium (si opus fuerit) penitus arcere: qui etiam ex tali concubinato procreatos filios, apud patres suos cohabitare nò permittant. Iubet insuper hæc S. Synodus, ut etiã in prædictis Synodis & Capitulis hæc constitutio publicetur, & quilibet suos subditos ad ipsarum concubinarum diuisionem moneat diligenter. Iniungit præterea omnibus secularibus viris, etiam si regali præfulgeant dignitate, ne vllũ quaecunq̃ inferant impedimentum, quocunq̃ quaesito colore, prælatis ratione sui officij aduersus suos subditos pro huiusmodi concubinato procedunt. Et cum omne fornicationis crimen lege diuina prohibitum sit, & sub peccati mortalis pœna necessariò euitandum, monet omnes laicos tam vxoratos quam solutos, vt similiter à concubinato abstineant. Nimis enim reprehensibilis qui vxorem habet, & ad alienam mulierem accedit: qui verò solutus est, si continere nolit, iuxta Apostoli consilium vxorem ducat. Pro huius autem diuini obseruatione præcepti, hi ad quos pertinet, tam salutaribus monitis, quam alijs canonicis remedijs omni studio laborent.

Ex eodem Concilio, Sessione 28. Vt enim ille sanctissimus & doctissimus Leo Papa inquit. Totius familiae Domini status & ordo mutabitur si quod requiritur in corpore, non inuenitur in ca-

pite

pite. Integritas etiam præfidentium, salus dignoscitur esse inferiorum.

Ex Concilio Ferrariensi, Sessione 3. In quarta deinde parte declaravit, nulla ratione fieri posse, ut pax inter nos componatur, nisi prius scilicet & dissidij nostri causa penitus tollatur, quemadmodum agris corporibus solet euenire, quæ tunc bene sanantur, cum radices ægritudinis euelluntur.

Ex Concilio Lateranensi, Sessione 6. Fit electio vigintiquatuor prælatorum, qui adsint cum Cardinalibus in his, quæ pertractanda sunt coram Pontifice. Et distributi sunt per classes, vna classis erat ad conferenda pertinentia ad componendam pacem inter principes, & extirpandum schisma. Alia ad tractandum quæ pertinent ad generalem reformationem curiæ. Tertia verò ad ea quæ pertinerent ad fidem & pragmaticam sanctionem.

CAPVT II.

Testimonia de disciplina Ecclesiastica ex classe secundæ particularium conciliorum desumpta.

EX Concilio Ancyrano: Canone 1. Præbiteros, qui immolauerunt, & postea certamen iterum inierunt, si hoc ipsum ex fide, & nõ aliquo argumento sibi met præparantes, egerunt veterum tenere viderentur, aut tormentis subijci poterant.

tentur, tanquam inuiti, si ex fide ergo luctati sunt, & non ex compacto, ad ostentationem, vt caperentur, ipsi fecerunt, hos placuit, honorem quidem sedis propriæ retinere, offerre autem illis & sermonem ad populum facere, aut aliquibus sacerdotalibus officijs fungi non liceat. Canone tertio: Hoc ergo quod eis inuitis & alijs contingentibus contigit, si luctu & mœrore animi, acerbè se ferre demonstrant, ipsique humili per bonam conuersationem habitu incedentes, dolere se, quod inuiti coacti sunt doceant, hos tanquam inculpato à communionem non vetari. Si autem iam prohibiti sunt ab aliquibus à communionem, maioris diligentia & inquisitionis causa, aut per aliquorum ignorantiam, statim recipi oportet.

Canone quarto: De his qui sacrificare coacti sunt, insuper in templis idolorum cœnauerunt, si qui eorum cum habitu cultiore ad templa protracti sūt, atq; ibi preciosiori veste adhuc mutata cœnæ participes facti sunt idolorum, indifferenter sumentes omnia quæ fuerunt apposita, placuit eos inter audientes vno anno constitui, tribus autem alijs annis agere pœnitentiam, sed ex ipso triennio per biennium tantummodò orationi communicare, tertio autem anno reconciliati sacramentis.

Canone quinto. Quotquot autem ascenderunt tēpla cum veste lugubri, & recubentes inter alios manducauerunt flentes, si compleuerint pœnitentiam triennij temporis, sine oblatione suscipiantur ad communionem, id est, vt ipsi oblatione

tione non offerant. Si autem producti ad templum, non manducauerint, biennio maneat in penitentia. Tertio vero anno communicent, sed sine oblatione, ut dictum est. In quarto autem anno perfectionem suam recipiant. Episcopum autem hanc habere licentiam oportet, ut perspecta singulorum conuersatione, normam regulamque conuersationis attribuat, id est, ut humanius agens, secundum vitæ modum, tempus alicui penitentiae breuiare: aut etiam prolixius quod correctioni necessarium viderit, addere. Discrutatur autem omnium harum & præcedens vita & posterior, & ita circa eos sacerdotalis se humanitas moderetur.

Canone 6. De his qui mimis tantum cesserunt, aut bonorum oblatione, aut poena transportationis deterriti, sacrificauerunt, & nunc usque non poenituerunt, neque conuersi sunt, modo autem, id est, tempore huius Synodi se obtulerunt, conuersionis suæ consilium capientes, placuit eos usque ad magnum diem inter audientes suscipi, ac poenitentiam agere triennio, & post duos alios annos sine oblatione communicare, & ita demum sex annis completis ad perfectum peruenire. Quid si aliqui ante hoc concilium suscepti sint ad poenitentiam, ex illo tempore imputabitur eis initium sexennij constituti. Canone 7. De his qui in festis diebus paganorum, in remotis eorum locis conuiujs interfuerunt, & suas nihilominus epulas ibidem portauerunt, & comederunt, placuit ut post biennij poenitentiam suscipiantur: ita tamen ut vtrum aut cum oblatione

nero

ne recipiendi sint, an ad solam communionem admitti debeant, vnusquisque Episcoporum examinet vitam eorum, & præterita ac præsentia, debita consideratione perpendat.

Canon 8. Hi autem qui secundo vel tertio sacrificauerunt, vi coacti, quatuor annis sese ad poenitentiam submittant, duobus autem alijs sine oblatione comunicent, septimo anno perfectione recipiant communionis.

Canon 9. Quotquot autem qui non solum à fide Dominica deuiarunt, sed etiam insurrexerunt in alios, & fratribus persuaserunt, & rei facti sunt persuasionis, hi per triennium quidem inter catechumenos habeantur, per aliud autem septennium poenitentiae recipiant locum: alio verò anno, id est decimo, communionem sine oblatione recipiant, vt completo decennio perfectione fruuntur.

Canon 16. Quotquot ante 20. ætatis suæ annum tale crimen admitterint quindecim annis in poenitentia peractis, orationi tantum incipiant communicare, & quinquennium alterum in communionem orationis solius perdurantes, post vigesimum cum oblatione ad communionem suscipiantur. Discutiatur autem & vita eorum, qualis fuerit tempore poenitentiae, & iuxta hanc humanitatem consequantur. Quod si quis perseverantiam abusus fuerit hoc crimine, hic prolixius tempus viginti annorum poenitentiam suscipiant. Qui verò exacta viginti annorum ætate, & vxores habentes in hoc crimen inciderunt, post viginti

Q3

& quin-

& quinque annos pœnitentia acta, ad communionem orationum admittantur, in qua communionem orationum altero quin quennio perdurantes plenam communionem cum oblatione recipiant. Quod si aliqui & vxores habentes, & excedentes quinquagesimum ætatis suæ annum, in hoc prolapsi sunt scelere, ad exitum tantum vitæ communionem mereantur.

Canon 20. Si quis adulterium commiserit septem annis in pœnitentia completis, perfectioni reddatur secundum pristinos gradus.

Canon 21. De mulieribus, quæ fornicantur & partus suos necant, sed & his quæ agunt secum, ut uteros conceptos excutiant, antiqua quidem definitio est, usque ad exitum vitæ eas ab Ecclesia remoueri. Humanius autem nunc definimus, ut eis decem annorum tempus tribuatur.

Canon 22. Qui voluntariè homicidium fecerint, ad pœnitentiam quidem iugiter se submittant. Circa autem exitum vitæ communionem digni habeantur. Eos verò, qui non voluntate sed casu homicidium fecerint, prior quidem regula post septem annorum pœnitentiam communioni sociauit secundum gradus constitutos. Hæc verò humanior definitio quinquennij tempus tribuit.

Canon 23. Qui auguria vel auspicia, siue somnia, vel dominationes quaslibet secundum morem gentilium obseruant, aut in domos suas huiusmodi homines introducunt in exquirendis aliquibus arte malefica, ut domos suas lustrent, confessi quinquennio pœnitentiam agant, secundum

cundum antiquitas constitutas regulas.

Canon vigesimus quartus: Si quis sponsam habens sorori eius forsitan intulerit vitium, eiq; inhærit tanquam suæ: hac autem decepta, postea vxorem duxerit desponsatam: illa verò quæ vitium passa est, si fortè necem sibi intulerit. omnes hi qui fortè huius sunt conscij, decem annos in pœnitentiam redigantur, secundum canones constitutos.

Ex Concilio Neocæsariensi, Canon 1. Præsbyter si vxorem duxerit ab ordine suo illum deponi debere. Quod si fornicatus fuerit, vel adulterium commiserit extra Ecclesiam abijci, & ad pœnitentiam inter laicos redigi. Canon 2. Mulier si duobus nupserit fratribus abijciatur vsque in diem mortis. Sed propter humanitatem in extremis suis sacramentis reconciliari oportet: ita tamen, vt si fortè sanitatem recuperauerit, matrimonio soluto, ad pœnitentiam admittatur. Canon tertius. De his qui frequenter vxores ducunt, & de his quæ sæpius nubunt, tempus quidem pœnitentiæ his constitutum manifestum est, sed conuersatio & fides eorum tempus abbreviat.

Ex Concilio Arelatensi primo. Canon 7. De præsidibus, qui fideles ad præsidatum impetu prosiliunt, ita placuit, vt cum promoti fuerint, literas accipiant Ecclesiasticas communicatorias, ita tamen, vt in quibuscunque locis gesserint ab Episcopo eiusdem loci cura de illis agatur, vt cum cœperint contra disciplinam
 Q. 4 publi-

publicam agere, tuuc demum à communione excludantur.

Ex Concilio Gangrensi, Capitulo vndecimo. Si quis contemnendos duxerit agapem facientes, & propter honorem Dei fratres ad se pauperes conuocantes, & noluerint communicare uocationibus eorum, tanquam nihili qui sit ducens, anathema sit. Capitulo 18. Si quis, tanquam hoc continentia conuenire iudicans die Dominico ieiunauerit aut in eiusdem diei contemptum, anathema sit. Capitul. 19. Si quis eorum qui in proposito sunt continentia præter necessitatem corporalem, & superbiens, ieiunia communia totius Ecclesie putauerit contemnenda, perfectam in sua scientia vindicans rationem, anathema sit. Capitulo 20. Si quis per superbiam, tanquam perfectum se existimans, conuentus qui per loca & basilicas sanctorum martyrum fiunt vel accusauerit, vel etiam oblationes, quæ ibidem celebrantur spernendas esse crediderit, memoriaeque sanctorum contemnendas anathema sit.

Ex Concilio Arelatensi secundo, Capitulo secundo. Assumi aliquem ad sacerdotium non posse in vinculo coniugij constitutum, nisi fuerit promissa conuersio. Capitulo 12. De his qui in penitentia positi vitam excefferunt, placuit nullum communionem vacuam debere dimitti, sed pro eo qui honorauit poenitentiam, oblatio illius recipiatur. Capitulo 19. Si quis autem adesse neglexerit, aut coetu fratrum antequam dissoluatur concilium, crediderit deferendum, alienum se à fratri
com-

communione cognoscat, nec eum recipi liceat nisi in sequenti Synodo fuerit absolutus. Capitulo 25. Hi qui post sanctam religionis professionem apostatant, & ad seculum redeunt, & postmodum poenitentiae remedia non requirunt, sine poenitentia communionem penitus non accipiant.

Quos etiam iubemus ad Clericatus officium non admitti. Et quicumque ille sit post poenitentiam habitum secularem non praesumat. Quod si praesumpserit, ab Ecclesia alienus habeatur. Capitulo 28. Secundum constitutionem Synodi Valsensis qui oblationem fidelium suppresserit, aut negauerit, ab Ecclesia, cui fraudem fecerit, excludatur.

Ex Concilio Carthaginensi primo. Canon. 2. Martyrum dignitatem nemo profanus infamet neque ad passiva corpora, quae sepulturae tantam propter misericordiam Ecclesiasticam commendari mandatum est, redigat, ut aut in sania praecipitatos, aut aliquo tali pacto aut alia ratione peccati disunctos, non ratione vel tempore competentis, quo martyria celebrentur, martyrum nomine appellet? At si quis ad iniuriam martyrum claritati eorum adiungat infamiam, placet eos, si laici sunt ad poenitentiam redigi? Si autem sunt clerici post commonitionem, & post cognitionem honore priuari, vniuersi dixerunt. Recte statuit sanctitas vestra. Hoc & singulis concilijs statutum est. Canon 4. Gratus Episcopus dixit. Et si infuita sunt quae lege praescripta proficiencia sunt disciplinae, & vnusquisque nostrum tractatu assiduo & commonitione frequenti per singulas

Q 5 qual-

quasque species, proficientes ad disciplinam poterit populos inuitare, tamen aliqua ex eis propter blasphemias suggerenda sunt à nobis, & in Concilio statuenda. Si videtur vobis, pari sententia teneantur etiam hi, qui cum viduis commorantur, & nulla secū germanitate coniuncti sunt. Vniuersi dixerunt. Iuxta viduos & viduas eadem lex maneat & sententia. Canon 12. Antigonus Episcopus Madurensis dixit. Grauem iniuriam patior, & credo dolere sanctitatem vestram contumeliam meam, & cōputare communē iniuriam Optantius, quum se representaret, pactum mecum habuit, & diuisimus plebes. Manuscriptiones nostræ tenentur epitacia. Contra hoc pactum circueit plebes mihi attributas, & vsurpat populos, vt illum patrem me vitricum nominent. Gratus Episcopus dixit. Factum hoc dolendum est, vt in se illicitat populorum imperitorum animas contra disciplinam, contra Euangelicam traditionē, contra pacis placita. Nam si sibi id posse contingere arbitraretur, nunquam profectō in fratrem aliquis deliquisset, vnde aut inita pacta suam obtineant, firmitatē conuentus: si se nō cohibuerit, Ecclesiasticam sentiat disciplinam vniuersi dixerunt. Pax seruetur, pacta custodiantur.

Ex Romana Synodo tertia habita a Iulio Papa Primo: Iulius prædictus sanctissimus Episcopus vrbis Romæ dixit sanctæ Dei & Apostolicæ Synodo, & Dei voluntate & gratia, indiuisa cōmunionē sancti spiritus in hac consonanter & vniuersimiter congregatæ in antiqua alma vrbe Roma ad confirmationem sacram & correctionem fi-

dei nostræ & Christianorum immaculatæ disciplinæ, Ex Antiocheno Concilio: Canon. 2. Omnes qui ingrediuntur Ecclesiam Dei & sacras scripturas audiunt, non autem cum populo in oratione communicant, auersantur autē sanctam assumptionem Domini sacramenti secundum aliquam propriam disciplinam, hos ab Ecclesia abijci oportet donec confitentes fructum pœnitentiæ demonstrent, & deprecari fuerint, ut data venia suscipi mereantur. Non autem licet communicare excommunicatis, neq; cum his per domos ingredi, & cum eis orare, qui Ecclesiæ non participant in oratione: nec in alteram Ecclesiam recipi, qui ab alia excommunicantur. Quod si quis Episcoporum, vel præbyterorum, vel diaconorum vel etiam qui in canone detinētur, excommunicatis communicare deprehensus fuerit, & hunc oportet communionem priuari tanquam Ecclesiæ regulas confundentem. Can. 13. Ipse verò huiusmodi disciplinati ausus, & irrationabilis cœpti dignas causas expendat tanquam depositus à Synodo sancta, & propter huiusmodi præsumptionem iam prædamnatus. Can. 25. Hanc enim correptionem oportet mereri, id quoque concedet sancta synodo cognoſcente. Ex Coneilio Laodicensi: Cano. 2. His qui diuersorum peccatorum lapsus incurunt, & oratione, & confessione, ac pœnitentiâ malorum suorum perfectam conuersionem demonstrant pro qualitate peccati pœnitentię tempus attribuendum est propter misericordiam & bonitatem Dei. Qui ergo huiusmodi sunt reuocandi & ad communionem sunt applicandi. Canon quadragessimus. Non oportet vocatos
Epif.

Episcopos ad synodum contemnere, led abire debere, & aut docere, aut doceri quæ sunt ad Ecclesie cæterorumque correctionem utilia. Quod si contempserit, seipsum videtur accusasse, nisi forte præ infirmitate ire nõ possit. Can. 57. Non debere in Villis & vicis Episcopos ordinari sed visitatores, id est, qui circummeant, constitui. Hos autem qui ante hæc ordinati sunt, nihil agere censemus sine conscientia Episcopi ciuitatis. Similiter etiam præbyteri nihil sine præcepto & consilio Episc. agant.

Ex Concilio Valentino: Quorundam fuit Patrum utilis & religiosa suggestio retractata de his, quæ nec recipere possumus ob Ecclesie sanctitatem, nec tamen vsquequaque consuetudinis causa damnare. Ita per omnes Ecclesias eiusmodi vitiorum germen inoleuit, vt ad plena remedia non facilis sit recursus, certè nõ sine verecundia eorum quibus causa contigit succisuum. Quocirca fratres librato diu moderatq; consilio, ea cautelæ ratio seruata est, quæ & scandala submoueret, & sanctitatem Ecclesie custodiret. Canone 1. Sed quia fratrum nostrorum vel imperitiam, vel simplicitatem, vel etiam præsumptionem damnare non possumus, nec per omnes Ecclesias quæ sunt iampridem malè gesta corrigere: placuit etiam de eorum statu qui prius ordinati sunt nihil reuolui, si nulla extrinsecus causa procedit, qua indigni ministerio comprobentur. Canon. 3. Circa eorum verò personas qui se post vnum & sanctum lauacrum, vel profanis sacrificijs demonum vel incesta lauacione polluerunt,
eam

eam censuræ formam duximus esse seruandam
 vt his, iuxta synodum Nicænam, satisfactionis
 quidem aditus nõ negetur, ne infœlicibus lachry
 mis vel solarij ianua desperatione claudatur, a
 cturi verò poenitentiam vsque in diem mortis
 non sine spe ramentem remissionis, quam ab eo ple
 nè sperare debebunt, qui eius largitatem & so
 lus obtinet, & tam diues misericordia est, vt
 nemo desperet. Deus enim mortem nõ facit, nec
 delectatur in perditione viuorum. Cano. 4. Nec
 illud fratres, scribere alienum ab Ecclesiæ utili
 tate censuimus, vt sciretis, quicunq; sub ordina
 tione vel diaconatus, vel præbyterij, vel Episco
 patus mortali crimine dixerint se esse pollucos,
 à supradictis ordinationibus submouendos, reos
 scilicet, vel veri confessione, vel mendacio falsi
 tatis. Neq; enim absolui potest is, qui in seipsum
 dixerit, quod dictum in alios puniretur, cum o
 mnis qui sibi fuerit mortis causa maior homici
 da est. Diuina pietas vos in æternum custodiat
 dilectissimi fratres.

Ex Concilio Telenfi. Ex Epistola Syritij Papæ.
 Quo perpetuò istiusmodi forma seruetur, lite
 ras tales dare placuit, non quæ noua præcepta a
 liqua imperent, sed quibus ea quæ per ignauiam
 desidiamque aliquorum neglecta sunt, obserua
 ri cupiamus, quæ tamen Apostolica & patrû con
 stitutione sunt constituta. Scriptum est: State &
 tenete traditiones nostras, siue per verbum, siue
 per epistolam. Illud certe vestram debet men
 tem, dilectissimi fratres, vehementius excitare,
 vt ab omni labe sæculi istius immunes ad Dei cõ
 spectum

spectu securi veniamus. Nec enim erimus im-
 munes, qui pręsumus plebibus, cum scriptum sit:
 Cui multum creditum fuerit, plus ab eodem re-
 quiretur. Ergo quoniam non pro nobis tantum,
 sed pro populo credito cogimur prestare ratio-
 nem populum, per disciplinam deificam hu-
 milem erudire debemus. Ibidem circa finem. Si
 quis sanę inflatus mente carnis suę, hac cano-
 nis ratione voluerit euagari, sciat se, & à nostra
 communione seclusum, & gehennę poenas ha-
 biturũ. Ex Concilio Carthagenensi 2. Can. 7. Felix
 Episcopus Secemselitanus dixit: Illud autem ve-
 strę suggero sanctitati, vt si qui pro facinoribus
 suis de Ecclesia pelluntur, & ausi fuerint ad co-
 mitatum pergere, aut ad iudicia publica profili-
 re, aut forsitan Ecclesię Catholicę lumina con-
 turbare, si Episcopus vel clericus cuiuslibet ple-
 bis eos sine consensu susceperit, de his quid cen-
 seris? Exigonius Episcopus Bullensis Regiens. di-
 xit. Si quis Episcopus communionem tenens Ca-
 tholicam huiusmodi homines vanis blandimen-
 tis incedentes temerę susceperit, sciat cum his se
 rectissimę deprauatum vel damnatum. Genadius
 Episcopus dixit. Ergo rectę suggerunt fratres & coepi-
 scopi, vt qui meritõ facinorum suorum ab Eccle-
 sia pulsi sunt (si ab aliquo Episcopo, aut presby-
 tero, vel clerico fuerint in comunione susce-
 pti, etiam ipse pari cum eis crimine teneatur ob-
 noxius, refugientes sui Episcopi regulare iudi-
 cium. Ab vniuersis Episcopis dictum est. Omni-
 bus placet. Canone 8. Alixius Episcopus Ecclesię
 Tagastensis legatus Prouincię Numidię dixit:
 nec illud prætermittendũ est, vt si quis fortę præ-
 byter

byter ab Episcopo suo correptus aut excommu-
nicatus timore vel superbia inflatus, putauerit
separatim Deo sacrificia offerenda, vel aliud eri-
gendum altare contra Ecclesiasticam fidem disci-
plinamque crediderit, non exeat impunitus. Va-
lentinus primæ sedis Prouinciæ Numidiæ dixit.
Necessariò disciplinæ Ecclesiasticæ & fidei con-
grua sunt, quæ frater noster Alixius persecutus
est. Canon. 9. Quod disciplinæ incongruum co-
gnoscit esse sanctitas vestra: Canone 11. Victor E-
piscopus Abderitanus dixit: Roboranda est Ec-
clesiastica disciplina, ne quisquam Episcoporum
alterius plebes, vel Dioecesin suam importunita-
te pulsare debeat. Qui hoc facere tentauerit, quæ-
admodum coercendus est? Ex Concilio Cartha-
ginensi 3. Cano. 31. vt penitentibus secundum pec-
torum differentiam Episcopi arbitriò peniten-
tiæ tempora decernantur. Can. 38. Aduersus istū,
quæ pronunciata fuerant, confirmata quidem au-
diuimus, sed petimus secundum quod uobis man-
datum est, vt dignemini dare fiduciam quam ne-
cessitate ipsa cogente, liberum sit nobis rectorem
prouinciæ secundum statuta glorissimorū prin-
cipum, aduersus illum adire, vt qui miti admo-
nitioni sanctitatis vestræ acquiescere noluit, & e-
mendare illicitum autoritate iudiciaria pro-
tinus excludatur. Aurelius Episcopus dixit. Ser-
uata forma disciplinæ non æstimabitur appetitā
si à vestra charitate modestius conuentus rece-
dere decreuerit, cum fuerit suo contemptu, &
contumacia faciente, etiā autoritate iudiciaria
conuentus. Honorati & vrbani Episc. dixerunt.

Hoc

Hoc enim omnibus placet. Canone 42. At verò quia nonnulli quodam dominatu adepti communionem fratrum abhorrent, vel certè cùm eleuari fuerint quasi in quadam arce, tyrannicam sibi dominationem vindicant, quod plerique solidi aduersus Episcopos suos ceruices erigunt præbyteri, vel conuiujs sibi concilians plebè, vt persuasum maligno & illicitò eisdem velint sibi collocare rectores, quod quidem in signè mentis tuæ tenemus votum, frater religiosè Aureli, quia hæc sæpè oppressisti, non curando tales petitiones, sed propter eorum malos cogitatus, & prauè concinnata concilia hoc dico non debere rectorem accipere eam plebè, quæ in diocesi semper subiacuit, nec vnquam proprium Episcopo habuit. Canone 43. Sunt enim plerique conspirantes cùm proprijs plebibus, quas decipiunt (vt dictum est) earum scalpentes aures ad seducendum vitiosæ vitæ homines, vel certè inflati, & ad hoc consortio separati, qui putant propriæ plebi incubandum, & nonnunquam conuenti ad concilium venire refugiunt, & detestant sua fortè ne prodantur flagitia metuentes. Dico, si placet, circa hos non tantum dioceses non esse seruandas, verumetiam & de propria Ecclesia, quæ illis malè fauerit omninò adnucendum, vt etiam autoritate publica reijciatur, atque ab ipsis principalibus cathedris remoueantur.

Canone 46. Hoc & corrigi charitatis vestræ iudicio & inhiberi de cætero debet, &c. Decretum ex Gratiani decreto excerptum, quod existimatur esse alicuius Carthaginensis concilij: Præbyter
si for.

si fornicationem fecerit quanquam secundum
Canones Apostolorum debeat deponi. tamen iu-
xta auctoritatem B. Syluestri, si in vitio non per-
durauerit, si sua sponte confessus adiecit vt resur-
gat, decem annis in hunc modum poeniteat. Tri-
bus quidem mensibus à cæteris remotus, pane &
aqua à vespera in vesperam vtatur, tantum autè
diebus Dominicis & præcipuis festis modico vi-
no & pisciculis, atque leguminibus recreetur, si-
ne carne & sanguine, ouis & caseo vtatur, sacco
inductus humo adhæreat, die ac nocte misericor-
diam Dei omnipotentes imploret finitis tribus
mensibus continuis exeat, tamen in publicum
non procedat, ne grex fidelis in eo scandalum pa-
riatur. Nec enim debet sacerdos publicè poenite-
re, sicut laicus. Postea aliquantisper viribus re-
sumptis, vnum annum & dimidium in pane & a-
qua expleat exceptis Dominicis diebus, & festi-
uitatibus quibus vino & sanguine, ouis & caseo
iuxta Canonicam mensura vti poterit. Fruito
primo anno & dimidio, corporis & sanguinis do-
mini (ne indurescat) particeps fiat, & ad pacem
veniat. Psalmos cum fratribus in choro ornati ad
cornu altaris non accedat, iuxta Beati Clemen-
tis voce minora gerat officia. Deinde verò vsque
ad expletionè septimi anni omni quidem tempo-
re (exceptis Paschalibus diebus) tres legitimas fe-
rias in vnaquaq; hebdomada in pane & aqua ie-
iunet. Expleto septimi anni circulo, si fratres a-
pud quos poenituerit, eius congruam poenitentiã
laudauerint, Episcopus in pristinum honorem,
iuxta beati Callixti Papæ auctoritate, eum reuo-

R

care

care poterit. Sanè sciendum, quòd secundam feriam vnum psalterium canendo, aut vnum denarium pauperibus dando, si opus est redimere poterit. Finitis autem septem annis, deinde vsq; ad finem decimi anni, sextum feriam (nulla interueniente redemptione) obseruet in pane & aqua. Eadem quoque penitentia erit sacerdoti de omnibus alijs peccatis & criminibus quæ in depositionem eum inducunt. Neque hoc cuiuslibet onerosum videatur, si sacerdos pòst lapsum dignè (vt supra dictum est) poenitens ad pristinos redeat honores. De Clericis scurrilibus: Si quis Clericus, aut monachus verba scurrilia, ioculatoria risumq; mouentia loquitur acerrimè corripatur.

Ex Concilio Carthaginensi 4. Canone 17. Vt Episcopus gubernationem viduarum, & pupillorum, ac peregrinorum non per seipsum, sed per Archipræsbyterum, aut per Archidiaconum agat. Canon. 24. Sacerdote verbum faciente in Ecclesia qui egressus de auditorio fuerit, excommunicatur.

Canon. 33. Episcopi vel præsbyteri, si causa visitandæ Ecclesiæ alterius, Episcopi ad Ecclesiam venerint, & in gradu suo suscipiantur, & tam ad verbum faciendum, quàm ad oblationem celebrandam inuitentur. Canon. 35. vt Episcopus in Ecclesia in confessu præsbyterorum, sublimior sedeat. Intra domum verò collegam se præsbyterorum esse cognoscat. Canon 36.

Præsbyteri qui per dioceses Ecclesias regunt, non à quibuslibet Episcopis, sed à suis nec per
iunio.

iuniorum clericum, sed omni anno aut per seip-
 sos, aut per illum qui sacrarium teneat ante
 Paschæ sollemnitate chrisma petant. Cano. 49.
 Clericus qui absque corpusculi sui inæqualitate
 vigilijs deest, stipendijs priuatus excommunic-
 tur. Canon 62. Clericum inter epulas cantantem
 supradictæ sententiæ seueritate coercendum. Ca-
 non 68. Ex poenitentibus (quamuis sit bonus) cle-
 ricus non ordinetur. Si per ignorantiam Episco-
 pi factum fuerit deponatur à clero, quia se ordi-
 nationis tēpore non prodidit fuisse poenitentē.
 Si autem sciens Episcopus ordinauerit talem et-
 iam ipse ab Episcopatus sui ordinandi duntaxat
 potestate priuetur. Cano. 76. Is qui poenitentiam
 in infirmitate petit, si casu dum ad eum sacerdos
 inuitatus venit, oppressus infirmitate obmutue-
 rit, vel in phrenesim versus fuerit, dent testimo-
 nium qui eum audierunt, & accipiat poeniten-
 tiam. Et si continuò creditur moriturus, reconci-
 lietur per manus impositionem, & infundatur o-
 tri eius Eucharistia. Si superuixerit, admoneatur à
 supradictis testibus petitioni suæ satisfactum, &
 subdatur statutis poenitentia legibus, quamdiu
 sacerdos qui poenitentiam dedit, probauerit. Ex
 Concilio Taurinatensi. Quum ad postulationem
 prouinciarum Gallia sacerdotum conuenissemus
 ad Taurinatum ciuitatem, atque in eiusdem vr-
 bis Ecclesia autore Domino vel mediatore sede-
 remus auditis allegationibus Episcoporum, eo-
 rum (videlicet) qui ad iudicium nostrum fuerant
 congregati, de singulis negotijs hæc sententiæ for-
 ma præcessit ita ut pacis bonum, & instituta ca-

nonum seruarentur, & plurimorum contentio-
nibus adhiberetur utilis medicina.

Canone 2. Gestorum quoque seriem conscribi
placuit ad perpetem disciplinam. Canon. 4. Sta-
tuit quoque de Exuperantio præbytero sancta
synodus, qui in iniuriam saluti Episcopi sui Tri-
ferij graua & multa congesserat, & frequen-
tibus cum contumelijs prouocauerat, ita vt non-
nulla fecerit contra Ecclesiasticam disciplinam,
propter quam causam ab eo fuerat Dominica
communione priuatus, vt in eius sit arbitrio re-
stitutio ipsius, in cuius potestate eius fuit abie-
ctio, hoc est, vt quando vel idem Exuperantius
satisfecerit, vel Episcopo Triferio visum fuerit,
tunc gratiam communionis accipiat. Ex Conci-
lio Toletano primo: Canone 2. Eum verè poeni-
tentem dicimus, qui post baptismum aut pro ho-
micidio, aut per diuersis criminibus grauissimis
que peccatis, publicam poenitentiam gerens sub
concilio diuino fuerit reconciliatus altario. Ca-
non 5. Præbyter vel Diaconus vel subdiaconus,
vel quilibet Ecclesiæ deputatus clericus, intra ci-
uitatem fuerit, vel in loco in quo Ecclesia est, aut
castella, aut vici sunt, aut villæ, si ad Ecclesiam,
aut ad sacrificium quotidianum nõ venerit, cle-
ricus non habeatur, si castigatus per satisfactio-
nem, veniam ab Episcopo noluit promereri.

Ex Concilio Mileuitano. Can. 12. Placuit & il-
lud vt preces vel orationes seu Missæ quæ proba-
tæ fuerint in concilio, siue præfationes, siue com-
mendationes, seu manus impositiones ab omnib.
celebrentur. Nec aliæ omninò dicantur in Eccle-
sia,

fia, nisi quæ à prudentioribus tractatæ, vel comprobata in synodo fuerint, nisi fortè aliquid contra fidem vel per ignorantiam, vel per minus studium sit compositum. Cano. 17. Placuit vt secundum Euangelicam & Apostolicam disciplinam neque dimissus ab vxore, neque dimissa à marito alteri coniungantur, sed ita maneant aut sibimet reconcilientur. Quod si contempserint, ad poenitentiam redigantur. In qua causa legem imperialem petendam promulgari. Can. 23. Placuit, vt quicumq; conuersus ab hæreticis, dixerit se apud eos poenitentiam accipere, vnusquisq; Catholicus Episcopus requirat, vbi & ob quam causam apud eosdem hæreticos poenitentia susceperit vt cum documentis certis hoc ipsum approbauerit, sibi pro qualitate peccati, sicut eidem Episcopo Catholico visum fuerit, tempus poenitentiae vel reconciliationis decernat. Cano. 24. Item placuit vt quicumque negligunt loca ad suam cathedram pertinentia, in Catholicam vnitatem lucrari conueniantur à diligentibus vicinis Episcopis, vt id agere non morentur. Quod si intra sex menses à die conuentionis non hoc fecerint, qui potuerit ea lucrari ad ipsum pertineant, ita sanè vt si ille ad quem pertinuisse videbantur, probare potuerit magis illius electam negligentiam ab hæreticis impunè vt ibi sint, & suam diligentiam fuisse præuentam, vt eo modo eius cura solertior vitaretur, cum hoc iudices Episcopi cognouerint) suæ cathedræ loca, restituant. Sanè si Episcopi inter quos causa versatur, diuersarum sunt prouinciarum ille. Primas det iudices, in cuius prouincia

uincia est locus de quo contenditur. Si autem ex communi placito vicinos iudices elegerint aut duo eligantur aut tres. Quod si tres elegerint, aut omnium sententiam sequantur aut duorum. A iudicibus autem, quos communis consensus elegerit, non liceat prouocari. Et quisquis probatus fuerit, præ contumacia nolle obtemperare iudicibus cum hoc primæ sedis Episcopo fuerit probatum, det literas ut nullus ei communicet Episcoporum, donec obtemperet. Canon 25. Si in matricibus cathedris Episcopus negligens fuerit aduersus hæreticos conueniatur à vicinis Episcopis diligentibus, ut ei sua negligentia demonstretur, ut se excusare non possit. Quod si ex die quo conuenitur, intra sex menses si in eius prouincia executio fuerit & non eos ad unitatē Catholicam conuertendos curauerit, non ei communicetur donec impleat.

Si autem executor ad loca non venerit, non ascribatur Episcopo. Si autem probatum fuerit, eum de communione fuisse parum mentitum, dicendo eos communicasse constiterit, etiam Episcop. amittat. Canon 26. Item placuit ut quicumque Episcoporum necessitate periclitantis pudicitia virginalis (cum vel petitor præsens, vel raptor aliquis formidatur, vel si aliquo etiam mortis scrupulo periculoso compuncta fuerit, ne non velata moriatur, aut exigentibus parentibus, aut his ad quorum curam pertinet) velauerit virginem, seu velauit intra 55. ann. ætatis, non ei obsequium, quod de isto annorum numero constitutum est, Ex concilio Aphricano Can. 103. Quartum de
viba-

urbano Episcopo excommunicando, vel etiam Romam euocandi nisi ea quæ videbantur corrigenda, corrigeret. Ex Concilio Rhegiensi, Cano. 1. Itaque eos qui tam incondita ac tam instabilia usurpauerunt, placuit misericordiæ, & caritatis occursum, ita in communionem dilectionemq; recipi vt scirent secundum recentem & saluberrimam Taurinensis synodi definitionem ad perpetuam vitæ istius suffusionem, nullis se de cætero ordinationibus nullis ordinarijs futuros interesse concilijs, qua nihil salubre ab illis statuendum expectaretur, qui tantæ corruptionis detestanda exempla præbuerāt. Ebredunensi Ecclesiæ cui ante omnia maturè visum est consulendum (quia quatuor mensibus, & biennio sacerdote legitimo destituta hoc grauius egrotaret) quod clericus innocens disciplinæ (vt probatum est) memor, quorundam laicorum insolentia ac varia perturbatione vexatus, etiam in sacerdotibus ac ministris minas ac iurgia, & vim acerbissimam periculosè perniosa nuper cæde protulerat, nec poterat differri bonorū ac disciplinæ moeror, ne vel expectatione videretur contumacium & inquietorū vitia palpare, quorum conspirationes iniquæ machinationesq; & in præteritum (quantum deprehendi possint) animaduersione Ecclesiastica puniendæ & in futurum mancipandæ erant supplicio. Itaq; ordinationē quam canones irritam definiunt inos quoque vacandam esse censuimus, in qua propter missa trium præsentia nec expetitis comprouincialium literis metropolitani quoq; voluntate neglecta, prorsus nihil quod Episc. faceret ostensum est.

R. 4

Alius

Alius Titulus & Canon ex vetusto Codice Cæ-
blacensi. 7.

Hæc quæ communi consensu de voluntate do-
mini seruanda sunt, neque quod absit) sine offen-
sa Dei, ac omnium à quanquam transgredienda
definierunt ita dicentes, vt secundum antiquam
consuetudinem (si qui ex tempore ruerint) bis in
anno conuentus agant, ac certè inter quaslibet
anxietates neglectis proprijs & domesticis ne-
cessitatibus, gratia simul Deo agentes, quicquid
in spiritu considerant consurgentes solum Eccle-
siae remedium, remota vltionis prurigine, atque
omni animo sitate quærant.

Ex Concilio Agathensi. Cùm in Dei nomine
ex permisso regis in Agathensem ciuitatem san-
cta synodus conuenisset, & in sancti Andreae Ba-
silica confedissemus, ibique flexis genibus in ter-
ra, pro regno eius pro longeuitate populi Domi-
num deprecaremur, vt nobis cõgregationis pro-
miserat potestatem regnum eius Dominus fee-
licitate extenderet, iustitia gubernaret, virtute
protegeret, de disciplina & ordinationibus cle-
ricorum atque Pontificum, vel de Ecclesiarum
utilitatibus tractaturi in primis id placuit, vt ca-
nones & statuta Patrum per ordinem legeren-
tur.

Canon 2. Contumaces verò clerici (prout digni-
tatis ordo promiserit) ab Episcopis corrigantur,
& si qui prioris gradus elati superbia cõmunio-
nem fortasse contempserint, aut Ecclesiam fre-
quentare, vel officium suum implere neglexerit,
peregrina eis communicatio tribuatur, ita vt cū eas
peni-

pœnitentia correxerit, rescripti in matricula gra-
 dum suum dignitatemque recipiant. Canon 3. E-
 piscopi verò si sacerdotali moderatione postpo-
 sita innocentes aut minimis causis culpabiles ex-
 communicare præsumserint, aut ad gratiam fe-
 stinantes recipere fortassè noluerint, à vicinis e-
 piscopis cuiuslibet prouinciæ literis moneatur.
 Et si parere noluerint, communio illis vsque ad
 tempus synodi à reliquis Episcopis non denegetur,
 ne fortè propter excommunicationis peccatum,
 excommunicati lógo tempore morte præue-
 niantur. Canon 9. Placuit etiã vt si præbyteri, vel
 diaconi coniugati ad thorum vxorum suarum re-
 dire voluerint. Papæ Innocentij ordinatio, vel Si-
 ritij Episcopi autoritas, quæ est his canonibus
 inserta, seruetur. Quod si ad aliquos formula illa
 Ecclesiasticæ vitæ, pariter & disciplinæ quæ à Si-
 ritio Episcopo ad prouincias commeauit, non
 probabitur peruenisse, eis ignorantia venia re-
 mittitur, ita vt de cætero incipiant penitus absti-
 nere. Et ita gradus suos in quibus inuenti fuerint
 sic retineant, vt ad potiora eis non liceat ascen-
 dere. Canon 15. Pœnitentes tempore quo pœni-
 tentiam petunt, impositionem manuum, & con-
 cilium super caput à sacerdote (sicut vbique con-
 stitutum est) consequantur. Si autem comas non
 deposuerint, aut vestimenta non mutauerint, ab-
 ijciantur. Et nisi dignè pœnituerint, non recipi-
 antur. Iuuenibus etiam pœnitentiam non facilè
 committendam esse propter ætatis fragilitatem.
 Viaticum tamen in omnibus morte positis non
 negandum. Canon 41. Ante omnia clericis vete-

tur ebrietas, quæ omnium vitiorum fomes ac nutritrix est. Itaque eum quem ebrium fuisse confiterit (vt ordo patitur) aut triginta dierum spatio communionem statuimus submouendum, aut corporali subdendum supplicio. Canon 60. Lapsus, id est, qui in Catholica fide baptizati sunt, si prauaricatione damnabili post in hæresim transierint grandem redeundi difficultatem sanxit antiquitas. Quibus nos annorum multitudine breuiata, poenitentiam biennij conditioni infra scriptæ obseruationis imponimus, vt tertio biennio præscripto sine relaxatione ieiuent, & Ecclesiâ studeant frequentare. In poenitentiû loco standi & orandi humilitatem ita nouerint obseruandâ, vt etiam ipsi quum catechumeni egredi commouentur abscedant. Hoc si obseruare voluerint, cõstituto tempore admittendis ad altarium obseruatio relaxetur. Quod si ardua vel dura fortè putauerint, statuta præteritorum canonum implere debebunt. De purgatione Clericorum si conuinci non poterint: Si quis præbyter vitæ suæ negligens, prauis exemplis mala de se suspicari permiserit, & populus ab Episcopo iuramento seu banno Christianitatis constrictus, infamiam eius patefecerit, & certi accusatores criminis eius defuerint, admoneatur primò seorsum, ab Episcopo, deinde sub duobus vel tribus testibus. Si non emendauerit, in conuentu præbyterorum Episcopus cum publica increpatione admoneat. Si verò neque sic correxerit, ab officio suspendatur, vsque ad dignam satisfactionem, ne populus in eo scandalum patiat. Si verò accusatores legi-

tini

timi non fuerint qui eius crimina manifestis indicijs probare contenderint, & ipse negauerit, tunc ipse cum socijs septem eiusdem ordinis (si valet) à crimine seipsum exurget. Diaconus verò si eodem crimine accusatus fuerit, semetipsum cum tribus expurget.

CAPVT III.

Ex Decreto Iuonis.

Perquirendum est, si aliqua foemina sit, quæ per quædam maleficia, & incantationes mentes hominum immutare se posse dicat, id est, vt de odio in amorem, vel de amore in odium conuertat, vt bona hominum aut damnet, aut subripiat. Et si est quæ dicat cum dæmonum turba in similitudinem mulierum transformata, certis noctibus equitare super quædam bestias, & in eorum consortio annumeratam esse. hæc talis omnimodis scopis correcta ex parochia eiiciatur.

Ex Concilio Arausiceno primo, Canon. 3. Qui recedunt de corpore pœnitentiæ accepta, placuit sine reconciliatoria manus impositione eos communicare, quod morientis sufficit consolationi secundum definitiones Patrû, qui huiusmodi communionem congruenter viaticû nominauerunt. Quod si superuixerint, stent in ordine pœnitentium, vt ostensis necessarijs pœnitentiæ fructibus, legitimam communionem cum reconciliatoria manus impositione recipiant. Canon 7. In Ecclesia manumissos, & per testamentum Ecclesiæ commendatos, si quis in seruitutem vel obsequium,

quum,

quum, vel ad coloniarum conditionem imprimere tentauerit, animaduersione Ecclesiastica coercebatur. Canon. 10. Si quis Episcoporum in alienæ ciuitatis territorio Ecclesiam ædificare disponit, vel per fundi sui negotio, aut Ecclesiastica utilitate, vel pro quacunque sua opportunitate permiffa licentia ædificandi (quia prohibere hoc nefas est) non præsumat dedicationem, quæ illi omnimodè reſeruatur, in cuius territorio Ecclesia affurgit: reſeruata verò ædificatori Episcopo hæc gratia, vt quos desiderat clericos in re sua videre. ipsos ordinet in cuius ciuitatis territorio est: vel si ordinati iam sunt, ipsos habere acquiescat. Et omnis Ecclesiæ ipsius gubernatio ad eum (in cuius ciuitatis territorio Ecclesia surrexit) pertinebit. Quod si etiam secularium quicumque ædificauerit Ecclesiam, & alium magis quam eum in cuius territorio ædificat inuitandum putauerit, tam ipse qui contra constitutionem ac disciplinam gratificare vult, quem omnes Episcopi, qui ad huiusmodi dedicationem inuitantur, à conuentu abstinebunt. Canon 19. Hæc quæ subscripsimus cum eorum quoque concordia qui consensus dederunt, rata deinceps inter nos ac nostros haberi volumus, & habenda sancimus, non prætereuntes eas qui synodo aut per se, aut per consensus suos, vel ad vicem sublegatos destinando adesse detrectant, vt quid sibi de illis placeat, qui Patrum statuta despiciunt innotescat, non quod nobis temporum qualitate difficile sit ad sanctam synodum conuenire adiicientes, quod si similibus deinceps paginis pro salubritate Ecclesiastica, ac

reme-

remedijs congregare conuentus voluerimus, con-
stituamus vt nullus conuentus denunciatione sol-
uatur. Ex eodem partim, & partim ex alio Codice
decretorum, librorum sexdecim, lib. ii. cap. 7. Re-
conciliatio excommunicati: Cum aliquis excom-
municatus, vel anathematizatus pœnitentia du-
ctus veniam postulat, & emendationem promit-
tit, Episcopus qui eum excommunicauit, ante ia-
nuas Ecclesiæ venire debet, & duodecim præby-
teri cum eo, qui eum hinc & inde circumstare de-
bent. Vbi etiam esse debent illi quibus iniuria
vel damnum commissum debet emendari: aut si
iam emendati est eorum testimonio comprobari.
Deinde interroget Episcopus, si pœnitentiam iux-
ta quod canones præcipiunt, pro perpetratis sce-
leribus suscipere velit. Et si ille terræ prostratus
veniam postulat, culpam confitetur, pœnitentiã
implorat, & de futuris cautelam spondet, tunc E-
piscopus apprehensa manu eius dextra, in Eccle-
siam illum introducat, & ei communionem, &
societatem Christianam reddat, & septem Psal-
mos pœnitentiales decantet cum istis precibus
Kyrieleyson. Pater noster, Et ne nos. Saluum fac
seruum tuum. Deus meus sperantem in te. Mitte
eis Domine auxilium de sancto. Et de Sion tuere
eum. Nihil proficiat inimicus in eo. Et filius ini-
quitate non apponat nocere ei. Esto eis Domine
turris fortitudinis. A facie inimici. Domine ex-
audi. Dominus vobiscum. &c. Oratio: Præsta quæ
sumus Domine huic famulo tuo dignum pœni-
tentia fructum, vt Ecclesiæ tuæ sanctum, à cuius
integritate deuiauerat peccando, admissorum ve-
niam

niam

niatū consequendo reddatur innoxius. Per Christum Dominum nostrum. Amen. Alia oratio. Maiestatem tuam quæsumus, Domine sancte, pater omnipotens, æterne Deus, qui non mortem sed peccatorum vitam semper inquiris, respice flentem famulum tuum, attende prostratum eius plactum in gaudium tuæ miserationis conuerte, scinde delictorum sacco, & indue cum læticia saluari, vt post longam peregrinationis famem de sanctis altaribus satietur, ingressusque cubiculū regis, in ipsius aula benedicat nomen gloriæ tuæ semper. Amē. Alia oratio. Deus misericors, Deus clemens, qui secundum multitudinem miserationum tuarum peccata pœnitentium deles, & pœteritorum criminum culpas venia remissionis euacuas, respice super hunc famulum tuum N. & remissionem omnium peccatorum suorum sibi tota cordis confessione poscentem deprecatus exaudi, innoua in eo pijsimè pater, quicquid terrena fragilitate corruptum, vel quicquid diabolica fraude violatum est, & vnitati corporis Ecclesiæ membrum redemptionis annecte. Misere Domine gemituum, misere lachrymarum eius, & non habentem fiduciam, nisi in tua magna misericordia, ad tuæ sacramentum reconciliationis admitte. Per Christum Dominum nostrum. Post hæc secundum modum culpæ pœnitentiam ei iniungat, & literas per Parochiam suam dirigat, vt omnes nouerint eum in societate Christiana receptum. Alijs etiam Episcopis hoc notum faciat. Nullus autem Episcopus alterius parochiarum excommunicare, vel recõciliare præsumat,
fin e

sine consensu vel conscientia proprij Episcopi.
 Ex Concilio Vasensi primo. Canon. 6. verbi grat.
 Inimicus est alicui pro actibus suis vos nolite ex-
 pectare, vt ipse vobis dicat, cum illo nolite amici
 esse, sed prudenter obseruare debetis, & volunta-
 ti eius videlicet qui Ecclesiæ curam gerit absque
 commonitione obsecundare, & auerti ab eo cui i-
 psum sentitis aduersum: sed nec loqui his quibus
 ipse non loquitur, vt vnusquisq; qui in culpa est,
 dum cupit omnium vestrum sibi gratiam repara-
 re, citius festinet recõciliari ei qui omnibus præ-
 est, vt per hoc redeat ad salutem, cum obedire ce-
 perit monitis præfidentis, &c. quæ in consequen-
 tibus denotant amicos eorum, qui veritati inimi-
 ci sunt. Sciat itaq; deinceps clerus ad reatum, sed
 & populus fidelium ad culpam sibi ascribendû,
 si quis in hoc vitiorum maiorum confortator &
 disciplinæ subuersor cognoscitur. Ex Concilio
 Carpentoracensi: Licet omnia quæ Ecclesiastica
 regula præcepit obseruari in multis canonibus
 contineantur inserta, noscuntur tamen causæ pro
 quibus necesse habet sacerdotes Domini, quod ad
 iustitiam pertinet secundum discipl. Eccl. ordina-
 re. Ex Concil. Arel. 3. Canon 3. Quia dignum est, vt
 seueritatem Ecclesiasticæ disciplinæ sentiat, qui
 toties salubriter à sanctis Patribus instituta obser-
 uare contemnit. Canon 4. Et si fortè aliquis cleri-
 corum regulam disciplinæ Ecclesiasticæ subter-
 fugiens, fuerit euagatus quicumque eum suscepe-
 rit, & non solum Pontifici suo non reconciliaue-
 rit, sed magis defensare præsumserit, Ecclesiæ
 communionem priuetur:

Ex

Ex Arelatenſi Concilio iuxta Gracianum, non tamen ponit quoto, Monasteria, vel Monachorum diſciplina ad eum pertineat Episcopum, in cuius ſunt territorio cōſtituta. Ex venetico Concilio: Quoniam nos in Eccleſia Venetica cauſa ordinandi, Episcopatus congregauit rectum eſſe credimus de regula Eccleſiaſtica, quæ nobis donante Domino credita eſt, & de diſtinctione, cuius curam non ſine culpa noſtra omittemus habita collatione, vt quæ in priorum patrum ſtatutis vidimus omiſſa, & procedente tempore ex nimia licentia prælabente ſeculari libertate præſumpta ſtatutis celeberrimis ſanciremus. Quod in notitiam beatitudinis veſtræ, quia præſentia veſtra, nobis neceſſitate faciente fraudata eſt credimus deferendum, vt ſi probabile duxeritis, id quoque & veſtra authoritate firmetur, & diſtinctione ſerueatur.

Canon. 6. In Monachis quoque par ſententiæ forma ſeruetur. Quos ſi verborum increpatio nõ emendauerit, etiam verberibus ſtatuiſmus coerceri.

Ex Concilio Turonico primo: Seuerino viro clariffimo Conf. ſub die 18. Calend. Decemb. cum ad ſacra tiſſimam feſtiuitatem, quo Domini Martini receptio celebratur, in ciuitate Turonorum Beatiffimi ſacerdotes, quorum ſubſcriptio ſubter adieſta eſt, veniſſent, neceſſariò crediderunt, vt quia per longam incuriam in aliquo de rebus, Eccleſiaſtica diſciplina regula fuiſſet vitiata, diſſinitionem ſuam, quæ cum Patrum authoritate concordat præſentis ſcripturæ emanationem
firma.

firmarent, non quæ prius illicitè commissa sunt reuoluentes, sed in posterum vniuersorum vtilitati prospicientes, vt secundum Euangelica præcepta, & Apostolicam doctrinam Patrum statuta seruantes, Ecclesia Domini pura & immaculata permaneat. Ex Concilio Terraconensi: Canone 1. Si quis hæc à nobis statuta contempserit, si clericus est, loci sui dignitate priuetur. Si verò religiosus, vel monachus in cella monasterij inclusus, pœnitentiæ lamenti incumbat, vbi singulari afflictione panis & aquæ victum ex Abbatis ordinatione percipiat. Canon 7. De Diocesanis Ecclesijs, vel clero id placuit diffiniri, vt præbyteri, vel diaconi, qui mihi constituti sunt cum clericis septimanas obseruant, id est, vt præbyterlynam faciat hebdomadam, qua expleta succedat Diaconis ei, similiter ea scilicet conditione seruata, vt omnis clerus die sabbati ad vesperam sit paratus, quo facilius die Dominico solennitas cum omnium præsentia celebretur, ita tamen vt omnibus diebus vespers & matutinas celebrēt: quia desistente clero (quod est pessimum) compe- rimus, in basilicis nec luminaria ministrari. Si qui sanè negligentia vitio hæc implere noluerint, nouerint se secundum statuta canonum pro modo personarum canonicæ disciplinæ subdendos.

Ex Concilio Epaunensi: Canon 19. Abbas si in culpa reperiatur aut fraude, & innocentem se asserens ab Episcopo suo accipere noluerit correctionem, ad metropolitani iudicium deducatur. Canon 29. Lapsi, id est, qui in Catholica baptizati,

S

si præ-

si prauaricatione damnabili post in hæresim transferint, grandem eis difficultatem redeundi sanxit antiquitas. Quibus nos annorum multitudine priuatis, pœnitentiam biennij conditionibus infrascriptæ obseruationis imponimus, vt præscripto biennio tertia die sine dilatione ieiunent, & in Ecclesiam studeant frequentare pœnitentiam locum standi, orandi, humilitatem nouerint obseruandam, & etiam si ipsi cum catechuminis procedere commonentur, abscedant. Hoc si obseruare voluerint, constituto tempore admittentur ad altarium, & relaxatio obseruetur. Quam si arduam vel duram fortè putauerint, statuta prætorum canonum complere debent.

Ex Synodo Romana prima. Canone 2. atque id eo caueamus in posterum, ne subuersio disciplinæ, aut audacia præsumptium gestiat tentare similia, & pari adunatione tractemus expressis scilicet sententijs sancientes, quid circa Romani Episcopi ordinationem debeat custodiri. Canon 5. Et adiecit: Ea quæ ad sopiendos veternosæ præsumptionis errores vel infensæ rebus Ecclesiasticis ægritudinis morbos, quibus vniuersalis afflictebatur Ecclesiæ deliberatio religioni congrua paci que constituit, firmitatem perpetem sortiantur, vt præstante Deo quem custodem rerum constat esse bonarum, synodalis ordinatio vigeat, atque omnes sine personæ alicuius distinctione constringat. Contra quam si quis sub qualibet occasione venire præsumpserit, indita superius distinctione plectetur. Et subscripserunt Episcopi
nume-

numero septuaginta duo.

Ex Synodo Romana tertia, Canone primo. Bene quidē fraternitas vestra Ecclesiasticis legibus obsequuta, sub diuini timore iudicij, quæ erāt statuenda definiuit, & ad iustitiæ cumulum peruenit dum sufficienter vniuersa complectitur, nec adiectione donationis inuasit, & iugum disciplina Ecclesiasticæ fecit respuere, quos propterea schisma fecisse apud vos constitit, quibus misericordiam tamen, quam Deus mandat vniuersis impendi (sicut oportuit) non negastis, si duritia cordis eorum non sibi acquirat pœnam, dum contemnit oblata remedia, quorum excessus enarrare difficile est.

Ex Synodo Romana quinta: Canone quinto. Si quis hæc quæ hodie in hac synodo prohibita sunt, infringere præsumperit, aut volūtariè transgredi tētauerit, si clericus est gradu proprio penitus careat: si verò monachus aut laicus fuerit, communionē priuetur. Et si non emendauerit vitium anathemate feriat. Canone 6. Adiecitque & dixit: Ea quæ ad suscipiendos veterinosæ præsumptionis errores, vel infensæ Pontificibus præsumptionis morbos, quibus status affligi solet Ecclesiæ seruorumque eius deliberationem religioni congrua paci que constituit, perpetua seruentur firmitate, vt annuente Deo quem custodem rerum constat esse synodalis ordinatio vigeat, atque omnis qui sine personæ alicuius distinctione venire præsumperit, imposita superius distinctione plectetur. Vniuersa Synodus dixit: vt fiat rogamus, dictum est decies: vt

S r

scant

scandala amputentur, & insidiæ atque detractio-
nes erga Episcopos vitentur, rogamus. Dicitur
est duodecies.

Ex sexta Synodo Romana: Quoniam religiosus
sancto spiritu congregante conuentus hortatur,
vt quæcunque pro disciplina Ecclesiastica neces-
saria sunt, cura diligentiore tractemus. Nos enim
& Apostolicæ sedis moderamine compellimur,
& Ecclesiasticarum rerum dispositione constri-
gimur, sic canonum paternorum decreta librare,
& retrò prætulorum antecessorumque nostrorum
decreta metiri, vt quæ præsentium necessitas tem-
porum restaurandis Ecclesijs relaxanda exposcit,
adhibita diligenti consideratione quantum fieri
potest auxiliante Domino temperemus: quia nos
(qui potissimi sacerdotis administramus officia)
transgressionum culpa respiciet, si in causis Dei
desides fuerimus inuenti, qui meminimus quod
timere debemus, qualiter comminetur Dominus
negligentiæ sacerdotum. Sanè reatu maiore deli-
quit qui potiore honore perfruitur, & grauiora
facit vitia peccaminum sublimitas dignitarum.
Ideo tacere non debemus, sed ea quæ necessari-
fore agnouerimus viriliter corrigere & emendi-
re satagamus, & ea quæ nociua sunt extirpare
(prout Dominus dederit) non negligamus. Ab
niuersis Episcopis & præbyteris acclamatum est.
Exaudi Christe, Symmacho Papæ vita. Dicitur est
sexies: Hæc confirmamus, & hæc docemus. Dicitur
est octies: Doctrinæ vestræ gratias agimus ingen-
tes. Dicitur ex eadem Synodo: Vnde precamur
antiquorum Patrum regulas, quæ modo propter
inco-

incuriam quorundam quasi oblita habentur, renouantes: & tale iudicium super eis fiat vt aut manifestè hæretici, quia Ecclesiam Dei scindunt & anathematizati, atque ab Ecclesia Dei extorres habeantur, aut per satisfactionem Ecclesie ad poenitentiam & demum iuxta regulas Ecclesiasticas ad reconciliationem, & si digni inuenti fuerint, ad communionem recipiantur. Ibidem: Debet tamē esse prouiso, vt vindictam admonitio manifesta præcedat, & res vsurpata iniuste qui abstulit, aut iniuste ablatas retinet æquitate patrocinate legibus restituat. Quod si neglexerit, & necessitas compulerit, demum prædonem sacerdotalis districtio maturata percellat. Neque quisquam per internas res Deum defensare nitatur, quia Dei potentia cunctorum regnorum terminos singulari donatione concludit, quod si præsumpserit, & ipsius offensam, & prædictæ damnationis periculum sustinebit. Competitoribus etiam huiusce modi frena districtio imponimus, qui facultates Ecclesie sub specie largitatis regie, vel cuiuscunque potestatis improba subreptione peruaserint. Sera namque de his rebus pœnitentia commouemur, cum iam transactis temporibus contra huiusmodi personas canonum suffulti præsidio, se sacerdotes Domini erigere debuissent, vt non mansuetudo indulgentiæ ad similia perpetranda improborum audaciam adhuc quotidie prouocaret. Nunc tardè iniuriarum mole depressi, damnis quoque duris compellentibus excitamur: Quod si is cui res Dei competit in alijs quam vbi res agitur, maximè solet territorijs

commorari, sacerdotem loci ipsius ubi habitat Episcopus, illi huiusmodi prauitate contentus neglectu personę literis instructum reddat. Tunc antistes ipsius fratris anxietate comperta, aut persuasorem rerum Dominicarum admonitione corrigat aut prætaxata canonica districtione condemnent. Vnde & Canonibus in Gangrensi Ecclesia Apostolica auctoritate conditis, de fructuum oblationibus quę ministris Ecclesię debentur, & de his quę in vñus pauperum conferuntur, scriptum habetur. Si quis oblationes Ecclesię accipere vel dare voluerit, propter conscientiam Episcopi, vel eius cuius huiusmodi sunt officia commissa, nec cum eius voluerit agere consilio, anathema sit.

Et iterum in eodem Concilio. Si quis oblata Deo dederit vel acceperit præter Episcopum, vel eum qui constitus est ab eo ad dispensandã misericordiam pauperibus, & qui dat, & qui accipit, anathema sit. Valdẽ iniquum ergo & ingratum sacrilegium est, vt quęcunque vel pro remedio peccatorum, vel salute vel requie animarum suarum vnusquisque venerabili Ecclesię contulerit, aut certẽ reliquerit, ab his quibus hæc maxime seruari conuenit, id est, Christianis, & Deum timentibus hominibus, & super omnia à principibus & primis regionum in aliud transferri vel conuerti. Propterea qui hæc non præviderit, & aliter quam scriptum est, prædia Ecclesijs petierit, vel acceperit, aut possederit vel defendiderit aut retinuerit, nisi citò se corraxerit, quo

quo iratus Deus animas percutit, anathemate feriatur, sitque accipiendi & danti & possidenti anathema, & institutæ poenæ contubernium asfiduum. Nec aliquo se ante tribunal Christi obstaculo muniat, qui à religiosis animabus ad substantiam pauperum derelicta, contra fas sine aliqua pietatis consideratione dispergit: Ab vniuersis Episcopis & præbyteris acclamatum est. Ut hæc penitus abscindatur rogamus. Dictum est quinquies: Ut hæc amputentur, precamur. Dictum est sexies: Ut res Ecclesiæ quibus traditæ sunt intemerato iure seruentur, rogamus. Dictum est septies: Ut secundum hoc quod persecuti estis synodali conuentu per omnia fiant, vnanimiter deprecantes rogamus. Dictum est octies: Ut in præsumptoribus vindicetur, rogamus.

Dictum est decies: Ut disciplina seruetur, rogamus. Dictum est vndecies: Quæ malè admilla sunt per vos corrigantur. Dictum est duodecies: Ut illicita facta amputentur, ita vt deinceps non fiant, rogamus. Dictum est tredecies: At Apostolica ordinatio illibata seruetur. Dictum est quatuordecies: Dignus Papa quod non licet, non fiat. Dictum est quindecies: Exaudi Christe, Symmacho. vita. Dictum est sexdecies: Ut canones custodiantur rogamus. Dictum est quindecies: Ut ordinatio Apost. seruetur. Dignus Papa, dignus Doctor. Dictum est nouemdecies: Hæc omnes vnanimiter confirmamus, & vt vnanimiter seruentur, rogamus. Dictum est vigesies.

§ 4

Hæc

Hæc timenda, hæc seruanda sunt. Dictum est vigesies: Per Dominum Petrum, & perpetuò seruentur rogamus. Dictum est vigesies: Qui hæc violarit in se, iuxta prætaxatum modum inueniat: Dictum est vigesies: Et factò silentio Symmachus Episcopus Ecclesiæ Catholicæ vrbis Romæ dixit: Præsentis diffinitionis formam, quæ iuxta sanctorum Patrum est statuta sententias, in omnium Ecclesiarum notitiam, peruenire decernimus, ne cuiquam pro sua possit ignoratione licere, quod non licet. Et qui talia præsumperint, sciant se prætaxato condemnatos esse modo. Similiter & hoc ad omnium Ecclesiarum notitiam vestram cunctorum exhortatione & iudicio censemus peruenire, & ab omnibus firmiter teneri, quia Episcoporum res Ecclesiæ non dubitantur esse, si in eorum facultatibus simili fuerit crudelitate grassatum, peruersores rerum memoratarum prædictæ canonum districtiōnis feriantur vindicta; vt qui moribus proprijs, ac nulla cōscientiæ castigatione corriguntur, saltem Ecclesiasticæ & canonicæ vindictæ perfodiantur aculeis. Generaliter verò quicumque res Ecclesiæ confiscare, aut competere, aut peruadere periculosa sua infestatione præsumperit, nisi se citissimè per Ecclesiæ de qua agitur satisfactione correxerit, perpetuo anathemate feriat. Similiter & hi qui res Ecclesiæ iussu vel largitione principū, vel quorundam potentum, aut quadam inuasiōe aut tyrannica potestate retinuerint, & filijs vel hæredibus suis (vt à quibusdam iam factum audivimus) quasi hæreditarias reliquerint, nisi ci-

tò res

tò res Dei admoniti à Pontifice agnita veritate reddiderint perpetuò anathemate feriantur.

Iniquum enim esse censemus, vt potius custodes chartarum, quam defensores rerum creditarum (vt præceptum) est iudicemur. Sanandum est ergo hoc celerius, ne longius execrandus animis morbus inserpat, vt si medicus cùm viderit hu-ius terreni corporis aliquem esse languorem, magnum suæ artis æstimat documentum, si citò quis illius internentu desperatus euadat: vel cùm postea vulnus aspexerit, adhibet fomenta vel cætera, quibus illud posset quod curatū fuerat vulnus obduci, ac si id manens sanari non poterit ne corpus reliquum sua tale corrumpat, ferro amputet quod nocebat, quo reliquum integrum seruet intactum.

Præcidendum id ergo est quod velut puro sanoque nimium corpori vulnus obrepit, ne cum tardius abstergitur in ipsis penè visceribus mali non haurienda sentina confidat. Ferro enim abscindenda sunt vulnera, quæ fomenta non sentiunt. Similiter & illi extorres debent fieri ab Ecclesia, qui sacerdotali admonitione non corriguntur, dicente Domino. Auferre malum à vobis, vniuersa synodus surgens acclamauit, vt ista fiat rogamus. Dicitum est octies. Ista seruentur, precamur, dicitum est decies: vt in perpetuum maneant, & vestra autoritate firmentur. Dicitum est duodecies. Exaudi Christe Symmacho Papæ vita dicitum est duodecies.

Et facto silentio Symmachus Episc. Ecclesiæ Catholicæ vrbis Romæ synodo præsidens dixit.

S 5 In

In hoc cognoscimus omnes quia Deum diligamus, si mandata eius faciamus. Hæc est enim charitas Dei, vt mandata eius custodiamus, & mandata eius graui non sunt. Iustus enim est Dominus & omnia iudicia eius iusta sunt, atq; omnes via eius misericordiae & veritas & iudicium. In manu Dei potestas terræ cui execrabilis est omnis iniquitas. In manu Dei potestas hominis, & super faciem scribæ imponit honorem suū. Perdit Deus memoriam superbiorum, & iniqua gerentium, & reliquit memoriam humilium & bonorum hominum. Hoc autem pro certò habet omnis qui rectè colit Deum: quia vita eius si in probatiõe fuerit, coronabitur, & si in tribulatione liberabitur: si verò in correctione fuerit ad misericordiam perueniet. Omne enim quod irreprehensibile est Catholica defendit Ecclesia. Nò licet ergo Imperatori vel cuiquam pietatem custodienti aliquid contra mandata diuina presumere, nec quicquam quod Euangelicis prophetisq; & Apostolicis regulis obuiat agere. Iniustum enim est iudicium, & definitio iniusta regio metu, vel iussu à iudicibus ordinata, non valet. Nec quicquam quod contra Euangelicã, vel propheticã, aut Apostolicã doctrinã, constitutionemq; eorum, siue sanctorum Patrum actum fuerit stabit: & quod ab infidelibus aut hereticis factum fuerit, omnino cassabitur. Nocua ergo sancti prædecessores mei damnae confidenter studuerunt, quorum & pusillitas mea (licet impar & minima) pro suscepto tamen diuina dignatione ministerio pedissequam cuperet existere. Va

re. Vt enim erit nobis qui huius ministerij onus
susceptum habemus, si veritatem saluatoris no-
stri Iesu Christi quam Apostoli prædicauerunt,
prædicare neglexerimus. Vt erit nobis si silentio
veritatē opprefferimus, qui erogare numularijs
iubemur, id est, Christianos populos imbuere &
docere. Quid in ipsius Christi futuro dicturi su-
mus examine, si sermonum eius veritatem cōsun-
dimur prædicare. Quid erit de nobis cum de com-
missis nobis animabus & de officio suscepto ra-
tionem iustus iudex Christus Deus noster distri-
ctam exegerit? Ideò nos oportet semper nocina
refecare, & auxiliante Domino profutura erige-
re. Vnde obiurgando, hortando, suadendo, blan-
diendo, consulendo prodesse quibus possumus fe-
stinemus. Lingua nostra bonis fomentum sit pra-
uis aculeus, timidos retundat, iratos mitiget, pi-
grosexacuat, desides harrãdo succendat, refugē-
tibus suadeat, asperis, blandiatur desperatos con-
soletur, vt quia doctores dicimur, viã salutis gra-
dientibus ostendamus. Simus in custodia vigilan-
tes aditus, contra hostis insidias solliciti numia-
mus: & si quando ouē prædictam de cōmissis gre-
gib. error abduxerit, toto illam annisu ad caulas
reuocare dominicas contendamus, vt de pastoris
nomine quod habemus non supplicium, sed præ-
mium consequamur. Quia ergo in omnib. diuinæ
gratiæ adiutorio opus est omnipotentis Dei assi-
duis precib. clementiã exoremus, quatenus ad hæc
nobis operanda & velle tribuat, & posse cōcedat,
atq; in ea nos via cū fructu boni operis, q̄ se pastor
pastorū esse restatus est, dirigat, vt sine quo nihil
agere possumus, per ipsū oīa implere valeamus.

Vniuer.

Vniuersa synodus surgens acclamauit. Placeat omnia, vt perpetua stabilitate firmentur, rogamus. Dicitur octies. Et adiecit. Exaudi Christe Symacho vita. Dicitur octies: vt hæc inemendato iure custodiantur, precamur. Dicitur est duodecies: Qui hæc sponte violauerit, perpetuo anathemate feriatur, rogamus. Dicitur est quidecies vt decreta nostra confirmes, precamur. Dicitur est decies & octies. Et facto silentio, Symachus Episc. Ecclesiæ Catholicæ vrbis Romæ dixit. Acclamations vestras, synodique iudicium præsentia gesta suscipiant. Et adiecit: Ea quæ ad sopiendos veteris præsumptionis errores, vel infensæ rebus Ecclesiasticis ægritudinis morbos, quibus vniuersalis afficiebatur Ecclesia, deliberatio religioni congrua paci; constituit, firmitate perpetue ferientur, vt præstante Deo, quem custodem rerum constat esse bonarum, synodalis ordinatio vigeat, atque omnis qui sine personæ alicuius distinctione venire præsumperit, iudicta superius distinctione plectatur.

CAPVT IIII.

Ex Concilio Ilerdensi.

CAnone 16. Tamen quia ipsa sanctio (quod peius est) à multis clericis nunc cognoscitur violari, ita vt non iubente sacerdote expectorato affectu, totaque disciplinæ seueritate posthabita, immaniter quæ in domo Pontificali reperiuntur inuadunt, & abradunt, ided nunc hac huius placiti constitutione inter nos censura placuit custodiri,

stodiri, vt defuncto antistite, vel etiam adhuc in
supremis agente, nullus clericorum cuiuslibet
ordinis officij gradusve sit, quicquam de domo
præsumat, vel quod de utilitate instrumenti do-
mus esse agnoscitur, id est, mobilis & immobilis
rei Ecclesiasticæ conetur intrudere, nihil furto,
nihil domo supprimens, auferens atque abscon-
dens, sed is cui domus commissa est subiusctis si-
bi cum consilio vno, vel duobus fidelissimis cle-
ricis, omnia vsq; ad tempus Pontificis subsistu-
endi debeat conseruare, & his qui in domo inue-
niuntur clericis consuetam alimoniam admini-
strare.

Ex Concilio Valentino Hispaniæ Canon. 6. vt
nullus alienum clericum, secundum decreta ca-
nonum, sine consensu Episcopi sui audeat ordi-
nare, sed nec vllam sanctorum sacerdotum qui-
spiam ordinet, qui localem se futurum primitus
non sponderit, vt per hæc nullus à regula, vel
disciplina Ecclesiastica deuiare permittatur im-
punè.

Ex Concilio Aurelianensi primo: Canon. 7. Quod
si nec sub tali se confusione correxerit, donec e-
mendet errorem communiōe fratrum habeatur
indignus, minores (vt dignum est) distringantur.
Canon. 21. Abbates pro humilitate religionis in
Episcoporum potestate consistant. Et si quid ex-
tra regulam fecerint, ab Episcopis corrigantur.
Qui semel in anno in loco vbi Episcopus elegerit,
accepta vocatione conueniant. Monachi au-
tē Abbatibus omni obedientia & deuotione sub-
iaceant. Quod si quis per contumaciam exriterit
inde-

indeuotus, aut per aliqua loca vagari aut peculiare aliquid præsumperit, omnia quæ acquiserit, ab Abbatibus auferentur, secundum regulam Monasterio profutura.

Ipsi autem qui fuerant peruagati, ubi inuenti fuerint, cum auxilio Episcopi tanquam fugaces sub custodia reuocentur. Et reum se ille Abbas futurum esse cognoscat, qui in huiusmodi personis non regulari animaduersione distrinxerit, vel qui susceperit monachum alienum Canon 30. Clerici verò qui ad opus sanctum adesse contempserint, secundum arbitrium Episcopi Ecclesiastica suscipiant disciplinam.

Ex Concilio Cæsaraugustano. Canon. 5. Item lectum est, ut hi qui per disciplinam, aut sententiam Episcopi ab Ecclesia fuerint separati, ab alijs Episcopis non sint recipiendi.

Ex Concilio Toletano 2. Can. 3. Quatenus malæ consuetudinis abrasa rubigo, in posteris radicis lux veneno serpere non possit. Ex Synodo quadam Hierosolymitana ex actis quintæ Synodi Constantinopolitanæ excerpta.

Recordantes solum venerabiliū virorum, qui apud vos sunt lætamur! Nam cum sine vultus interpellatione sit alloquutio per epistolas, est animum vertere ad ipsos. propter hoc ergo solum & nunc me motum esse ad scribendum & ex ipso momento alloquendi vos, delectatus sum sicut in omnibus diuitijs. Nam sicut unguentum euacuatum, muneris tui sic odoré, nedum non presentis, sed absentis sentimus: in eminentia motum vestrorum, ad ipsum medium cordis posita,

læti

lætitiâ implemur, audientes virtutum vestrarum
 fertillissimâ utilitatem, nam sermo de vestra cha-
 ritate quotidie versatur inter nos, cû multi qui-
 dem quæ à vobis reformata sunt, narrent: maxi-
 mè verò communis frater, imò communis bene-
 factor Deo amantissimus presbyter Euseb. (veri-
 tatem dico, & non mentior) magnus generaliter
 & còtinuus de vobis sermo est, maximè ab ipsius
 sanctitate, qui libenter narrat quæ apud vos sunt,
 sicut fides recta vita irreprehensibilis, mansuetu-
 do magna, & simpliciter dicendo, omnis virtutû
 chorus vobis à Deo datus est, vt & Iacobi sedem
 accipere, & custos orthodoxæ fidei esse merea-
 mini. Ex Concilio Aurelianensi 2. Can. 7. Itaque
 Metropolitanus Episcopus à comprouincialibus
 clericis, vel populis electus congregatis in vnum
 omnibus comprouincialibus Episcopis ordina-
 tur, vt talis (Deo propitio) ad gradû huius digni-
 tatis accedat, per quem regula Ecclesiæ in melius
 aucta, plus floreat. Ex Concilio Aurelianensi 3.
 Canon. 6. De clericorum præmittenda conuersio-
 ne id omnimodo obseruetur, ne vllus ex laicis
 ante annualem conuersionem vel ætatem legitî-
 mam, id est, viginti quinque annorum diaco-
 nus, & triginta præbyter ordinetur, ita vt de i-
 psis quoque, qui ordinandi sunt, clericis regula-
 ri custodiatur studio, ne aut duarum vxorum
 vir, aut renupræ maritus, aut pœnitentiam pro-
 fessus, aut senius corpore, aut qui publicè ali-
 quâdo arreptus sit, ad superscriptos ordines pro-
 moueatur. Quod si sciens Episcopus contra
 hæc statuta agendum esse crediderit, is quidem
 qui

qui ordinatur, suscepto iuxta anteriores canones priuetur officio, sed ille pro ordinationis temeritate sex mensibus à celebrandis officijs sequestratur. Quod si Missas intra statutum temporis facere præsumperit, anno integro omnium fratrum charitate priuetur. De quorum promotionibus, si quis clericus aut ciuis testis extiterit, quorum testimonio dum creditur, frequenter Pontificis ignorantia præuenitur, cum agnitum fuerit ordinationem illicitè celebratam, anno integro à communione pellatur. Qui si infirmitate deciderit, eis viaticum non negetur.

Canon. 11. Si qui clerici ministeria suscepta, quacunque occasione agere sicut & reliqui decrectant, & excusationem de patrocinijs quorumcunque (ne officium impleant prætendant, ac sacerdotes suos sub huiusmodi causa æstimant per inobediētiam contemnendo) inter reliquos clericos canonicos, ne hac licētia alij vitientur, nullatenus habeantur, neque ex rebus Ecclesiasticis cum canonibus stipendia aut munera vlla percipiant. Canon 16. De raptu virginum consecratarum, seu in proposito sub deuotione viuentium id statuimus, vt quicumque sacrata vel deuote, id est religionem professæ vitium præsumperit, à communione Ecclesiastica vsq; ad exitum repellatur, viatico tantum ei infirmitatis periculo reseruato. Quod si quæ rapta dicitur cum raptore habitare consenserit, & ipsa excommunicatione simili feriatur. Quæ & formam de poenitentibus ac viduis in proposito manentibus, definita sub districtione Ecclesiastica conseruet. Quod si quis
sacer-

sacerdos sciens, huiusmodi personis communi-
 cauerit, anno integro pacem Ecclesiasticam non
 habebit. Cano. 20. Si quis clericorum circa se di-
 strictionem Episcopi sui putat iniustam, iuxta
 antiquas constitutiones recurrat ad synodū. Ca-
 none 21. Similiter etiam de his qui oblationes de-
 functorum legaliter dimissas, quolibet ordine
 assignare tardauerint, vel detinere præsumpse-
 rint distictionis Ecclesiasticæ iuxta priores cano-
 nes forma seruetur. Canone 27. Quod si inuentus
 fuerit quis in operibus superscriptis quæ inter-
 dicta sunt se exercere, qualiter emendare debeat,
 non in laici distictione, sed in sacerdotis casti-
 gatione consistat. Can. 28. De Missis nullus laico-
 rum antè discedat, quam dominica dicatur ora-
 tio. Et si Episc. præsens fuerit, eius benedictio ex-
 pectetur. Sacrificia verò matutina. Missarum, si-
 ne vespertinorum, ne quis cum armis pertinenti-
 bus ad bellum, expectet. Quod qui fecerit, in
 sacerdotis potestate consistat, qualiter eius di-
 strictione debeat castigari. Ex Aruernensi syno-
 do: Inpectis que canonibus, id nobis rationabile
 visum est, vt quamuis Ecclesiasticæ regulæ penè
 omnia comprehendant, quædam tamen vel adde-
 rentur noua, vel repeterentur antiqua. Canon. I.
 In primis placuit, vt quotiens secundum statuta
 Patrum sancta synodus congregatur, nullus Epi-
 scoporum aliquam primo causam suggerere au-
 deat, quam ea quæ ad emendationem vitæ, ad se-
 renitatem regulæ ad animæ remedium pertinent,
 finiantur.

Canone 2. Sit in eligendis sacerdotibus cura
 T præ-

præcipua, quia irreprehensibiles esse conuenit, puos præesse necesse est corrigendis.

Canone 16. Quod si antistes culpam hanc in præbytero aut diacono suo distringere canonico rigore noluerit ipse seueritate sententiæ, vel seueritatis sententia feriatur. Ex Synodo Aurelianensi quarta: Canone 2. Si quis hanc regulam peruerit, tanquam transgressor disciplinæ à sacerdotibus censeatur. Canone 22.

Item seruo sæculari sacerdotum prædas vel captiuitates exercere non liceat, quia iustum est, ut quorum domini redemptionis debent præstare suffragium, per seruorum suorum excessum disciplina Ecclesiastica non maculetur.

Canone vigesimo quinto. Si quæ parochiæ in potentatum domibus cõstitutæ sunt, ubi obseruantes clerici ab Ecclesia ciuitatis admoniti secundum qualitates ordinis sui fortasse, quod Ecclesiæ debent sub specie Domini domus implere neglexerint corrigantur, secundum Ecclesiasticam disciplinam. Et si ab agentibus potestatem vel ab ipsis rei Dominis de agendo officio Ecclesiæ ab aliquo prohibentur, autores nequitia à sacris cæremonijs arceantur, donec subsequuta commendatione in pace Ecclesiastica sacris cæremonijs misceantur. Canon 36. Placuit præterea vnicuique Metropolitani de comprouincialibus suis in Prouincia sua annis singulis synodum debent congregare, ut dum in vnum se fraternitas iungit, semper & censura teneatur & charitas. Canone trigessimum septimo. Quod si quisque salubriter perspicit instituta indecenter transgredi

gredi quacunq̄ occasione tentauerit, nouerit se Deo, & cunctæ fraternitati culpabilem esse futurum quia iustum est, per vnitatem antistitum, vt Ecclesiastica fulgeat disciplina & inconuulsa maneat constitutio sacerdotum.

Ex Synodo Turonica secunda: Ecclesiasticæ disciplinæ debet esse suffragium, congregatio sacerdotum, nec aliud erit suæ sollicitudinis tam peculiare conscribere quam quod ad fundamentum religionis proficere recognouerit, operari non cesset, vt cum pastoralis cautela propagatur in ouilis custodia, paucorum veneranda decreta sine salutis publicæ documenta. Et quoniam quod omitti non decet oportet implere, præsertim cum cuius ad animarum intellectualium (de quibus Deo cura est) forma præcessit traditionis lex ad Pontifices manauit, necesse est vigilantissime providere, repulso corpore vt quicquid ab antiquis Patribus statutum de tramite canonico, quarundam personarum temeritate cernitur imminutum, reuocandum est in statum pristinum, vt possint malè admissa corrigi, & non admitenda damnari. Magna est enim in ipsa seueritate pietas per quam tollitur peccandi facultas. Nam vbi insana libertas generat vulnera sacerdotalis districtio dat medelâ. Quapropter (Christo auspice) in Turonica ciuitate concilio concordanti, iuxta conuientiâ gloriosissimi Domini Chariberti regis annuentis coadunati pro pace & instructione Ecclesiæ oportunum credimus subter annexa decreta couficere, & subscriptionibus proprijs roborare (vt retundantur

noxia, propagentur aptata ne taciturnitate silentij vitiosorum criminum nutriri videretur licentia, non abscindi, & quæ opportuna erant, pro qualitate temporis adijci, non paterentur negligi, sed procurentur impleri. Canon 11. Si quis Episcopus ad distringendum eos, qui in hac facilitate perdurant, negligens apparuerit, sicut in ipsa sancta Basilica est publicè recitatum, ex consensu communi, atque totius populi sententiam prædecessorum canonum se incurrer omnino cognoscat, sic tamen vt tam metropolitano suo si resistere, aut contemnere Episcopum clerici sui præsumpserint, dent omnino solatium. Et quia dixit sancta scriptura, Frater fratrem adiuuans exaltabitur quisquis pro causa Dei fratri suo solatium communitus dare distulerit, vsque ad synodum remoueatur. Nam si Episcopus se contemni sentiens fratres suos in solatio suo non commouerit, ipse sciat, qualiter reddat Domino rationem. Canone 20. Et qui deberent esse forma præcepti, ipsi inueniantur in vna peccati. Rectius est, vt caput morbidum, si cutari non potest, amputetur, quam grex pro eodem inficiatur. Talis ergo sacerdos, & pastor non debet à populo venerari, sed renui, qui non formam disciplinæ, sed vitij docet dum seipsum non corrigit.

Canon. 26. Sacerdotalis tamen debet esse prouisio, vt vindictam admonitio manifestè præcedat, vt res vsurpata si iniuste quis tulerit, adhibita æquitate restituat. Quod si neglexerit & necessitas

cessitas compulerit postea prædonem sacerdotalis districtio maturata procellat, neque quisquam per interregna res Dei nitatur defensore, quia Dei potentia cunctorum regnorum terminos singulari dominatione concludit. Canon. 28. Cauta enim est in salute prouisio ad effugiendâ culpam delicti, aditum delinquentibus repellere. Ex Concilio Pariensi I. Admonet Pontifices temporum qualitas, & improbæ necessitatis præcauenda conditio, vt non solum rerum presentium sed & futurorum quoque utilitas congrua promissione tractetur, quatenus quos custodiæ ordinatio, ac pro amore diuino sollicitudinis cura constringit, & prouidisse sequentia & opportunè eis vigilasse probentur. Et quia sibi sacerdotes in hoc maximè consulunt, si importunorum voluntatibus obuiasse noscuntur, coniuncti in vnum Christo opitulante Parisijs pro utilitatibus Ecclesiarum, vnde non leuiter rationem sumus quandoque reddituri in quantum diuina pietas virtutem dare dignata est, tentauimus salubri consideratione prospicere ne dū periculosa abusione ordinatio superna negligitur, in nobis aliorum crimina vindicentur.

Ex Concilio Aurelianensi quinto: Ad diuinam gratiam referendum, est cum vota principum concordant animis sacerdotum. Vt dum fit Pontificale concilium normam viuendi teneat recapitulatio antiquam canonum, vt locus & tempus, quia est in quibuscunq; titulis veteribus adherens noua constitutio sanctionum. Igitur clementissimus princeps triumphorum titulis in-

uictissimus Dominus Childebertus cum pro amore sacrae fidei studio religionis in Aurelianensem urbem congregasset in unum Dominos sacerdotes, cupiens ex ore Patrum audire quod sacrum est, & quod pro Ecclesiastico ordine promoueretur pastorali, & quod aduenientibus sit norma, & praesentibus sit disciplina, atque conueniens a praesenti tempore in posterum custodiri (praestante Deo) signanter est titulis praenotatum. Canon 2. Nullus sacerdotum quemquam rectae fidei hominem, pro paruis & leuibus causis a communione suspendant, praeter eas culpas, pro quibus antiqui Patres ab Ecclesia arceri iusserunt committentes. Canon 9. Nullus ex laicis absque annua conuersatione praemissa Episcopus ordinetur, ita ut intra anni ipsius spatium a doctis & probatis uiris, disciplinis & regulis spiritualibus plenius instruat. Quod si hoc quisquam Episcoporum transcendere quacunque conditione praesumpserit, anno integro ab officio vel charitate fratrum habeatur extraneus. Cano. 20.

Id etiam miseratione tua condiximus custodiri, ut qui pro quibuscunque culpis in carceribus deputantur, ab Archidiacono seu a praeposito Ecclesiae diebus singulis Dominicis requirantur, ut necessitas uinctorum secundum praecipuum diuinum misericorditer subleuetur, atque a Pontifice instituta fidei & diligenti persona, quae necessaria prouideat, competens victus de dono Ecclesiae tribuatur. Canon. 22. His quoque (Deo propitio) constitutis (quod praecipue in omnibus Patrum concilijs habetur scriptum) congrua diffinitione san-

ne sancimus, vt intra anni circulum vnusquisque metropolitanus Episcopus, iunctis in vnum locū comprouincialibus suis intra prouinciam suam studeat habere concilium, vt aut si quæ excesserint charitatis emendentur studio, aut si pax regalis, vel disciplina in cunctis (Deo adiuuante) permanserit, auctore bonorum omnium Deo de charitate, & præsentia gratulentur. Hæc ergo (Deo propitio) cōstanter & vnanimiter definita seruantes etiam præteritorum statuta canonum, his decernimus vt (Christo auctore) deinceps inconuulsa vniuersa seruentur, vt mauente concorditer, quæ diuina inspiratione salubriter in præsentī tempore definita sunt amodo & habeant vigorem, & custodiant charitatem. Canon. 23. Quod si gentilis Dominus fuerit, aut alterius sectæ, qui à conuentu Ecclesię probatur extraneus, is qui seruum repetit, persona requirat bonæ fidei Christianū, vt ipse in persona Domini pro seruo præstet sacramentum, quia ipsi possunt seruare quod sacrum est, qui post transgressionem Ecclesiæ metuunt disciplinam.

CAPVT V.

Ex Concilio Pariensi secundo.

Placere nobis, quod eum in monasteriū duxerunt, præsentibus etiam decretis vnanimiter profiteamur, & quia sine dubio culpas eius esse capitales canonum autoritate monstratur, vtique confessione propriæ linguæ deiectioni ipse se fecit obnoxium. Igitur tam aperta confessione secundum

cundum sententiam canonum quæ de huiusmodi transgressione, in Aurelianensi synodo nuper habita sunt decreta, à metropolitano, cui redigendi actio vel ordinatio de comprouincialibus Ecclesiæ manet in memorata vrbe scripta seruetur, ac regulariter peragantur, vt disciplinæ modus maneat, & qui tanto ordini præsumunt, adiuuante Christo bonæ vitæ autoritate viuentes, quæ secundum ordinem sacrum possitis ordinare prouideant, vt nec falsa obiectio culpæ maculet innocentes: & illi qui inuenti & comprobati in culpa fuerint, in nulla districtione habeantur immunes.

Ex Concilio Toletano tertio: Post damnationem hæresis Arrianæ, & fidei sanctæ Catholicæ expositionem, hoc sanctum præcepit concilium, vt quia à nonnullis vel hæresis, vel gentilitatis necessitate per Hispaniarum Ecclesias, canonicus prætermittitur ordo dum & licentia abundaret transgrediendi, & disciplinæ optio negaretur, dum omnis excessus hæresis probaretur patrocínio, & abundantia mali temporis procul esset districtio disciplinæ. At nunc pace Ecclesiæ Christi misericordia reparata, quod priscorum canonum autoritas prohibet, sit resurgente disciplina inhibitum, vt agatur omne quod præcepit fieri. Permaneant in suo vigore Conciliorum omnium constituta, simul & synodica sanctorum Præfulum Romanorum epistolæ. Nullus deinceps ad promerendos honores Ecclesiasticos contra canonum statuta aspiret indignus. Nihil ex hoc fiat, quod sancti Patres Spiritu Dei pleni sanxerunt debere non fieri. Et qui præsumpserit, seueri-

seueritate priorum canonum distringatur. Canō
II. Quoniam comperimus, per quasdam Hispani-
arum Ecclesias, non secundum canonem, sed fœ-
dissimè pro suis peccatis homines agere pœniten-
tiam, vt quoties peccare libuerit, totiens à præ-
byteris se reconciliari expostulent; & ideo pro
coercenda tam execrabili præsumptione, id à san-
cto concilio iubetur, vt secundum formam cano-
num antiquorum detur pœnitentia, hoc est vt
prius eum quem sui pœnitet facti à communio-
ne suspensum faciat inter reliquos pœnitentes
ad manus impositionem recurrere: Expleto au-
tem satisfactionis tempore, sicuti sacerdotalis
cōtemplatio probauerit, eum communioni resti-
tuat. Hi verò qui propria vitia vel infra pœniten-
tiæ tempus, vel post reconciliationem relabun-
tur, secundum priorum canonum seueritatem
damnentur. Canon 12. Quicumque ab Episcopo,
vel præbytero sanus vel infirmus, pœnitentiam
postulat, id antè omnia Episcopus seruet, & præ-
byter, vt si vir est, siue sanus siue infirmus, prius
eum tondeat, aut in cinere & cilicio habitum mu-
tare faciat, & sic pœnitentiam ei tradat. Si verò
mulier fuerit, non accipiat pœnitentiã, nisi prius
aut velata fuerit aut mutauerit habitum. Sæpius
enim laicis cum fœminis tribuendo desidiosè
pœnitentiam, ad lamētanda rursus facinora post
acceptam pœnitentiam, relabuntur. Canone 17.
Ergo & sacerdotes locorum eorundem, in quibus
sceleris huius immanitas peragitur, sancta syno-
dus præcipiendo conuenit, vt idem scelus cum iu-
dice curiosius quærant, & sine capitali vindicta a-

criori disciplina prohibeant.

Ex Concilio Matisconensi primo: Canoue 8. Vt nullus clericus ad iudicem secularem quemcunque alium fratrem de clericis accusare vel ad causam dicendam trahere, quomocunque loco præsumat, sed omne negotium clericorum, aut in Episcopi sui, aut in præbyteri, aut Archidiaconi præsentia finiatur. Quod si quicumque clericus hoc implere distulerit, si iunior fuerit vna minus de quadraginta ictus accipiat, si certe honoratior triginta dierum inclusione mulctetur.

Ex Concilio Matisconensi secundo: Canon 5. Omnes igitur reliquas fidei sanctæ Catholicæ causas, quas temporis longitudine cognouimus deterioratas fuisse, oportet nos ad statum pristinum reuocare, ne nobis simus aduersarij dum ea quæ cognoscimus ad nostri ordinis qualitatem pertinere, aut nõ corrigimus, aut (quod nefas est) silentio præterimus. Leges namque diuinæ consulentes, sacerdotibus ac ministris Ecclesiarum, pro hæreditaria portione omni populo præceperunt, decimas fructuum suorum locis præstare, vt nullo labore impediti, per res legitimas spiritalib⁹ possint vacare ministerijs, quas leges Christianorum congeries longis temporibus custodit intemeratas. Nunc autem paulatim præuicatorum legum, penè Christiani omnes ostenduntur, dum ea quæ diuinitus sancita sunt, adimplere negligunt. Vnde statuimus ac decernimus, vt mox antiquus à fidelibus reparetur, & decimas Ecclesiasticis famulantibus ceremonijs populus omnis

nis inferat, quibus sacerdotes, aut in pauperum v-
 sum, aut captiuorum redemptionem prorogatis
 suis orationibus pacem populo ac salutem inpe-
 trent. Si quis autem contumax nostris statutis sa-
 luberrimis fuerit, à membris Ecclesiæ omni tem-
 pore separetur. Canon 15. Et quia ordinatione sa-
 cerdotum (annuente Deo) congruit de omnibus
 disponere, & causis singulis honestum terminum
 dare, vt per hos reuerendissimos canones & præ-
 teritorum canonum viror, ac florida germina
 maturis fructibus enitescant, statuimus vt si quis
 quempiam clericorum honoratorum in itinere
 obuium habuerit, vsque ad inferiorem gradum
 honoris vestrante (sicut condecet Christianum)
 illi colla subdat prout is officia & obsequia fide-
 lissima Christianitatis iure promeruit. Et si qui-
 dem ille secularis equo vehitur, clericusque simi-
 liter, secularis galerum de cap. auferat, & clerico
 synceræ salutationis munus adhibeat. Si vetò cle-
 ricus pedes graditur, & secularis vehitur equo, i-
 licò ad terram defluat, & debitum honorem præ-
 dicto clerico synceræ charitatis exhibeat, vt Deus,
 qui vera charitas est. in vtrisque letetur, & dilectiõe
 sua vtrumque asciscat. Qui verò horum aliqua, quæ
 spiritu sancto dictante sancita sunt transgredi vo-
 luerit, ab Ecclesia, quã in suis ministris de hono-
 rat, quãdiu Episcopus illius Ecclesiæ voluerit, sus-
 pendatur. Canon 16. Illud quoque rectum nobis
 visum est disponere, vt quæ vxor subdiaconi, vel
 exorcistæ, vel acolythi fuerat, mortuo illo secun-
 dò se non audeat sociare matrimonio. Quod si fe-
 cerit, separetur, & in cœnobijs puellarum Dei
 trada-

trada-

tradatur, & ibidem vsque ad exitum vitæ suæ permaneat.

Ex Concilio Romano I. Gregorius sanctissimus Apostolicus, ante corpus beatissimi Petri in synodo residens dixit: Hinc maximè nimium dolens & ingemiscens dico, quia aliquot ex Christianis in occidentis partibus constitutos audio tenere contra catholicâ fidem & contra patrum statuta agere, ita vt cõsecratas feminas ducere præsumant mulieres, & propinquas coniugio sortiantur. Quod opportunum est spiritali amputare mucrone, atque si vestræ placet sanitati, radicitus euellere, nè seges boni agricolæ iniquorum iuxta horrentibus frutetis fordescat.

Ex Concilio Antisiodorensi: Can. 20. Quod si præbyter (quod nefas est dicere) aut diaconus, aut subdiaconus post acceptam benedictionem infantes procreauerit, aut adulterium commiserit, & archipræbyter hoc Episcopo, aut Archidiacono non intimauerit, integro anno non communicet. Canon 23. Si monachus in monasterio adulterium commiserit, aut peculiare habere præsumpserit, aut furtum fecerit, & hoc Abbas per se nõ emendauerit, aut Episcopo, aut Archidiacono nõ intimauerit, ad penitentiam agendam in alio monasterio retrudatur. Canon 43. Quicumque iudex, aut secularis præbyterum, aut diaconum, aut quemlibet de clero, aut de iunioribus absque audientia Episcopi, aut Archidiaconi, vel Archipræbyteri iniuriam inferre præsumpserit, anno ab omnium Christianorum consortio habeatur extraneus. Can. 44. Si quis ex secularibus insti-

tio-

tionē aut commonitionem Archipresbyteri sui contumacia faciente audire distulerit, tamdiu à liminibus sanctæ Ecclesiæ habeatur extraneus, quamdiu tam salubrem institutionem adimplere studuerit, insuper & mulctam quam gloriosissimus rex Dominus præcepto suo instituit sustineat.

Ex Concilio Spalensi secundo: Capitulo 3. Desertorem autem clericum cingulo honoris atq; ordinationis suę exutum, aliquo tempore monasterio religari conuenit, sicque postea in ministeriū Ecclesiastici ordinis reuocari. Nam non proderit in talibus purgationibus alteri licētia, nisi fuerit in eis propter correptionem disciplinæ subsequuta censura. Canone 7. Septimo examine relatam est nobis venerandissimum quondam Agaxium Cordubensis vrbis Episcopum frequenter chorepiscopos, vel præbyteros destinasse, (qui tamen iuxta canones vnum sunt) qui absente Pontifice altaria erigerent, basilicas consecrarent (quod quidem non est mirum, id præcepisse virum, Ecclesiasticæ disciplinæ non ignarū) & statim à seculari militia in sacerdotale ministerium delegatum.

Ex Concilio Toletano quarto. Anno tertio, regnante Domino nostro gloriosissimo principe Sisenando, die Nonarum Decemb. dum studio amoris Christi ac diligentia religiosissimi Sisenandi Regis Hispaniæ atque Gallitiæ sacerdotes apud Toletanam vrbem in nomini Domini conuenissemus, vt eius imperijs atque iussis commoti à nobis agitaretur, de quibusdam Ecclesiæ discipli-

scipli-

disciplinis tractatus, primum gratias saluatori nostro Deo omnipotenti egimus, post hæc antefato ministro excellentissimo & gloriolo regi, cuius tanta erga Deum deuotio extat, vt non solum in rebus humanis, sed etiam in causis diuinis sollicitus maneat. Hic quippè dum in basilica beatissimæ & sanctissimæ martyris Leocadiæ omnium nostrum pariter iam coetus adesset, pro merito fidei suæ cum magnificentissimis & nobilissimis viris ingressus primum coram sacerdotibus Dei humi prostratus, cū lachrymis & gemitibus pro se interueniendum postulauit. Deinde religiosa profecutione synodum exhortatus est, vt paternorum decretorum memores ad confirmanda in nobis iura Ecclesiastica studium præberemus, & illa corrigere, quæ dum per negligentiam in usum venerunt, contra Ecclesiasticos mores licentiam sibi de usurpatione fecerunt. Talibus ergo eius monitis congaudentes, necessarium extitit, iuxta eius nostrumque votum tractare, quæ competunt, siue in sacramentis diuinis, quæ diuerso atque illicitò modo in Hispaniarum Ecclesijs celebrantur, seu quæ in moribus prauè usurpata noscuntur. Canone 3. Nulla penè res disciplinæ mores ab Ecclesia Christi magis depulit quam sacerdotum negligentia, qui contemptis canonicis ad corrigendos Ecclesiasticos mores synodum facere negligunt. Ob hoc à nobis vniuersaliter definitum est, vt quia iuxta Patrum antiqua decreta bis in anno difficultas temporis fieri concilium non finit, saltem vel semel à nobis celebretur ita tamen, vt si fidei causa est, aut qualibet

alia

alia Ecclesiæ communis, generalis totius Hispaniæ, & Gallitiæ synodus conuocetur. Si verò nec de fide, nec de communi Ecclesiæ utilitate tractabitur, speciale erit concilium, prout vniuscuiusque Prouinciæ metropolitanus elegerit peragendum esse. Omnes autem qui causas aduersus Episcopos ac iudices, ac potentes, aut contra quoslibet alios habere noscuntur, ad idem concilium concurrant: & quæcunque examine synodali à quibuslibet prauè vsurpata inueniuntur, regis executoris instâtia iustissimè his quibus iura sunt refoventur, ita vt pro compellendis iudicibus, vel secularibus viris ad synodum metropolitani studio quidam executor à principe postuletur.

Canone 23. Prona est omnis ætas ab adolescentia in malum. Nihil enim incertius, quam vita adolescentium. Ob hoc constituendum oportuit, vt si qui in clero puberes aut adolescentes existunt, omnes in vno conclauis atrijs commorètur, vt lubricæ ætatis annos non in luxuria, sed in disciplinis Ecclesiasticis agant, deputato probatissimo seniore, quem & magistrum disciplinæ, & testem vitæ habeant. Quod si aliqui ex his pupilli existunt, sacerdotali tutela foueantur, vt & vita eorum à criminibus intacta sit, & res ab iniuria improborum. Qui autem his præceptis resulauerint Monasterijs deputentur, vt vagantes animi, & superbi seueriori regula distringantur.

Canon. 26. Quando presbyteri aut diaconi per parochias constituuntur, oportet eos primùm professionem Episcopo suo facere, vt castè & purè viuant sub Dei timore, vt dum eos talis professio obli-

obli-

obligauerit, vitæ sanctæ disciplinam retineant. Canon. 28. Si quis Episcopus, aut præbyter, siue diaconus, vel quilibet ex ordine clericorum magos aut aruspices, aut ariolos, aut certè augures, vel sortilegos, vel eos qui profitentur, artè magicam, aut aliquem eorum sublimia exercentem, consuluisse fuerit deprehensus, ab honore dignitatis suæ depositus, monasterij censuram excipiat: ibique perpetuæ poenitentiae deditus, scelus admissum sacrilegij soluat. Canon. 35. Episcopum per cunctas dioceses parochiasque per singulos annos ire oportet, vt exquirat quo vnaquaque basilica in reparationem sui indigeat. Quod si ipse aut languore detentus, aut alijs occupationibus implicatus, id explere nequiverit, præbiteros probabiles, aut diaconos mittat, qui & redditus basilicarum, & reparationes & ministrantium vitam inquirant. Canone 50. Quapropter monemus eos qui Ecclesijs præsumunt, vt vltra talia non præsumant. Sed hoc tantum sibi in monasterio vendicent sacerdotes quos præcipiunt canones, id est, monachos ad conuersationem sanctam præmonere, Abbates aliaque officia instituire, atque extra regulam facta corrigere. Canone 54. Quicumque ex sæcularibus accipientes poenitentiam totonderunt se, & rursus præuariantes laici effecti sunt, comprehensi ab Episcopo suo, ad poenitentiam ex qua recesserunt, reuocentur.

Quod si aliqui per poenitentiam irreuocabiles sunt, nec admoniti reuertuntur, vt verò apostatae coram Ecclesia anathematis sententia condemnentur.

nentur. Non aliter & hi quæ à parentibus seip-
 sos religioni deuouerunt, & postea habitum sæ-
 cularem sumpserunt, vt ijdem à sacerdote com-
 prehensi ad cultum religionis acta prius pœni-
 tentia reuocentur. Quod si conuerti nõ possunt,
 velut apostata anathematis sententiæ subijcian-
 tur. Quæ forma seruabitur etiam in viduis, vir-
 ginibusque sacris ac pœnitentibus foeminis, quæ
 sanctimoniam habitum induerunt, & postea
 aut vestem mutauerunt, aut ad nuptias transe-
 runt. Canone 74. Post instituta quædam Ecclesi-
 astici ordinis, vel decreta, quæ ad quorundã per-
 tinent disciplinam, postrema nobis cunctis sa-
 cerdotibus sententia est, pro robore nostrarum
 legum, & stabilitate gentis Gothorum Pontifi-
 cale vltimum sub Deo iudice ferre decretum.

Ex Concilio Toletano quinto. Canon. 2. Sum-
 ma autem nobis vigilantia, & grandi religionis
 cura prouidendum est, vt mala, quæ assidue pro-
 hibita perpetrantur, circumspecta disciplina Ec-
 clesiastica extirpentur. Non enim est in cassum
 scriptum: Pestilente castigato stultus sapien-
 tior erit. Quamobrem quoniam præponderante
 onere delictorum, experientia penè semper, ac
 sæpè fieri dicimus, quod magno perè vitare debe-
 mus, quod etiam custoditur, cum hoc quod diui-
 nis sacramentis spondimus, temeritate non
 violamus, ideo frequenter compescendum, quod
 crebrò inuenitur transgressum. Cano. 3. Inexper-
 tis & nouis morbis nouam decet inuenire me-
 delam.

Ex Concilio Toletano 6. Cano. 4. Sæpè pullu-
 lantia

lantia prauitatis germina, licet sæpissimè Patrū iusta nouerimus seueritate damnata, quia tamen crebris conspiciuntur denuò vigere radicibus. iustitiæ acriore vigore radicitus amputare sancimus.

Ex Concilio Bracarenfi primo. Can. 18. Propositis his capitulis & relectis. Lucretius Episc. dixit: Quoniam etiam ea quæ à Catholicis abominata sunt & damnata, manifestius & apertius etiam ignorantibus declarata sunt, necessarium post hac arbitror, si vestræ sanctitati videatur, ut instituta nobis sanctorum Patrum, recensitis antiquis canonibus innotescant: quæ & si non omnia, certè vel pauca quæ ad instructionem clericalis disciplinæ pertinent, relegantur. Canone 38. Item placuit, ut ex laico ad gradū sacerdotij antè nemo veniat, nisi prius anno integro in officio lectorum vel diaconatus, disciplinam Ecclesiasticam discat: & sic per singulos gradus eruditus, ad sacerdotium veniat. Nam satis reprehensibile est, ut qui nondum didicit, iam docere præsumat & antiquis hoc Patrum institutionibus interdictum sit.

Ex Concilio Bracarenfi 2. Martinus Bracarenfis Ecclesiæ Episc. dixit. In inspiratione hoc Dei credimus prouenisse sanctissimi Patres, ut per ordinationem gloriosissimi filij nostri regis, ex utroque Concilio conueniremus in vnum, ut non solum de visione alterutra gratulemur, sed etiam ea, quæ ad ordinationem & disciplinam Ecclesiasticam pertinent, pariter colloquamur. Scriptum est enim in Euangelio dicente domino: Vbiun-

que

que fuerint duo vel tres in nomine meo congregati, ibi ero in medio eorum, Nitigis Lucensis Ecclesie Episcopus dixit: Nec aliud potest credi, nisi ea quæ ad utilitatem nostrarum pertinent animarum diuina inspiratione & inchoari & perfici oportere. Et ideo vnanimes omnes atque id ipsum, in duo sentientes, quæcunque ad instructionem nostram pertinent, in medium prolata desideramus agnoscere.

Marcinus Episcopus dixit: Arbitramur vestram beatitudinem recordari, quia cum primum in Ecclesia Bracarensi Episcoporum concilium congregatum est, post multa quæ ad concordiam rectæ fidei fuerant roborata, aliqua etiam quæ regularum sanctorum canonum continent discretionem firmauimus. Quorum utilitas, ut possit euidentius in memoriam reuocari, ipsa (si vobis placet) epistola vestra in præsentia relegatur. Omnes Episcopis dixerunt. Oportet omnimodè, ut in omnium auribus, qui hic assistunt, recitetur. Recitatis ergo capitulis superioris Concilij, quæ prolixitatem facerent, his gestis minimè sunt inserta. Martinus Episcopus dixit: Hæc ergo quæ modo sunt recitata, quæ nobis tunc aut varia, aut dubia, aut inordinata sunt visa auxiliante Deo directæ sunt, ut suam inuiolabiliter obtineant firmitatem. Quæ autem tunc in memoriam non uenerunt, aut onerosum fuit, in illo primo Concilio multa simul ingerere, necessarium videtur, modo ad notitiam sanctæ charitatis deferri eo specialiter prospectu, ut spiritali ventilata examine purgentur. Sancti enim Patres præcessores

nostri, aut generales synodos vndiq; colligi, pro vnitare rectæ fidei fecerunt, sicut in Nicæa contra Arrium trecenti decem & octo, & in Constâtinopoli centum quinquaginta contra Macedonium, & in Epheso contra Nestorium ducenti, & in Chalcedonia contra Eutychem sexcenti triginta aut certè speciales synodos per suas vnusquisque Prouincias, pro ressecandis contentionibus, vel emendandis aliquorum negligentijs, collegerunt, & prout excessus culparum, aut qualiscunque excessus exegit, per singulas, quasque diuinas canonum sententias, mediâte inter eos Dei spiritu conscripserunt, quas oportet nos relegere & tenere. Et quia opitulante Christi gratia, de vnitare & rectitudine fidei in hac Prouincia nihil est dubium, illud nobis modo specialius est agendum, vt si quid fortasse extra Apostolicam disciplinam per ignorantiam, aut per negligentiam reprehensibile inuenitur, in nobis recurrentes ad testimonia sanctarum scripturarum, vel antiquorum canonum instituta, adhibito communi consensu, omnia quæ displicuerint, rationabili iudicio corrigamus.

Ex Concilio Toletano 7. Magis que semper est magnoperè prouidendum, quicquid vel Ecclesiasticis moribus, vel publicæ utilitati, (sine qua queri nõ viuimus) opportunum esse perpenditur. Nam licet & ante constitutiones canonum extant, quæ ad omnem possunt correctionem sufficere, si quis eas dignetur libenter attendere, tanto tamen luminis claritas Apostolici magis emicat, quâto fuerit studiosius sapissimè cõrectata.

Non

Non parum proficit ad emendationem multorū,
 si dum ea quæ constituta sunt, per fraternam col-
 lationem ad memoriam reducantur, & illa et-
 iam adijciantur, quæ aut deesse videntur, aut o-
 mnino constituenda competenter existimantur.
 Quis enim nesciat, quanta sint hætenus per ty-
 rannos, & refugas, transferendo se in externas
 partes, illicitè perpetrata, & quam nefanda eo-
 rum superbia iugiter frequentata, quæ & patriæ
 diminutionem afferrent, & exercitui Gottho-
 rum indefinentem laborem imponerent. Quod
 si quidem laicorum insania fuisset factum, tole-
 randum à nobis forsitan aliquoties videretur. Il-
 lud tamen est vehementius stupendū, quia (quod
 peius est) tanta ex religionis proposito in hac in-
 terdum præsumptione præcipientes efferuntur, ut
 ad non leuem confusionem nostram pertineat, si
 res vllatenus inulta remaneat, quam & munda-
 na lege & Ecclesiastica conuenit instanter disci-
 plina corrigere.

Ex Concilio Toleta. s. Regendorum membro-
 rum causa, salus est capitis, & foelicitas populo-
 rum. Canon. 3. Proinde quia & vsitatum est tan-
 tum malum, & maiorum frequenter constat mu-
 crone succisum, uos quoque huic vulnere can-
 croso ignitum (quod superest,) adhuc iniicimus
 ferrum.

Canone 10. Nos quoq; membra capitis huius
 & perfidiæ malum, & concupiscentiam, quæ ra-
 dix maiorum est omnium, & auaritiam, quæ in-
 uenitur seruitus idolorum, pari simul igne ac
 mucrone, totoque artificio radicitus euellamus

ac deseremus. Ex Concilio Nono Toletano: Sed quia nequaquam rectè subditos iudicat, qui non se ipsum prius iustitiæ censura castigat: aptum nobis & expeditibile visum est, arctè nostris excessibus imponere modum, & sic errata corrigere subditorum. Tunc namque melius iudiciorum exordia ducuntur, cum vita iudicum antè disponitur, eo quòd potius iudicij forma compleatur, cum negotiorum principijs equitas iudicantium antefertur.

Ex Concilio decimo Toletano: Canone 5. Omnibus foeminis quæ iam in præteritum religionis veste probantur indutæ fuisse nihil excusationis valeat in oppositionem quælibet obiectio, quamuis diuersis ac callidis adumbrare se velint fallaciæ argumentis, sed ad sacratissimam sanctionem disciplina sanctior eas teneat religatas atque subnexas.

Ex Concilio Cabilonensi Cano. 11. Peruenit ad sanctam synodum, quòd indices publici contra veteranam consuetudinem, per omnes Parochias vel monasteria, quas Moses Episcopus circuire consuevit, ipsi illicita præsumptione videantur discurrere: etiam & clericos vel Abbates, ut coram eis compareant, iuuitos atque districtos antè se faciant exhiberi. Quod omnimodo religioni non conuenit, nec canonum permittit autoritas. Unde omnes vnanimiter censuimus, sententianres ut deinceps ista debeant emendare. Et si præsumptione vel potestate, qua pollent, excepta inuirtione Abbatis aut Archipresbyteri, in ipsa monasteria vel parochias aliquid fortasse præsumpserint,

ripi, à cōmunionē omnium sacerdotum eos conuenit sequestrari. De oratorijs quæ per Villas fiunt, nonnulli ex fratribus & Episcopis nostris residentes in sancta synodo, querimonias detulerunt, quod oratorium per Villas potentum iam longo constructorum, tempore & facultatum ibidem collatarum, ipsi quorum Villæ sunt, Episcopi administrationi contra dicant, ita vt nec ipsos clericos, qui ad ipsa oratoria deseruiunt ab Archidiacono coerceri permittunt. Quod conuenit emendari, ita duntaxat, vt in potestate sit Episcopi & de ordinatione clericorum, & de facultate ibidem collata qualiter ad ipsa oratoria & officium diuinum possit impleri, & sacra libamina consecrari. Quod si quis contradixerit iuxta prius canones cōmunionē priuetur. Can. 18. Quod qui inuentus fuerit faciens, sub disciplina districtiōnis omnimodo corripatur. Canon. 19. Multa quidem eueniunt, quæ dum leuiter corriguntur, sæpius ad maiora conscendunt. Valde enim omnibus noscitur esse indecorum, quod per dedicationes basilicarum, aut festiuitates martyrum ad ipsa solemnia confluentes, chorus fœmineus turpia quidem & obscœna cantica decantare videntur, dum aut orare debeant, aut clericos psallentes audire. Vnde conuenit, vt sacerdotes loci, talia à septis basilicarum vel portionibus ipsarū ac etiam ab ipsis atrijs vetare debeant & arcere. Et si voluntariè noluerint emendare aut excommunicari debeant, aut disciplinæ aculeum sustinere.

Ex Concilio Toletano vndecimo: Erasmus enim hucusq; pro labentis seculi colluione instabile:

biles; quia annosa series temporum, subtracta lu-
 ge conciliorum, non tam vitia auerat quam ma-
 trem omnium errorum ignorantia oculos men-
 tibus ingerebat. Hactenus enim florentem Do-
 mini vineam deuastauerunt apri frendentes: spon-
 sam Christi, quam sui pretio sissimi sanguinis ef-
 fusione conciliauit, conspurcare & polluere co-
 nata est hæreticorum subdola machinatio, & in-
 consutilem Domini vestem diuidere, vnitatem
 fidei scindere, charitatis tollere fomenta, cum
 suo proprio pertinaciter sensui volens inherere,
 sacræ scripturæ puritatem suæ prauitatis intel-
 ligentia prophanet. Præterea sacrosanctam Ec-
 clesiam Dei vulnerant etiam custodes eius, qui
 cum deberent ob dignitatis excellentiam cæte-
 ros per suæ virtutis inuitationem prouocare ad
 charitatis & vnitatis obseruantiam, tanquam sal
 infatuatum, potius scandali, quam ædificationis
 dant materiam. Hinc cernentibus quomodo Ba-
 bylonicæ confusionis olla succensa nunc tempo-
 ra auerteret Conciliorum, nunc sacerdotes Do-
 mini de resolutis moribus irretiret: purpuratæ
 enim meretricis sequebantur incitamenta, quia
 Ecclesiastici conuentus non aderat disciplina,
 nec erat qui errantium corrigeret partes, cum ser-
 mo diuinus haberetur exsolus. Et quia non erat
 adiuuandorum Pontificum vlla præceptio, cres-
 cebat immanis vita deteriorum. Cum tandem
 diuina clementia, operibus manuum suarum pro-
 conditione condolens praua in directa reducens,
 suum sanctum Sabaoth nouis propaginibus ac præla-
 tis nouellis foecundare volens, negligentiam sur-
 rogans

rogans diligentiam, pro ignorantia disciplinam
immittens, pro socordia solertiam, pro schisma-
te unitatem inducens, pro Zizania veræ pacis vin-
culum largiens, pro caducis cœlestium desideria
infundens, pro turpibus honesta sectari stimu-
lans, à terrenis & infimis ad sublimia erigēs nos,
in hac lachrymarum valle potius morientes quā
viuentes, in hoc vasto periculorum mari vagan-
tes sine remige, sine clauo huc illucq; tempestatū
fluctibus per abrupta collifos, in continua malo-
rum acie confligentes, vbi nos circumstant mille
discrimina, vbi versutissimus insidiator hostis,
mille nocendi artibus instructus: ex alto cœli
domicilio respiciens, & tempori ætatis nostrę se
occursum præbuit & salutem, præparans nostris
seculis religiosi principis mentem deuotam, pa-
riter & instructam. Cuius prouidæ sollicitudinis
voto & lux Conciliorū renouatorū resplenduit,
& alterna charitas se mutuo in corrigendis vel
instruendis moribus excitauit, dum & aggregan-
di nobis hortatu principis gloriosi facultas da-
ta est, & opportuna corrigendis præparata est di-
sciplina, & qui decursis longe ante temporibus
post decem & octo scilicet labentium annorum
excursum, in vnum meruimus aggregari conuen-
tum, mereri possimus spiritali gratia sanitatem.
Nec enim nostris iste alienus est à salute. Sic
quippe mulier illa in Euangelio, ter senis anno-
rum excursibus curua, quæ figuram totius huma-
ni generis gestabat, sub sacramēto huius numeri
saluti pristinæ redonatur. Nos ergo per tot an-
nos curuo nostri ordinis persistente statu, in eo
V 5 quod

quod nulla nos Conciliorum definitio iungeret, nullus etiam conuentus Ecclesiastici ordinis adunaret. tandem diuinæ voluntatis imperio, & religiosi principis iussu, euocati in Toletanam urbem conuenimus. Canone 3. Quisquis autem horum decretorum violator extiterit, sex mensibus communionē priuatus, apud Metropolitanū sub pœnitentiæ mensura permaneat corrigendus, quatenus apud illum & præteritæ trāsgressiōnis culpam lachrymas diluat, & necessariam officiorum doctrinam studiosè addiscat. Sub ista ergo regula disciplina. non solum metropolitanus totius suæ prouincię Pōtiffices vel sacerdotes astringat, sed etiam ceteri Episcopi subiectos sibi Ecclesiarum rectores, obtemperare his institutionibus cogant. Canon 7. Cum iuxta antiquæ institutionis edictum, plus erga corrigēdos agere debeat beneuolentia, quàm seueritas: plus cohortatio, quàm commotio: plus charitas quàm potestas: relatum est nobis, quod quidam ex fratribus plus uore odij quam correctionis studio subditos insequentes, dum se simulant spirituales eis adhibere correctionem, indiscretā subito afferunt mortem, cum inauditos à se proijciunt, & illicitis eos iudicijs sub pœnitentiā puniunt. Non ergo de cetero peruersis voluntatibus sit liberum, simulare quod fingunt, sed quotienscunque quilibet ex subditis corrigendus est aut publica debet à sacerdote disciplina curari: aut si aliter rectoribus placet duorum vel trium fratrum spiritualium testimonio peculiariter adhibito & modus criminis agnoscat, & modus pœnitentiæ irrogetur: ita tamen

men vt si exilio vel retrusione dignum esse cognouerit, aut quid aliud peculiare decreuerit, modus poenitentiae quam coram tribus fratribus sacerdos transgressori indixerit, speciali debeat eius, qui sententiam protulit, manus propriae subscriptione notari. Sicque fiet, vt nec transgressores, sine testimonio excidiuū vitae suae incurrant: nec rectores accusatos se de quorumlibet interemptionibus erubescant. Canon 10. Quanquam omnes qui sacris mancipantur ordinibus, canonicis regulis teneantur astricti: expedibile tamen est, vt promissionis suae vota sub cautione spondeant, quos ad promissionis gradus Ecclesiastica probat disciplina. Solet enim plus timeri quod singulariter pollicetur, quàm quod generali spōsione concluditur. Et ideo placuit huic sancto Concilio, vt vnusquisque qui ad Ecclesiasticos gradus est accessurus, non ante honoris consecrationem accipiat, quàm placita sibi annotatione promittat, vt fidem Catholicam sincera cordis deuotione custodiens, iuste & piè viuere debeat, & vt in nullis operibus suis, canonicis regulis contradicat, atque vt debitum per omnia honorem atque obsequij reuerentiam praerminentem, sibi vnusquisque dependat, iuxta illud beati Papae Leonis edictum: Qui se scit aliquibus esse praepositum, non molestè ferat, aliquem sibi esse praelatū: sed obedientiam quam exigit, etiam ipse dependat.

Pœna tamen iuxta Ecclesiasticæ consuetudinis morem, & placitis talium inferenda, & ab his qui transgressores fuerint persoluenda est.

Canono-

Canone 16. Post hæc religioso domino nostro & amabili principi nostro VVambano regi, gratiarum actiones persoluimus, cuius ordinatione collecti, cuius & studio aggregati sumus. Qui Ecclesiasticæ disciplinæ his nostris seculis, nouus reparator occurrens, omisso Conciliorum ordine non solum restaurare intendit, sed etiam annuis recursibus celebrandos instituit, vt ad alternam morum correctionem annuo tempore alacriter concurrentes, iuxta prophetæ vaticiniũ, quod in nobis defraetum est, allegetur: & quod abiectum est, reducatur.

Ex Concilio Bracarenfi tertio: Post huius sanctæ fidei sacramentum, relatus est in concione omnium nostrum error manifestus pariter & diuersus, qui tanta debet disciplinæ arte retundi, quanta & peruersitate comprobatur infundi. Canon. 6. Cũ beatus Apostolus arguere obsecrare, vel increpare in omni patientia præcipiat, extra hanc doctrinam, nouimus quosdam ex fratribus tantis cædib. inhonoratos efferuescere, quantas poterant latrocinantium promereri personæ. Et ideo qui gradus iam Ecclesiasticos meruerunt, id est, præbyteri, Abbates, & leuitæ, qui exceptis grauioribus & mortalibus culpis, nullis debent verberibus subiaceri, non est dignum, vt passim vnusquisque prælatus honorabilia membra sua, prout voluerit & ei placuerit, verberibus subijciat, & dolori: nedum incautè subdita percutit membra, ipse quoque debitam sibi subditorum reuerentiã subtrahat, iuxta illud quod quidam sapiens dixit: Leuiter castigatus,
reue-

reuerentiam exhibet castiganti, asperitatis autē nimia increpatio, nec increpationem recipit nec salutem. Et ideo si quis aliter quam dictum est prædictos honorabiles subditos licentia perceptæ potestatis elatus, malitia animi tantum crediderit verberandos, iuxta modum verberū quæ intulerit, excommunicationem pariter & exilij sententiam sustinebit.

Ex Concilio Toletano duodecimo: Can. 7. Omnis disciplina sic subiectos debet arguere, ut spem veniæ non videatur auferre nec funditus curuationis indicere iugū, sed in tempestate semper adhibere consilium.

Ex Concilio Toletano 13. Communi vigore iustitiæ & temperamento, misericordiæ dirimere procuretis, quo cum omni reuerentia Patrum præcedentiū regulis subditi, totius vnanimitatis vestræ sententia non aliunde quam ex veritatis fonte procedat. Sicque & his quæ præmissa sunt solidum deliberationis stylum promptissimè apponatis, & reliqua adhuc quæ necessaria sunt in peragendis Ecclesiasticæ regulæ disciplinis & dirimenda tractetis, & dirempta religiosioribus diligenter conscribatis.

CAPVT VI.

Ex Concilio Romano, sub Gregorio Papa
3. celebrat.

QVod opportunum est spiritali amputarè mucrone atque si vestræ placet sanctitati, radicatus euelli, ne seges boni agricolæ, zizaniorum
iuxta

iuxta horrentibus frutetis sordescat. Sanctissimi Episcopi seu venerabiles responderunt: Verè cognoscimus gratia sancti spiritus cor Apostolatus vestri succensū, & vt radicitus tantæ miseriæ squa-
lores à fidelium mentibus detergantur, & quasi vulnus corpori infixum, aditu talis miseriæ oblerato salutari antidoto curetur, sicut prequisum est, interdictione anathematis, ne denuò hoc quispian Romanus, Longobardus, vel cuiuscunque sit gentis, sacriq̃ue baptismatis vnda lotus attendet, vt non tali piaculi mole oppressus, præcipitationem incidat, aut voragine mergatur iniquitatis, vitari debeat, atque radicitus euellatur.

Ex Synodò Francica: Et vt Monachi & ancillæ Dei monasteriales, iuxta regulam sancti Benedicti, coenobia vel xenodochia sua ordinare gubernare, & viuere studeant, & vitam propriam degere secundum prædicti Patris ordinationem, non negligant.

Ex Concilio Arelatensi 3. Canone 1. Sanctæ etenim fidei mysterium oris nostri confessione pandentes, ad capitula, quæ ob disciplinam Ecclesiasticam moresq̃ue male errantium componendos necessaria sunt, vnanimittatis nostræ articulum flectere, & quæ oportuna sunt discretis capitulis diffinire oportet.

Ex Concilio Turonensi, Canone 25. Monasteria Monachorum, in quibus olim regula B. Benedicti patris conseruabatur, sed nunc fortè qualicunq̃ negligentia surrepente, remissius ac dissolutius custoditur, vel certè penitus abolita negligitur, bonum videtur, vt ad pristinum reuertantur statim
& Ab-

& Abbates eorum in eodem habitu ac vita, quam ipsa regula præcipit eos incedere viuere studeant: quoniam aliqua sunt Monasteria, in quibus iam pauci sunt monachi, qui prædicti patris regulam suis Abbatibus promissam habeant, quippe cum ipsi Abbates magis canonicè quam monachicè inter suos conuersari videntur.

Ex Concilio Cabilonensi, Canon 2. vt ea quæ legendo perscrutantur, opere compleant, iuxta illud: Coegit Iesus facere & docere. Et illud: Et memoriã tenentibus vt faciant ea. Et illud: Beati qui scrutantur testimonia eius, in toto corde exquirunt ea. Non enim qui operantur iniquitatem, in vijs eius ambulauerunt. Et, quia non auditores legis, sed factores eius iustificabuntur. Et Regnum Dei non in sermone, sed in opere. Et sint subditis norma viuendi, ita videlicet, vt & verbis & exemplis populo ad æternam patriam pergenti ducatum præbeant, vt vita eorum & doctrina nequam discordent: sed quæ dicunt, faciant, & quæ faciunt docere studeant. Et prædicatione assidua plebem admoneat, & falce iustitiæ è credentium mentibus vitiorum spinas eradicent, & verbi Dei semine agros mentis eorum ad fecunditatẽ perducant.

Canon 15. Dictum est etiam, quod in plerisque locis Archidiacon. super præbyteros parochianos quandam exercent dominationem, & ab eis census exigant, quod magis ad tyrannidem, quam ad rectitudinis ordinem pertinet. Si enim Episcopi, iuxta Petri Apost. sententiã, non debent dominantes esse in clero, sed forma facti gregis ex animo:
multo

multo minus isti hoc facere debent, sed contenti sint regularibus disciplinis, & teneant propriam mensuram. Et quod eis ab Episcopis iniungitur, hoc per parochias suas exercere studeant, nihil per cupiditatem & auaritiam præsumentes. Canon. 18. Dicitur est nobis, quod in quibusdam locis Episcopi & comites ab incestuosis, & ab his qui decimas non dant, vades accipiant, & à præbyteris pro quibusdam negligentijs, & inter se pecuniam diuidant: quod penitus abolendū decreuimus, ne fortè auaritiæ locus detur. Et constituimus, vt incestuosi iuxta canonicam sententiam pœnitentia mulctentur. Canone 22. De Abbatibus verò & monachis idcirco hic pauca scribimus, quia penè omnia monasteria regularia in his regionibus constituta, secundum regulam Sancti Benedicti se viuere fatentur, quæ beati Benedicti documenta per omnia demonstrant, qualiter eis viuendum sit. Canon. 25. Pœnitentiam agere iuxta antiquam canonum constitutionem, in plerisque locis ab vsu recessit, & neque excommunicandi, neque reconciliandi antiqui moris ordo seruatur, vt à Domino Imperatore impetretur adiutorium, qualiter si quis publicè peccat, publica mulctetur pœnitentia: & secundum ordinem canonum, pro meritò suo excommunicetur, & reconcilietur. Canone 34. Si ergo medici, qui corporibus medicinam inferre conantur, nequaquã propter personæ cuiuslibet acceptiōnem, his quos sanare cupiunt cauterio, aut ferro, aut duris alijs quibuslibet rebus parcunt: multo magis idipsum his obseruandum est, qui non cor-
porum,

porum, sed animarum medici existunt. Neque enim pensanda est pœnitentia quantitate temporis sed ardore mentis & mortificatione corporis. Cor autem contritum & humiliatum Deus non spernit. Canon 37. Cum igitur omnia Concilia canonum, qui recipiuntur sint a sacerdotibus legenda & intelligenda, & per ea sit eis viuendū, & prædicandum: necessarium duximus vt ea quæ ad fidem pertinent, & vbi de extripandis vitijs & plantandis virtutibus scribitur, hoc ab eis crebro legatur, & benè intelligatur, & in populo prædicetur. Canon. 38. Modus autem pœnitentiæ peccatâ sua confitentibus, aut per antiquorum canonum institutionem, aut per sanctarum scripturarum authoritatem, aut per Ecclesiasticam consuetudinem (sicut superius dictum est) imponi debet, repudiatis ac penitus eliminatis libellis, quos pœnitentiales vocant quorum sunt certi errores incerti authores. De quibus rectè dici potest: Mortificabant animas quæ non moriuntur, & viuificabant animas quæ nõ viuebant. Quidam pro peccatis grauibus leues quosdam & inuitatos imponunt pœnitentiæ modos, consuunt pulillos, secundum propheticum sermonem, sub omni cubitò manus, & faciunt ceruicalia sub capite vniuersæ ætatis ad capiendas animas. Canone 51.

Quia ergo cõuenit in Ecclesia diuersarum conditionum homines esse, vt scilicet nobiles & ignobiles, serui, coloni, inquilini, & cætera huiusmodi nomina: oportet vt quicumque prælati sunt, clerici siue laici, clemèter erga eos agant & miseris

X

miseris

miseri corditer eos tractent, siue in exigendis ab eis operibus, siue in accipiendis tributis & quibusdam debitis: sciant quoque eos fratres suos esse, & vnum secum habere Patrem, qui clamant: Pater noster qui es in coelis: vnam matrem sanctam Ecclesiam, quæ eos intemerato sacri fontis vtero gignit. Disciplina igitur eis misericordis & gubernatio oportuna adhibenda est: disciplina ne indisciplinatè viuendo, authorem suum offendant: gubernatio, ne in quotidianis vitæ commeatibus prælatorum adminiculo destituti, fatiscant.

Ex Concilio Aquisgranensi l. Cano. 134. Quamquam contemptores canonicarum institutionum, Episcopali præcipuè iudicio plectendi sunt, quæ poenæ (vt ait B. Augustinus) in Ecclesia nulla maior esse potest: demonstrandum tamen est, qualem cæteri prælati, qui illis dignitate inferiores esse noscuntur, in locis sibi commissis, vbi canonicè viuunt, erga subiectos quosque delinquentes, & ea quæ propriè ad eorum propositum pertinent, obseruare nolentes, adhibere debeant correctionis modum. Sed quia omnis ætas, vel vnus cuiusque intelligentiæ capacitas, proprias debet habere mensuras, & iuxta modum culpæ mensura extendenda est correptionis: Et hæc omnia iure pendent in prælatorum iudicio, quo & discretissimè temperanda sunt, necesse est, vt iidem prælati, circa delinquentes medici peritissimi imitentur factum scilicet, vt adhibita magnæ discretionis cura, quod cuique congruat, quodque conueniat, adhibeant. Hoc summoperè perpendentes,

dentes, vt iuxta quantitatem vulnerum, exhibeant somenta curationum, quatenus, nec alteri subrahant, quod iuuat.

Omissis igitur his, quorum ætati delinquenti parcendum non est (sed potius iuxta Salomonē) eorum latera ne indurescant virgis assiduè tundenda sunt: quomodo erga cæteros delinquētes, iuxta auctoritatem diuinam & sanctorum Patrū exempla traditionesq; id fieri oporteat strictim breuiterque ostendatur. Si quis frater in congregatione canonica constitutus, horas canonicas frequentare neglexerit: Ecclesiamque non religiosè sed pompaticè vel incompositè intrauerit & opus Dei negligenter executus fuerit, ad collationem venire distulerit, obedientiam à magistris sibi iniunctam agere recusauerit in legendo vel cantando, vel in cæteris Ecclesiasticis disciplinis iuxta vires studium non adhibuerit: admittam non necessitate, sed vitio tardè occurrerit: è claustris sine licentia exierit: per licentiam verò egressus, extra constitutum siue placitum moras fecerit in plateas ire, aut in biuijs residere tentauerit: in dormitorio aliquid indecens aut inhonestum verbis, aut actibus perpetrauerit: alicubi nisi in dormitorio cum cæteris absque causa ineuitabili dormire præsumperit: fratribus charitatis officio obedienter seruire neglexerit discordiam, quam (dicente scriptura) Dei anima detestatur inter fratres seminauerit, & huic institutioni contumax aut superbus, aut murmurans, seu in aliquo contrarius extiterit, cæteraq; huiusmodi agere tentauerit: hic

X 2

primo

primo secundum Domini præceptum non solum
 semel, aut secundo, aut tertio, quinimò crebrius
 admoneatur: Et si his admonitionibus non cesserit,
 publica obiurgatione corripatur. Quod si &
 his reuisus fuerit, cæteris sibi alimentis interdicitis,
 pane tantum, vsque ad dignam satisfactionem, utatur,
 & aqua. Si verò nec sic se correxerit, separetur à
 mensa, & à societate fratrum in choro psallentium
 remoueatur, & seorsum in loco huiusmodi negligenter
 à prælatis constituto stare cogatur, ut saltem rubore
 sequestrationis emendetur. Deinde si his modis correptus,
 incorrigibilis extiterit, & ætas permiserit, quia
 (iuxta Salomooem) stultus verbis non corrigitur, congrua
 verberum adhibeatur castigatio, quibus ut potè
 filius verberetur, quatenus (secundum B. Gregorij
 sententiam) qui iubentis verba non audiunt, verberibus
 admoneantur, ut ad bona desideria poenæ trahant,
 quos præmia non inuitant. Cæterum si talis fuerit,
 quem aut ætas, aut qualitas personæ verberari non
 sinit publica obiurgatione, & ieiuniorum continua
 afflictione, & sequestrationis rubore huiusmodi
 corripatur, vsque dum digna poenitentiae satisfactione
 venia consequatur. Si verò uterque, & qui flagellatur,
 & quem flagellari ætas, aut qualitas personæ prohibent,
 adhuc incorrigibiles extiterint, sit locus intra
 claustra canonicorum, sicut multis in locis noscitur
 esse, quò ad temporis retrudentur & secundum modum
 culpæ castigentur: ut iuxta Apostolum, traditi
 Sathanæ in interitum carnis spiritus saluus sit in die
 Domini. Quod si etiam

iam tot saluberrimis admonitionibus & castigationibus necdum paruerint: fiat pro eis ab omni congregatione cōmunis oratio, vt à Domino fiant. Postremò si inemendabiles & incorrigibiles apparuerint, ne per plures eorum dira serpent contagia, necesse est vt à cæterorum societate, vtpotè oues morbidæ secretæ, ante præsentiam deducantur Episcopi, vt ab eo canonica authoritate publicè damnentur. Si verò quis in collegio canonicorum culpam criminalem admiserit, huic nulla est danda dilatio, quin aut sponte poenitentiam pro admisso crimine gerat, aut si id agere recusauerit, coram Episcopo deducatur, vt ab eo publica mulctetur poenitentia.

Meminisse enim oportet rectores quia columba est in diuinis scripturis Ecclesia appellata, quæ non vnguibus lacerat, sed alis piè percutit. Vnde etiam illis summoperè obseruandum est, vt (sicut præmissum est iuxta modum culparum, & personarum, atque ætatum), omnino ipsa temperata sit correptio, vt nec vitium desidix inolescat, nec correptio mansuetudinis modum excedat: ne (vt ait B. Maximus) aut solutior leuitas conuiuentiam præbeat peccanti, aut immoderata seueritas à lapsu non reuocet delinquentem. Sed & hoc illis nihilominus cauendum est, ne errata delinquentium, alicuius rei liuore feriant: sed potius (vt B. Augustinus) sint criminum persecutores, & hominum liberatores. Oderint vitia, diligant homines.

Oderint quod instinctu Diaboli ingestum est, diligant quod Dei bonitate creatum est. Teneant in manu baculum & virgam: baculum videlicet, quo aliorum virium imbecillitates spiritualiter sustineant: virgam verò qua vitia delinquentium zelo rectitudinis feriant. Delinquentibus interea, & excommunicatis fratribus nequaquam debent ceteri fratres fauere, aut eos suis adulationibus decipere, aut eorum errata defendere, sed potius opem ferre, ut æquitatis censura distinctè corrigantur. Canon. 135.

Solenter rectores Ecclesiarum vigilare oportet, ut pueri & adolescentes, qui in congregatione sibi commissa nutriuntur, vel erudiuntur, ita iugibus Ecclesiasticis disciplinis corrigantur, ut eorum lasciuia ætas & ad peccandum valdè procliuis, nullum possit reperire locum, quo in peccati facinus proruat. Quapropter in huiuscemodi custodiendis, & spiritualiter erudiendis, talis à prælatiis constituendus est, vitæ probabilis frater, qui eorum curam summa gerat industria, eosque ita arctissimè constringat, qualiter Ecclesiasticis doctrinis imbuti, & armis spiritualibus induti, & Ecclesiæ utilitatibus decenter parere, & ad gradus Ecclesiasticos quandoque dignè possint promoueri. Libuit præterea ob ædificationem congruam, & instructionem negotij de quo agitur quandam sanctorum Patrum sententiam huic operi miserere, quæ ita se habet. Prona est omnis ætas ab adolescentia in malum. Nihil incertius, quam vita adolescentium. Ob hoc constituendum oportuit, ut si quis in clero puer est, aut adolescentes

centes existunt, omnes in vno conclau atrij commo-
 morentur, vt lubricæ ætatis annos, nõ in luxuria,
 sed in disciplinis Ecclesiasticis agant, deputati
 probatissimo seniori, quem & integrum doctrina
 & testem vitæ habeant. His ita præmissis oportet,
 vt probatissimo seniori pueri ad custodiendum,
 licet ab alio erudiantur, deputentur. Frater
 verò, cui hæc cura committitur, si eorum curam
 parui penderit, & aliud quam oportet, docuerit,
 aut eis in aliquo cuiuslibet læsionis maculam inge-
 sserit, seuerissimè correptus, ab officio amoueatur
 & fratri alij id committatur, qui eos & innocentis
 vitæ exemplis informet, & ad opus bonum peragendũ
 excitet. Ex Concilio Ticinensi: De Monasterijs autem
 virorum seu foeminarum, quæ secundum regulam
 sancti Benedicti, vel secundum canonicam authoritatem
 disposita esse debent quia inspiratio omnipotentis Dei
 (credimus) cor veteri moderamine incitauit ipsi gra-
 tias referimus. Nam quod iam maxima ex parte
 ordinem suum amiserint, omnibus est manifestũ.
 Quæ vt ad pristinum reducantur, in Domini ac
 genitoris vestri, ac vestra gloriosa dispositione
 consistit. Ex Concilio VVormatiensi. Canon. 25.
 Pœnitentibus, secundum differentiam peccatorum,
 sacerdotis arbitrio pœnitentiæ decernantur. Debet
 itaque sacerdos in pœnitentia danda singulorum
 causas singulatim considerare, originem quoque
 modum culparum & affectus gemitusque delinquentium
 diligenter examinare, manifesteque cognoscere,
 temporum etiam & personarum locorum quoque & ætatum quali-

tates inspicere, vt etiam pro consideratione locorum, atatum vel temporum seu pro qualitate delictorum atque gemituum vnus cuiusque delinquentis, à sacris regulis oculos non reflectat. Canone septuagesimo nono, Vt Episcopi incestuosos punire & inuestigare studeant, omnino decreuimus. Qui si pœnitere noluerint, de Ecclesia expellantur, donec ad pœnitentiam reuertantur. Quod si sacerdotum noluerint ad monitionibus aurem accommodare, volentes in pristinis perdurare criminibus, oportet eos per secularis potentie disciplinam à tam praua consuetudine coerceri.

Ex Concilio Romano sub Nicolao primo habito: Quia igitur vsque ad eò hæc venenata perniciēs hæctenus inoleuit, vt vix quælibet Ecclesia valeat reperiri, quæ hoc morbo non sit aliqua ex parte corrupta: eos qui vsque modo gratis sunt à Simoniacis consecrati, non tam censura iustitiæ, quàm intuitu in acceptis ordinibus manere permittimus: nisi fortè alia culpa ex vita eorum contra canones eis existat. Tanta quippè talium multitudo est, vt dum rigorem canonici vigoris super eos seruare non possumus: necesse sit vt dispensatione ad piæ condescensionis studium nostros animos ad præsens inclinemus.

Ex Concilio Moguntiacensi secundo. His verò breuiter prælibatis, ponamus ante oculos adhuc peccatorum nostrorum vulnera, & congrua eis quæramus medicamina: Can. 7. Vnde visum est S. Concilio, ne in antea talia existant, iaculo spiritali eos percutere: vt si quis clerico aliquam
iniu.

iniuriam seu calumniam ingesserit, à liminibus sanctæ Ecclesiæ arceatur, vsque ad condignam satisfactionem.

Ex Concilio Triburiensi: Celebratum est sub Imperatore Arnulpho, à viginti duobus Episcopis Germanorum, Triburiæ Concilium, anno incarnationis Domini 895. tam sancta sanè intentione & diligentia, ad refecandum omnem palmitem inutilem, ad extirpandam cuiuslibet hæreseos radicem, ad tollendam schismatis occasionem, ad corrigenda clericorum vitia, ad præcauenda populorum scandala, breuiter ad reformandos mores & status non modò clericorum sed & laicorum, vt Gratianus pleraque eius capitula, diligenti studio recitauerit in volumine decretorum Canone 30. In memoriam B. Petri Apostoli, honoremus sanctam Romanam & Apostolicam sedem, vt quæ nobis sacerdotalis mater est dignitatis, esse debeat regula Ecclesiasticæ religionis. Canone 37. Quidam de sapientibus ait: Premit infontes debita sceleri noxia pœna, iustusque tulit crimen iniqui. Canone 40. Idcirco acutissimo ferro, & totius generis artificio refecanda, per quæ cælestia regna sunt occludenda.

Ex Concilio Salegunstadiensi, Canon 17. Et illud sub anathemate præceptum est, vt nullus præbyterorum cuiquam penitenti carrinam diuidere præsumat, si infirmitas non interuenerit. Canon 18. Quia multi tanta mentis suæ falluntur stultitia, vt in aliquo capitali crimine inculpati, poenitentiam à sacerdotibus suis accipere nolint, in hoc maximè confisi, vt Romam euntibus Aposto-
licus

licus omnia sibi dimittat peccata. s. visum est Concilio. vt talis indulgētia illis non profit, sed prius iuxta modum delicti, pœnitentiam sibi datam à suis sacerdotibus adimpleant: & tunc Romam ire si velint ab Episcopo proprio licentiam & literas ad Apostolicum de iisdem rebus deferendas accipiant. Canon 19. Decretum est etiam in eodem Concilio, vt omnis pœnitens, dum carniam suam ieiunat, de loco in locum non migret: sed ibi permaneat, vbi suam acceperit pœnitentiam, vt proprius sacerdos sibi præbeat testimonium: si autem ob hostiles insidias ieiunare non poterit, suus sacerdos eum confratrum suorum alicui, vbi pacificè possit ieiunare, diligentissimè commendet. Canon 20. In eodem quoque Concilio decretum est, vt nullus præbyterorum quenquam, nisi iussu Episcopi in Ecclesiam introducere præsumat, cui pro aliquo delicto illam ingredi non liceat.

Ex Concilio Oxoniensi: Canone 32. Et si fortè concubinæ eorum monitione, postea proposita, ab eis non recesserint, ab Ecclesijs Dei quas infamare præsumunt, expellantur, nec admittantur ad Ecclesiastica sacramenta: & si nec sic duxerint, abstinendum, excommunicationis mucrone percellantur, & tunc demum contra eos inuocetur brachium seculare: ipsos autem clericos per subtractionem officij & beneficij, canonica admonitione p̄missa, volumus coerceri.

Ex Formula visitationis, Diœcesis Coloniensis
 Quanquam ad visitationis executionem duo requirantur: Instructio scilicet & Coertio, doctrina
 & vir-

& virga disciplinæ, quæ pari gradu incedere oporteat. Quia tamen hæc visitatio nostra noua & rata est populûsque tam delicatas habet aures, vt omnis seueræ increpationis, priusquam ad pœnitentiam cordis conuersus fuerit, sit impatiens. Propterea hortamur visitatores nostros, vt Paulinam sententiam & exemplum potissimum spectent, nempe, vt sint patientes ad omnes, consoletur pusillanimes, suscipiant infirmos. Post nõ omittant corripere etiam inquietos. Expedientius enim est, vt visitatores nostri nunc omnium primum, potius videantur in charitate & mansuetudinis spiritu ac lenitatis, quàm in virga venisse. Quare præcipua eorum cura erit, vt contristent quidem eos ad quos mittuntur, sed secundum Deum ad pœnitentiam & salutem. Coertio tamen (vt diximus) moderata, maximè in contumaces nequaquam omittenda est, aut ad nos referendum. Ibidem: Post inquisitionem si qui notati fuerint, illi euocentur. Qui si errata spontè confessi fuerint, ad disciplinam Abbatis iuxta regulæ formam remittendi sunt, sic tamen, vt Abbati mædetur, ne Christianæ lenitatis modum excedat, quòd habita ratione personæ, césuram potius mitigari quàm exasperari conuenerit in haud præfractis. Ibidem: Paterœa Archipræsbyteri seu Decani isti rurales scire debent se vocatos in partem sollicitudinis Episcopalis, propterea debent esse vigiles, & diligenter respicere, vt intra limites suorum Decanatum per omnes Parochos præbiteros ac clericos secundum formam Ecclesiasticam ac Cõcilij nostri prouincialis doceatur

ac viuatur. Quod si compererint alicuius Parochi doctrinam & verbi prædicationem de hæresi aut nouatione suspectam, aut vitam probrosam, eundem ad se aduocabunt, & præcedente correptione fraterna monebunt, vt à tali vel doctrina, vel vitæ impuritate desistant, ac rectam viam Catholicæ fidei, pietatis ac charitatis inambulent. Quod si hic peruicax esse malit, præsertim quod ad impuritatem doctrinæ attinet, debet hoc ipsum Decanus ruralis ad visitatores nostros, aut nos scripto referre vt apponamus securim ad radicem.

CAPVT VII.

Interrogationes 88. faciendæ in visitatione desumptæ ex Bnrchardo lib. 1. habentur etiam in Isidori Decretis M. S.

EST in hac Parochia homicida, qui hominem aut spontanea voluntate, aut cupiditatis aut rapacitatis causa, aut casu, aut nolens, aut coactus, aut pro vindicta parentum, aut in bello, aut iussu Domini, aut proprium seruum occiderit?

Interrogatio 2. Est aliquis parricida, aut fraticida, qui patrem, matrem, sororem, fratrem, aut unculum aut aliquem parentum interfecerit?

Interrogat. 3. Est aliquis qui præbyterum, aut diaconum, aut aliquem clericorum occiderit, vel aliquo membro detruncauerit?

Interrogatio 4. Est aliquis vel aliqua, qui infan-
tem proprium oppresserit, vel vestimentorum
pondere suffocauerit, & si hoc factum est ante bap-
ptif.

ptisimum, aut post baptismum, aut si infans infirmatus per negligentiam parentis absque baptismo obierit?

Interrogatio 5. Est aliquis vel aliqua qui alterius partum excusserit, vel si ipsa foemina propria voluntate suum partum vel conceptum excusserit & abortiuum fecerit?

Interrogatio 6. Est aliqua foemina quæ in fornicatione suscipiens, timens ne manifestaretur, infantem proprium aut in aquam proiecerit, aut in terra occultauerit quod morte dicunt?

Interrogatio 7. Est aliquis qui vxorem suam absque lege, aut certa probatione interfecerit?

Interrogatio 8. Est aliqua foemina quæ virum suum, vel aliquem hominem per herbas venenatas, vel mortiferas potiones interfecerit, vel alium hoc facere docuerit?

Interrogatio 9. Est aliquis, vel aliqua qui hoc fecerit vel alium facere docuerit, vt vir non possit generare, aut fæmina concipere?

Interrogatio 10. Est aliquis qui proprium seruum extra iudicium occiderit, & aliqua foemina quæ ancillam propriam necauerit, furore zeli inflammata?

Interrogatio 11. Est aliquis qui diabolo impellente semetipsum occiderit.

Interrogatio 12. Est aliquis qui in bello publico homines vulnerauerit, & nescit si de illo vulnere aliquis perierit? Etsi alicui imputatur, quod hominem occiderit, & ipse hoc denegauerit?

Interrogatio 13. Est aliquis qui in consilio fuerit vt homo interficeretur, & non fuit in facto, &

tamen

tamen per eius consilium & exhortationem interfectus est?

Interrogatio 14. Est aliquis qui truncationes manuum, pedum, linguæ & testiculorum fecerit, & oculos alterius eruerit?

Interrogatio 15. Est aliquis coniugatus, qui cum alterius vxore adulterium perpetravit vel vxor cum alterius viro?

Interrogatio 16. Est aliquis vxorem habens, qui concubinam simul habuerit ancillam propriam, aut aliam foeminam?

Interrogatio 17. Est aliquis qui vxorem legitimam dimiserit & altari se coniunxerit, & aliam in coniugium acceperit?

Interrog. 18. Est aliqua mulier quæ virum proprium dimiserit, & alteri se coniunxerit?

Interrog. 19. Sunt aliqui interueniēte repudiō, qui ab inuicem sunt separati, & sic maneant?

Interrog. 20. Est aliquis qui absque consensu vxoris derelicto legitimo coniugio in monasteriū intrauerit?

Interrog. 21. Est aliquis qui suam coniugē quamuis culpabilem sine Episcopi iudicio reliquerit.

Interrogatio 22. Est aliqua mulier quæ conscio viro suo fornicata fuerit?

Interrogat. 23. Est aliquis vxore carens, qui cum alterius coniuge fornicatus fuerit: aut si qua mulier non habens virum cum alterius marito?

Interrogatio 24. Est aliquis non habens vxorē, qui cum foemina quæ virum non habet fornicatus fuerit?

Interrogatio 25. Est aliqua laica virgo quæ mæchata fuerit cum adolescente?

Inter:

Interrogatio 26. Est aliquis qui desponsatam puellam non duxerit, & fidem sponsaliorum fregerit?

Interrogatio 27. Est aliquis qui alterius sponsam rapuerit, & sibi sociauerit?

Interrogatio 28. Est aliquis qui quamcunque foeminam virginem aut viduam per raptum traxerit & sociauerit sibi in matrimonium: etsi aliqui sint qui in hoc consentientes & adunantes fuerint?

Interrogatio 29. Est aliquis qui cum Iudæa, vel si Iudæus vel paganus cum aliqua Christiana mechatus fuerit?

Interrogatio 30. Est aliquis qui sanctimoniam, vel viduam Deo sacratam rapuerit & in conjugium sumpserit, vel ipsis consentientibus cum eis fornicatus fuerit?

Interrogatio 31. Est aliquis qui viuentem marito coniugem illius adulterasse accusatur, & eo in proximo defuncto eandem sumpsisse dignoscitur?

Interrogatio 32. Est aliqua mulier quæ dicat quod vir eius non possit coire, & ob hanc causam dissidium quærit, & alium virum velit accipere;

Interrogatio 33. Est aliquis qui cum commatre spiritali mœchatus fuerit, vel eam in matrimonium acceperit: similiterque cum filiola quam ex sacro fonte susceperit, aut ante Episcopatum tenuit?

Interrogatio 34. Est aliquis qui propinquam & consanguineam suam in matrimonium accepit, aut cum

ea fornicatus est?

Interrogatio 35. Est aliquis qui irrationabiliter, id est, contra naturam cum masculis & mutis misceatur animalibus?

Interrogatio 36. Est aliqua mulier quæ lenocinium fecerit?

Interrogatio 37. Est aliquis qui in sua domo consentit cum proprijs ancillis, vel genitarijs suis adulteria perpetrare?

Interrogatio 38. Interrogandum si aliquis fur, aut sacrilegus sit in eadem plebe, qui Ecclesias Dei infregerit, vel aliquid de Ecclesia furatus sit, aut publicè rapuerit, vel latenter surripuerit, aut si aliquis rapax & raptor & damnator Ecclesie Dei est.

Interrogatio 39. Interrogandum si aliquis periurus sit, aut si sciens & pro cupiditate terrena peierauerit: & si nesciens, aut si coactus iussu senioris, aut pro membris aut pro vita redimenda: aut si aliquis scienter non solum peierauerit, sed etiam alios in periurium duxerit?

Interrogatio 40. Interrogandum si aliquis scienter contra aliquem falsum testimonium protulerit, & quale damnum aliquis per hanc testificationem habuerit?

Interrogatio 41. Interrogandum si aliquis hominem liberum aut seruum alterius, aut peregrinum, aut aduentitiū furatus fuerit, aut cum blandientem seduxerit & vendiderit, & extra patriam in captiuitatem duxerit, aut si aliquis Iudæo vel pagano Christianum mancipium venderit, aut si ipsi Iudæi Christiana mancipia in suo serui-

seruitio habeant, vel vendant?

Interrog. 42. Interrogandum si aliquis sit magus ariolus aut incātor, diuinus aut sortilegus: vel si aliquis vota ad arbores, vel ad fontes, vel ad lapides faciat, aut ibi caedelā seu quodlibet munus deferat, veluti ibi quoddam numen sit, quod bonum aut malum possit inferre?

Interrogatio 43. Perscrutandum si aliquis subulcus, vel bubulcus siue venator vel ceteri huiusmodi diabolica carmina dicat super panem, aut super herbas, aut super quaedam nefaria ligamenta, & hæc aut in arbore abscondat, aut in biuio, aut in triuio proijciat, vt sua animalia liberet à peste & clade & alterius perdat.

Interrogatio 44. Perquirendum si aliqua fœmina sit quæ per quaedam maleficia & incantationes mentes hominum se immutare posse dicat, id est, vt de odio in amorem, aut de amore in odiū cōuertat, aut bona hominum, aut damnet aut surripiat? Et si aliqua est quæ se dicat cum dæmonū turba in similitudinem mulierum transformatā certis noctibus equitare super quasdam bestias, & in eorum consortio inuentam esse?

Interrog. 45. Interrogandum si aliquis sanguinem morticinum aut dilaceratum à bestia comederit?

Interrog. 46. Est aliquis qui iurauit quod Deo contrarium est, vt fratri nunquam reconcilietur, quod est peccatum vsque ad mortem?

Interrogat. 47. Est aliquis qui bibit de liquore in quo mustella vel mus siue aliquod immundū animal necatum est?

Y

Inter-

Interrogatio 48. Est aliquis qui ieiunium quadragesimale vel 4. temporum siue letaniæ maioris, vel rogationum, siue indictum ab Episcopo ieiunium pro quacunque plaga non obseruaerit?

Interrogatio 49. Est aliquis qui bibit aut manducauit, aut portauit super se quo existimauerat se Dei iudicium peruertere posse.

Interrogatio 50. Est aliquis qui in Calendis Ianuarij aliquid fecerat quod à paganis inuentum est, & dies obseruauit & lunam & menses, & horum effectiua potentia aliquid sperauerat in melius aut in deterius posse conuerti?

Interrogatio 51. Est aliquis quodcunque opus inchoans, qui aliquid dixerat, aut quacunque magica arte aliquid fecit, nisi vt Apostolus docet omnia & in nomine Domini facienda? Neque enim dæmones in nostrum adiutorium debemus inuocare, sed Deum in collectione similiter herbarum medicinalium, symbolum & orationem Dominicam dicere oportet & nihil aliud.

Interrogatio 52. Querendum etiam si mulieres in lanificijs suis vt supra dictum est omnia in nomine Domini?

Interrogatio 53. Est aliquis qui supra mortuum nocturnis horis carmina diabolica cantaret & biberet, & manducaret ibi quasi de eius morte gratularetur, & si alibi mortui in vigilijs nocturnis nisi in Ecclesia custodiantur?

Interrogatio 55. Est aliquis qui non commuicet vel tribus temporibus in anno, id est in Pascha, Pentecoste, & Natali Domini nisi pro mortiferis crimi-

eriminibus, & Episcopi & sacerdotum iudicio, a
communione fuerit remotus?

Interrogatio 56. Est aliquis qui in die Domini-
ca vel in præcipuis festiuitatibus, quicquam ope-
ris faciat: & si ad Matutinas, & ad Missam, & ad
Vesperas, his diebus imprætermisè omnes oc-
currant?

Interrogatio 57. Est aliquis excommunicatus
qui pro nihilo duxerit excommunicationem: &
si aliquis cum excommunicato communicaue-
rit?

Interrogatio 58. Est aliquis qui modum pœni-
tentia sibi iniunctum non custodierit?

Interrogatio 59. Est aliquis qui patrem aut ma-
trem inhonorauerit, aut percusserit aut maledi-
xerit?

Interrogatio 60. Est aliquis qui vomitum post
acceptam Eucharistiam per ebrietatem fecerit?

Interrogatio 60. Est aliquis qui suam decimati-
onem Deo & sanctis eius retraxerit?

Interrogatio 62. Est aliquis tam peruersus &
Deo alienus, vt saltem Dominica die ad Ecclesiã
non venerit?

Interrogatio 63. Si porcarij & alij pastores Do-
minica die ad Ecclesiam non veniant, & Missas nõ
audiunt similiter in alijs festiuitatibus?

Interrogatio 64. Est aliquis qui ad confessionẽ
non veniret, vel vna vice in anno, id est in capite
quadagesimæ, & pœnitentiam pro peccatis suis
non susciperet?

Interrogatio 65. Est aliquis qui ebrietatem af-
siduam sectetur Apostolo dicente, neq; .n. ebriof

Y 2

regnum

regnum Dei possidebunt?

Interrogatio 66. Est aliquis qui contempto suo
præsbytero in aliam Parochiam iret ad Ecclesiã,
& ibi communicaret, & suam decimam daret?

Interrogatio 67. Inquirendum de mendicis, qui
per Parochiam discurrent: & vnusquisque paupe-
rem de familia sua pascat?

Interrogatio 68. Interrogandum si in vnaqua-
que plebe Decani sint per villas constituti viri ve-
races, & Dominum timentes, qui cæteros admo-
neant, vt ad Ecclesiam pergant, ad Matutinas, ad
Missam, & ad Vesperam, & nihil operis in diebus
festis faciant, & si eorum quisquam transgressus
fuerit statim præsbytero annuncient, similiter de
luxuria & omni opere prauo?

Interrogatio 69. Est aliquis qui bannum Epis-
copi aut præsbyteri sui, & excommunicationem
parui pendit?

Interrogatio 70. Perquirendum si parochiani
præsbytero suo debitum honorem impendant,
aut si est aliquis qui eum verbo vel facto inhono-
raret, & eius monita sperneret?

Interrogatio 71. Est aliquis qui peregrino, aut
viatori hospitium contradixerit?

Interrogatio 72. Inquirendum est quas festiui-
tates colant?

Interrogatio 73. Interrogandum si patrini fili-
olis suis symbolum & orationem dominicam in-
sinuent aut insinuare faciant?

Interrogatio 74. Perquirendum si quatuor,
aut quinque, vel plures interfecerunt homi-
nem?

Intue

Interrogatio 75. Est aliquis qui contradixerit Episcopo aut eius ministris, vt coloni aut serui pro commissis criminibus virgis nudi cedantur?

Interrogatio 76. Interrogandum si aliquis peregrinum, qui de sua patria propter paganorum infestationem, vel persecutionem fugit, hac de causa quia in domo eius mansit, & diebus aut annis loco mercenarij illi seruiunt pro proprio seruo velit habere, & vendere, aut dare alicui præsumat?

Interrogatio 77. Est aliquis qui iniusta mensura suam annonam, aut vinum vendat, quum Dominus dicat æquus sit tibi modius, & æquus sextarius?

Interrogatio 78. Denunciandum etiam quam magnum piaculum sit, vsuras exigere, & de alieno fœnore velle ditescere, & quod sacri canones tales ab Ecclesia ei;c præcipiant?

Interrogatio 79. Est aliquis qui propter cupiditatem Iudæum vel paganum interfecerit?

Interrogatio 80. Est aliquis insaniens qui aliquem hominem occiderit?

Interrogatio 81. Est aliquis qui arborem succideret, & dum operi necessariò insisteret aliquis subtus arborem deueniens improuisè opprimeretur?

Interrogatio 82. Est aliquis qui coniurationes & conspirationes sectaretur?

Interrogatio 83. Est aliquis qui Ecclesiam aut clericum fatigare præsumpserit?

Interrogatio 84. Inquirendum de refugis & persi-

perfidis clericis & laicis?

Interrogatio 85. Percontandum de confratrijs & fraternitatibus societatibus, qualiter in parochia pergaantur?

Interrogatio 86. Interrogandum si cantica turpia & risum mouentia, aliquis circa Ecclesiam cantare praesumat?

Interrogatio 87. Perquirendum si aliquis Ecclesiam intrans fabulis vacare consuevit, & non diligenter auscultat diuina eloquia, & si antequam Missa finiatur de Ecclesia exierit?

Interrogat. 88. Interrogandum si oblationem, id est, panem & vinum, viri & foeminae ad Missas offerant, & si non viri coniuges offerant, pro se suisque omnibus, ut in canone continetur.

Ex Concilio Rhotomagensi: Dominica igitur praecipua adimplentes membrum putridum & insanabile, quod medicinam non recipit ferro excommunicationis a corpore Ecclesiae abscindamus ne tam pestifero morbo reliqua corporis veluti veneno inficiantur.

Ordo visita. Ex Rhotomag. Conc. Cum Episcopus suam diocesim circuit, Archidiaconus vel Archipresbyter eum praerire debet, vno aut duobus diebus per parochias quas visitaturus est. Et plebe conuocata annunciare debet proprii pastoris aduentum. Et ut omnes exceptis infirmis ad eius synodum die denominata impratermissè occurrant, & omnimodo autoritate sanctorum canonum praecipere, & minaciter denunciare debet. Quod si quis absque graui necessitate defuerit, procul

proculdubio à communione Christiana sic repel-
 lendus, deinde ascitis secum præsbyteris, qui in
 illo loco seruitium debent exhibere Episcopo,
 quicquid de minoribus & leuioribus causis cor-
 rigere potest, emendare satagat, vt Pontifex veni-
 ens nequaquam in facilioribus negotijs fatige-
 tur, aut sibi immorari amplius necesse sit ibi, quã
 expensa sufficiat. Ait enim Dominus ad Mosen
 de huiusmodi cooperatoribus. Vt tecum, inquit,
 sustentent onus populi, & non tu solus graueris.
 Et beatus Ioannes Baptista aduentum Domini
 præcucurrit prædicando dicens: Poenitentiam a-
 gite. Et idem: Parate viam Domino. Siquidem E-
 piscopus vicem Christi agere videtur, & ideo
 cum gaudio, timore, & summa reuerentia à ple-
 bibus sibi subiectis suscipiendus est: vt illis cum
 laude dicatur quod Apostolis discipulis dicit: Te-
 stimonium, inquit, vobis perhibeo quod ita sus-
 cepistis me sicut angelum Dei sicut Dominum
 Iesum,

CAPVT VIII.

Ex morum decretis Cap. 22.

Fide dignorum relatio ad nostrum auditum
 perduxit: quantum in multis Monasterijs fit à
 primæ institutionis puritate recessum. Siqui-
 m illorum cœnobitæ, sic vitam monachalem
 regularem reiecerunt, vt & moribus & nomine
 habitu religio si haderi & nominari vereatur.
 uod si in præmissis gubernaculum discipl. con-

Y 4

temna.

temnatur: hoc solum restare videmus, vt religio naufragetur. Rebus itaque in deteriora prolabetibus obuiam ire volentes: statuimus vt Abbates, abbatissæ priores, priorissæ, & alij religiosorum superiores, quocunque nomine censeantur: sic sua monasteria in cultu diuino, vita & moribus, vestimentis monachalibus, cibis & potibus reforment: & suos religiosos & moniales, ad vitam regularem monasticam, secundum institutiones suorum ordinum & alias regulares reducant: quod in eis nihil reperiatur, quod diuinam maiestatem & simplicium animos offendere possit. In præmissis autem, per diocesanos in suis visitationibus diligens inquisitio fiat. Et quæ reperint deformata: reforment, & omninò corrigant: quæ super prædictis facta fuerint sequenti concilio referant. Et ne notorium illum abusum, quo nonnulli regularem apostasiam incurrendo, sine habitu regulari etiam in publicum incedere non erubescunt: sub dissimulatione pertransire videamur: statuimus quod canonici regulares de cetero: super veste exteriori togam lineam, tam intra quam extra monasterium, ferre omninò teneantur. Nisi fortè super huiusmodi toga non deferenda: priuilegium habeant, quod suis diocesanis exhibere infra duos menses, à die publicationis computatos habeant. Qui viso priuilegio, super alio habitu patenter distincto à vestimentis clericorum secularium, ordinabunt vt expedire & iuris esse videbitur.

Ex Concilio Coloniensi: Episcopi munus in duobus tantum consistit. Primum in impositione
manuum

manuum, quæ est ordinum Ecclesiasticorum collatio ac institutio ministrorum. Deinde in visitatione Dioceſeos. Vtrunque beatissimus Apostolus ad Titum dilectum filium, Cretæ Episcopum scribens complectitur: Huius inquit rei gratia, reliqui te Cretæ, vt ea quæ defunt corrigas & cõstituas per ciuitates præbyteros, sicut & ego disposui tibi, Alterum verò idem Apostolus cum à Mileto discessum maturaret, profecturus Hierosolymam, ac certus quod amplius haud visurus esset faciem eorum omnium, per quos transiit prædicans regnum Dei, vocatis illo ad se ab Epheso Ecclesiæ præbyteris Apostolica vehementia inculcat, cum ait: attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo. Et quoniã scio, inquit, quod intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in vos, non parcentes gregi: & ex vobis ipsis exurgent viri, loquentes peruersa, vt abducant discipulos post se, propterea vigilate: Cui muneri, vt ambo illa Apostolici ordinis eximia luminaria, nimirum Petrus, ac illius collega Paulus, satisfacerent, alter transiit & inuisit vniuersos, alter perambulauit Syriam & Ciliciam, confirmans Ecclesias, præcipiens custodire præcepta Apostolorum & seniorum, nimirum non tantum verbo, sed & exemplo Episcopos commonentes, vt qui speculatores in Dei Ecclesia constituti sunt ac appellantur, Prouinciæ sibi mandatæ vigilantissimè intendant, fidem, conuersationem, mores & vitam singulorum explorent, examinentq; ac prouideant

ne alicubi quis in ea vocatione ad quam à Deo vocatus est torpescat.

Ex eodem Concilio. Præcipuæ e go causæ omnis mali sunt fastus, luxus & auaritia, à quibus Clerici potissimum malè audiunt.

Ex Concilio Coloniensi: Capitula verò disciplinæ (quæ vocant) multò maiori diligentia obseruentur atque hæcenus. Id ita fiet, si non tam prophanz, quam res sacræ in his tractentur. Si de moribus inquiratur singulorum, & quod olim sancti Patres fecisse dignoscuntur: ex temporali oratione interdum commonerentur fratres. Et in primis ad sacras literas capessendas instigarentur, atque vt in his optimas horas collocarent, incitarentur, quod hic reperiatur vitæ fons scaturiens, ex quo qui haurit non sitit in æternū. Hic thesaurus Euangelicus (propter quem oportet vendere vniuersa) reconditus sit, ex quo prudens ille paterfamilias profert, noua & vetera.

Ex eodem Concilio: In corripiendis vero magistratibus, correctioni quoque fraternæ locus est, quemadmodum Ioannes reprehendit Herodem. Sic enim legimus: Dicebat enim Ioannes Herodi, non populo: Non licet tibi habere vxorem fratris tui. Qua si nihil promoueas, postulanda & expectanda prouisio prælatorum, ac maiorum magistratum est: qui si dissimulent, etiam consultum magis vt vltio remittatur ad Deum, quàm vt tantum scandalum inde deterius subsequatur.

Ex eodem: Quod omnibus Christianis præcepit Paulus dicens: Rogamus autem vos fratres,

corri-

corripite inquietos cōsolamini pusillanimes, suscipite infirmos patientes estote ad omnes. Hoc enim qui à confessionibus est maximè conuenit obseruare, nimirum vt consolando erigat pusillanimes per immensam Dei misericordiam præfractos autem obiurget, tremendumque Dei iudicium ante oculos ponat. Denique vti prudentissimus medicus, pro morbi qualitate temperabit medicinam, obfuturus magis quam profuturus, si putauerit vno collyrio omnium mederi morbis. Monendi ergo qui confitentur singuli secundum ordinem, statum, ac ætatem, atque id per locos quosdã eos ex scriptura depromptos, quos in promptu habere debet Parochus.

Ex eodem: Fraternitates (quæ vocantur) & in honorem aliquorum sanctorum in Ecclesijs fiunt; speciem quidem pietatis habent: sed quales hac tempestate seruantur, nempe in quibus tam clerici quam laici potissimum commensationibus est ebrietatibus vacant, interdum etiam varijs conspirationibus aduersus potestates intenti sunt, si non omninò sublatas, saltem correctas ac reformatas volumus, omninò sublatas malimus, ac reditus seu census earundem, vel in vsus pauperum, vel parochi expendi nobis magis placuerit. At cum hæ sodalitates forsitan præter publicum officium ac pauperum (qui ab eis elemosynas ex constitutione accipiunt) præiudicium commodè tolli non possint videbimus inter visitandum, vt saltem tollantur abusus, vt prima seruetur institutio, & examinentur formulæ earum & statuta, vt ratio ac calculus singulis annis per prou-

prouisores (vt vocant) earundem fraternitatum coram Parochis Ecelesiarum reddatur, vt superantes fructus ac redditus in pauperum seu Ecclesie vsu ad vtilitarem conuertantur, aut etiam inde aliquid Parocho ad victum decidatur.

Ex eodem: Visitatione ergo monasteriorum qua maximè opus esse intelligimus, quam & canones nobis imponunt. In hac verò oportebit omnia ad regulam ordinis monastici exigere, nihil non ad pietatem & vitæ sanctimoniam dirigere, & quicquid mali exempli aut improbæ consuetudinis irrepfit, penitus tollere ac eradicare. Profecerit quoque hic examinari regulas, statuta, & consuetudines, tolli superstitiosa.

Ex eodem: Visitandæ quoque in primis & reformandæ erunt domus hospitalium militum Theuthonicorum, præterea ordinis Diui Ioannis Baptistæ ac Antonitarum atque initio prouidendum, vt in ijsdem domibus cultus diuinus ritè ac debite peragatur, vt hospitalitas pro pauperibus seruetur, vt vita ac conuersatio regularis secundum institutionem primam ac regulam (quam illi professi sunt) illic geratur, vt ab ipsis vestes ordini ac professioni dignæ ac conuenientes publicè deferantur, vt commestationes crapulæ, ac omnis luxus prohibeatur, vt prædæ illæ bonorum mobilium, quæ post mortem prælatorum per primores ordines fieri, ac in cæteras regiones deferri pessimo omnium exemplo cõsueuerunt, amodo nequaquam fiant. Sed quicquid parsimonia defuncti prælati coaceruatum ac relictum fuit, vel necessarijs vsibus Ecclesie, aut successorum,

aut

aut pauperum eius regionis, vbi religiosa ista domus sita est applicetur. Ibidem: Postremò, vitam conuersionem ac mores Canonissarum, quæ sæculares ob id appellantur, quòd perpetuæ castitatis ac reliqua vota monastica non emittant reformari omninò ducimus, necessarium. Nam vitam agunt plus nimio licentiosam, ac plarisq; scandalosam. Quæ vt in ordinem & Ecclesiasticam quandam disciplinam quo ad fieri potest reuocentur, nobis quum visitatione aggrediemur, curandum est.

Ex eodem Concilio Coloniensi: Vsum ergo excommunicationis præsertim aduersus publicè criminosos in lucem reuocari conuenerit: deinde posthac in alijs causis excommunicatio tantù in manifestè contumaces feratur. Cauebit autem in primis Iudex, ne hanc aliasve censuras Ecclesiasticas, vel ex iniustis, vel ex leuibus causis vel iuris ordine non seruato, vel ex odij fomite proferat vnquam. Quum enim excommunicatio pœna sit, qua nulla maior est in Ecclesia: nec sit excommunicandus quis, nisi pro peccato lethali, quòd anathema sit æternæ mortis damnatio, nec infligenda veniat, nisi his qui aliter corrigi non possunt, debet Iudex non antè excommunicare quempiam, quàm cognouerit, id vel causæ grauitatem, vel eius qui extra communionem ponendus est, apertam contumaciam præcepto iusto acquiescere nolentis exigere. Ibidem: Clerici in grauissimis criminibus deprehensi, iuxta canonicas sanctiones puniantur. Expedi enim, vt publicè delinquentes & Ecclesiam Dei scandalizantes publi-

publi-

publicè quoque arguantur, & puniantur. Quamobrem tales vel à nobis deprehensi vel extra territoria nostra per magistratus capti, ac nobis iuxta sanctiones canonicas traditi, dignam sui sceleris poenam recipient. Quod si tam graue fuerit vt degradatione dignum sit facinus, ipsos curiæ tradi seculari, ne clericali priuilegio gaudeant, quo se per flagitia reddiderunt indignes.

Ex Concilio Coloniensi. Ex superioribus verò liquet plus satis, quo ordine visitatio institueda sit. Si quidè in primis ab Ecclesiis nostras metropolitanæ ac cathedrali inchoandum. Dehinc singulæ collegiatæ simul cum monasterijs & viroꝝ & mulierum inuisendæ. Post hæc ad Parochiales Ecclesias omnes in nostris ciuitatibus ac diocæsesibus constitutas (vbi maxima cura opus erit) transeundum: ibi non solum Parochi, sed alij etiam (quotquot ibidem commorantur) sacerdotes ac clerici aduocandi. Atque interim non prætermittendæ scholæ & bibliothecæ, vbi illæ reperientur, ac postremò hospitalia pauperum diligenter perlustranda erunt.

Ex eodem: Denique Archidiaconi, qui Episcoporum oculi dicuntur, ac Decani isti rurales in suis deinceps synodis, quæ sancita fuerint, in Prouinciali seu Episcopali Concilio publicabunt. Et ad eundem modum (qui in visitatione præscriptus est) vitijs extirpandis ac virtutibus inserendis studeant, criminibus publicis magis per penitentias canonicas, quam pecuniæ exactione puniendis intenti. Ex eodè: Quod vt rectè ac prudenter fiat Archidac. nostris incūbit, ne vllos idoneos

Officia

Officiales aut Decanos rurales deligant aut admittant, sed ad has functiones viros tantum assumant cum doctrina præstantes, tum vitæ innocentis, inculpatæq; qui nullius criminis labe notabiles officium suū irreprehensibiliter exequantur. Ibidem: Ex verustissima quadam inquirendorum criminum formula relictū est, vt Archidiaconi anno bissextili circumeant, & peccata enormia emendent, quæ sequitur in hæc verba.

In Concilio publico ab Episcopo habito primitus iurare debent de viris singulis fidelissimi quique liberi & serui, tres vel quatuor, seu etiam plures, vt rei veritas omninò inquiratur. Iuramentum autem illud huiuscemodi esse debet. Quicquid in Villa in qua habitat, veraciter sciat vel serio audierit actum contra fidem rectam Christianitatem Episcopum aut eius nūcium, quantū recordari possit & scientia subministrat, non lateat. Post iuramentum verò Episcopus per singula recitare debet, quæ prius iuramento comprehendit hoc est: Si vir super uxorem suam aliquam clauculo corripit: Si cum duabus cognatis, siue mulier cum duobus propinquis fornicasset: Si cōmatrem spiritualem aut filiolarum suam stupro violauit: Si qua mulier partum suum necauit, vel conceptum quocunq; modo excussit: Si quis cognatum suum voluntate aut casu occidit, seu morbidum fecit & necdum ad publicam poenitentiam venit: Si mulier maritum suū, aut maritus uxorem suam iniquo consilio interemit: Si quis virū aut foeminā veneno aut aliqua alia potione occidit, & qui hoc scilicet veneno machinatur: Si

*Eutychiandæ
Pontificis
ordinatio
vide Reformationes
Vercellensis.*

Si

Si sciat diuinatrices vel augures, etiam illos qui per incredulitatem illas inquirant: Si sciant meretrices, quia meretrix appellatur, si vno contempto, cum alijs fornicatur, licet nupta non sit. Si illos etiam sciant, qui cum excommunicatis excommunicantis communionem habent: Si illos sciant, qui conuicti sunt periurium perpetrasse. Si & illos nouerint qui vota Deo non dicata, contra fidem Ecclesiasticam colunt & ad Christi Ecclesias venire contemnunt: Illos etiam, si sciant, qui indictum ieiunium negligunt. Hæc omnia dum Episcopus habet recitata, iuratores per iuramentum commoneat, cæteros verò omnes nobiles & ignobiles, per bannū Christianitatis constringat vt supradictas res minimè celent, ac si in die iudicij antè tribunal Domini nostri Iesu Christi rei occultatione præfatarum rerū nefandarum inueniantur. Hoc enim indicet & per bannum contestetur, vt nemo per vllius timorem aut fauorem vel etiam amicitiam, præfata reticeat, veraciter scita. Neque per odium, neque per inimicitiam vllam quicquā alicui irroget, quod veraciter nō possit probare. Horum aliqua si antea in præsentia Episcopi allata essent, eiusque iudicio terminata, postea iterata, comperta fuerint, veluti in initio referantur, & Episcopali decretò constituentur. Ibidem: Præscripta quidem formula quā antiquitatis causa retulimus, successu temporis in abusum quod negare non possumus, deducta est, quod non fidelissimi quique sed leues delatores, non qui veraciter sciant, aut seriò auduerint, idque à probatis: neque vno tantum

tum sed pluribus hisque fide dignis minimeque maleuolis, sed frequentius absque omni delectu vel leues ac futiles, vel inuidi ac rapaces calumniatores dilationi comperiantur aseciti. Quodque pro manifestis criminibus non canonicae penitentiae, sed pecuniariae potissimum mulctae a delinquentibus fuerint exactae, permittis interim delinquentibus haud praeter graue populi offendiculum in publica scelerum infamia perseuerare.

Ibidem. Quae omnia magna correctione indigent quam volente ac adiuuante Deo, inter visitandum adhibebimus, nimirum curaturi, ut viris exploratae virtutis tantam hoc officij delegerentur.

Ex Reformatione Cleri Germaniae: Ca. 15. Praeterea cum nihil aequè conueniat omnibus nostris, ac eos esse mundos qui vasa Domini portant, & in sacrario operantur, quales sacerdotes constituit ipse Dominus, qui quotidie sacrosancta tractant, & in illis versantur.

Igitur volumus, atque iuxta sanctiones canonicas foeliciter à diuinis Patribus institutas sancimus, vt castè continenterque viuant. Sacerdotes concubinarij, incontinenterque vitam agentes, Canonum poenis in ordinem redigantur, nulla consuetudine, nulla conuientia imò

damnosa praelatorum negligentia patrocinate.

Z

CAP.

Ex Statutis Synodalibus Episcopi Hil-
demensis.

Indemnitatibus Ecclesiarum & beneficiorum, quæ frequenter propter eorum longam, vacationem, grandia in spiritualibus & temporalibus dispendia patiuntur, occurrere volentes: Statuimus, vt quilibet Archipræsbyter seu eius locum tenens, singulis annis ad minus bis scilicet in quibuslibet sex mensibus, semel in præsentia confratrum suorum in capitulari congregatione, de omnibus beneficijs infra Archipræsbyteratum suum vacantibus curatis & non curatis, quæ ultra tempus collatoribus & patronis, ac eorum nominibus diligentius inquirat, nobis seu Vicario nostro in spiritualibus illa cum patronorum & collatorum nominibus, quam primum commodè possit (sic tamen quòd istud ultra duorum mensium spatium non differatur) post inquisitionem huiusmodi in scriptis notificet, quòd si facere omiserit, poenam suspensionis ab officio diuinarum (dictorum duorum mensium spatio lapsò) incurrat, quam etiam poenam quilibet confrater, qui super præmissis requisitus ea Archipræsbytero scienter cælauerit, incidat simili modo verum quia nonnulli prætextu literarum Apostolicarum quas se impetrasse mentiuntur, Ecclesiastica beneficia vacantia, propria temeritate in periculum animarum occupare præsumunt. Ordinamus vt de cætero quilibet Archipræsbyter seu eius locum tenens, tam eorum, qui infra suum
Archi-

Archipræsbyteratum Ecclesiastica beneficia vigorem literarum Apostolicarum assequuntur, quæ etiam beneficiorum & patronorum, eorundem nomina infra mensis spatium à tempore assequutionis huius computandum, nobis vel Vicario nostro rescribat seu notificet. Alioquin similem poenam, vt præfertur, dicto mense lapsò incurrant. Præterea statuimus & ordinamus, vt quilibet Archipræsbyter seu eius locum tenens, infra proximos, tres menses à publicatione præsentium, omnes suos confratres cæterosq; præbiteros seculares & religiosos, infra suum Archipræsbyteratum beneficia Ecclesiastica obtinentes: seu officiantes, de quorum titulis inuestituris, seu institutionibus ac prouisionibus sibi nõ constat, ad ostendendum sibi inuestituras titulos, aut institutiones seu prouisiones beneficiorum suorum, autoritate nostra inscriptis cum insertione poenæ suspensionis requirat, & de cætero nullum infra suum Archipræsbyteratum, ad officium aliquod beneficium Ecclesiasticum, nisi prius ostenderit sibi titulum, inuestituram, aut institutionem & prouisionem sigillatas scienter toleret vel admittat. Quod si Archipræsbyter quem piam talium literas suas vt præfertur sibi non ostendentem in regimine & officiatione Ecclesiastici beneficii contra præmissa, tolerare præsumperit, ipsum vt supra mandatur non suspendendo, ex tunc alijs 15. diebus elapsis, Archipræsbyter ipse suspensionis sententiam propter huiusmodi negligentiam incurrat ipso facto. Sit etiam forma suspensionis, quæ in scriptis Archipræsbyteri ferant. Quia tu

monitus vt titulum vel prouisionem tui benefici ostenderes infra quindecim dierum spacium huiusmodi mandato non paruisti nec titulum ostendisti, idcirco autoritate mihi concessa, te in his scriptis à diuinis suspendo ac suspensum denuntio, quam formam etiam in alijs censuris infligendis, iuxta causarum exigentiam volumus obseruari.

Considerantes quòd Archipræsbyteri rurales pro eo constituuntur, vt clericorum honestatem & confratrum utilitatem procurent excessus eorum referant. Mandata nostri Vicarij & officialium nostrorum debite exequantur, & singula quæ à superioribus mandantur, ad noticiam confratrum suorum deducant, quæ tamen ab Archipræsbyteratibus suis absentes nequeant adimplere, statuimus & ordinamus vt quilibet Archipræsbyter diocesis nostræ Hildesemen. teneatur intra suum Archipræsbyteratum facere residentiam personalem decernentes vt absentes à suis Archipræsbyteratibus Archipræsbyteri, nisi infra mensem proximum à publicatione presentium ad residentiam, se cum effectu receperint, & etiam illi qui de cætero à suis Archipræsbyteratibus se absentauerint & animo alibi residendi seu domicilium, extra Archipræsbyteratum suum constituendi & fouendi, in absentia huiusmodi per vnum mensem manserint, suis Archipræsbyteratibus lapso mensis spatio prædicto, sint ei-
 pso priuari. Moxque Camerarius teneatur confratres capitulares pro electione alterius Archipræsbyteri conuocare, & alium Archipræsbyterum

rum eidē eligere. Quod si camerarius infra quindecim dies post lapsum dicti mensis facere neglexerit, sit eo ipso ab officio diuinorum suspensus.

Hac insuper constitutione, vniuersis & singulis Archipræsbyteris præcipimus, vt notorios excessus & præsertim illos in quibus Ecclesia scandalizatur, quorumcunque infra suum Archipræsbyteratum beneficiatorum, seu aliorum clericorum infra duos menses à tempore notitiæ suæ computandum, nobis seu vicario nostro notificent & conscribant. Quod si quis facere neglexerit, & huiusmodi statutum exercitum non fuerit, cum effectu, præter omnipotentis Dei indignationem quam incurrat, poena condigna per nos vel nostrū vicarium punietur, & inflectetur. Sunt autem scandalosi excessus, furtum manifestum præbyteri homicidium fornicatio scandalosa cleri, & adeo notoria, quod nulla tergiuersatione celari potest, si clericus literatoriè publicè, & in forma Ecclesiæ excōmunicatus celebret, legendo Euangelium, seu Epistolam. Si clericus viuram manifestè exerceret. Si clericus cuiuscūque gradus post monitionem Archipræsbyteri se tabernis, lupanaribus, & actibus illicitis & litigiosis notorie immisceat, & his similes qui pro loci, temporis & personæ ratione scandalosi dici possunt. Insuper ordinamus, vt nullus Archipræsbyterorum ruralium nostræ Diocesis electus aut eligendus, nondum confirmatus, officium Archipræsbyteri, ante confirmationem suam à nobis vel Vicario nostro obtinendam, exercere, aut se Archipræsbyterū nominare vel scribere vel pro

pro tali genere quomodolibet præsumat, formã autem iuramenti per Archipræsbyterum quemlibet in sua confirmatione præstandi talem esse volumus vt sequitur. Primò videlicet, iurabit quòd mandata nostra, ac Vicarij & Officialium nostrorum pro tempore existentium reuenter exequetur, ac nobis & eisdem fidelis erit, quodq; officium ad quod electus est fideliter exercebit, absq; dolo & fraude. Item quod penes se habeat statuta synodalia & illa quater, vel euidenter occurrente impedimento, bis in anno confratribus suis ad intellectum publicabit, ea quoque inuolabiliter obseruabat, & in alijs quantum in se est, obseruari faciat dolo & fraude semotis. quòd insuper excessus confratrum suorũ prout ad se spectat corrigere, incorrigibiles verò pro eorum excessibus, pro quibus deferendi sunt nobis, vel Vicario aut Officiali nostris, deferre non tardabit.

Ca. 29. Quoniã nonnulli religiosi contra Deum & suam conscientiam multipliciter excedunt eorum prælati desides & negligentes in obseruatione regularis disciplinæ & correctione excessuum existunt, eos per viscera misericordiæ Domini nostri Iesu Christi requirimus & horramur, ut personas regulares sibi subiectas ad obseruantiam regularum suarum & statutorum regularium diligentius inducant moneant & alliciant, & si opus est, strictius compellant, vt de officio sibi commissio dignam Deo possint reddere rationem: quod si ultra præuaricatores ordinis sui fuerint aut contemptores, seu negligetes vel remissi, pro certo se nouerint, non solum ab officio deponendos,

dos, sed alias secundum regulam suam castigandos cum offensa non solum propria verum etiam aliena ac sanguis subditorum suorum de suis manibus requiratur. Nos etiam eorundem prælatorum negligentiam fauente Domino supplebimus, iuxta canonicas sanctiones Periculosum nimium fore considerantes & scandalosum quod personarum regulares vtriusque sexus extra monasteria sua vagantes in seculo moram trahant, nonnullæ etiam ex ipsis religionis habitu dimisso Apostatare non formidant excommunicationis sententiã, vt sic incurrendo, & suis superioribus rebellando. Cum itaq; periculosum sit talibus sic vagantibus excommunicatis & Apostatis in diuinis participare, volumus & vniuersis nobis subiectis Ecclesiasticis, personis mandamus, vt omnes & singulos, sic in seculo suis sub districtibus vagantes & commorantes cuiuscunque ordinis vel conditionis fuerint, moneant & requirant, vt infra mensis spatium à die publicationis & requisitionis huiusmodi ad sua monasteria redeant, & vt vota sua Deo reddant suis superioribus iuxta ordinem & regulam institutionem obediendo, vel saltem infra eundem terminum coram nobis vel nostro Vicario de indultis, si quæ de contrario habeant, legitime doceant, alioquin contra ipsos per Ecclesiasticæ censuræ poenas, & prout iustum fuerit procedemus. Quamuis contra Monachos & moniales de suis claustris propter aliquos enormes excessus aut animi leuitate temerè fugientes, & in seculo per tempora vagantes & conuersantes, & tandem poenitentia ductis ad claustra sua humiliter

Jiter redire volentes, certæ & variæ poena iuxta
 qualitatem & quantitatem excederium à sanctis
 patribus sint statuta: quidam tamen Abbates &
 magistratus poenis in sacris canonibus & regula
 sui ordinis contra tales profugos expressis non
 contenti, grauiores & quasi importabiles poenas
 ipsis in sui reuersione imponere nõ verentur, vel
 quod deterius est, easdem personas quantumcun-
 que humiliter postulantes, ad sua claustra de qui-
 bus exiuerunt, admittere inhumaniter contradi-
 cunt. Cùm itaq; de iure poenæ ampliandæ nõ sint,
 sed leniendæ, & longè sit securius de misericor-
 dia quàm de crudelitate reddere rationem, cum
 etiã Dominus per os Prophetæ sit pollicitus di-
 centis: Peccator quacunque hora conuersus fue-
 rit, & ingemuerit, iniquitatum suarum amplius
 non recordabor. Nos aduertentes, quòd vbi pa-
 terfamilias largus dispensator existit, non decet
 familiam esse tenacem vt peccandi materia & oc-
 casio talibus præcludatur, prouida deliberatio-
 ne statuimus, & præsentis statuto decernimus &
 ordinamus vt monasteriorum Abbates & præla-
 ti, Abbatissæ, præpositi, priores & magistratus
 cuiuscunq; ordinis subiecti nobis, fratribus & so-
 roribus modo præmisso à suis monasterijs profu-
 gientibus, aut in Apostasiam ex quacunq; causa
 lapsis desiderantibus & quærentibus. cū humilitate
 ac deuotione regressum gremiũ miseræ (quem
 mater Ecclesia nulli petenti consuevit claudere
 more pij patrifamilias qui filium primum pro-
 digum, & postea poenitentem paternè suscepit
 studeant liberaliter aperire & tales redire volen-

tes quantumcunque eorum excessus graues fuerint vel enormes, iuxta cuiuslibet ordinis disciplinam siue regulam & consuetudinem obseruatam sine contradictione recipiant & admittant, ita tamen, quod propter eorum excessus, nec victus nec vestitus eis subtrahatur, sed alias regulariter puniantur, vt præfertur, prout ipsi prælati, Abbates, abbatissæ, præpositi, priores, & magistratus sententiam suspensionis à diuinis quam in contrafacientes, sex dierum canonica monitione præmissa in his scriptis ferimus, voluerint euitare.

CAPVT X.

*Ex Formula viuendi Canonicorum & vica.**Cap. 5.*

Igitur qui non vult regi nec etiam dirigi, ipse non est canonicus. Si autem non est canonicus, tunc coram Deo non potest leuare fructus præbendæ, cuius titulum falso nomine possidet. Quod si leuauerit peccat, & ad restitutionem coram Deo tenetur. Et si restituere non valet, tunc diuina iustitia ipsum æternæ seruituti adiudicabit. si in hac vita dum adhuc tempus habet, condignam poenitentiam non egerit. Hoc omnibus modis est tenendum, quòd impossibile est, quòd vnus quadrans iniuste leuatus apud Deum sit in oblatione, sicut apertè euangelista dicit: Si vadas cum aduersario tuo in via, compone te cum illo ne fortè tradat te iudici, & iudex exactori, & exactor mittat te in carcerem. Amen dico tibi, non exhibis inde, donec vltimum quadrantem reddas, verè hoc est formidabi-

dabile verbum cunctis qui leuant grandes redditus Ecclesiarum iniuste: aut si iuste leuant, si tunc diligenter non student orare, & alia debita Ecclesiastica facere prout tenentur. Vos autem venerabilis Domine, qui spiritu Dei tactus non dissolute, sed canonicè viuere vultis supradictum Psalmistæ verbum in principio positum, diligenter aduertite scilicet, Sic Psalmum dicā nomini tuo in seculum seculi, vt reddam vota mea die in diē. Faciant alij quicquid velint vos, iugiter ruminare huius versiculi efficaciam, & vtinam in tantum vobis familiaris iste versiculus fiat & dulcescat, vt quoties campanæ sonitum auditis deuotè eum submurmuretis dicendo sic, Psalmum dicam nomini tuo. Hoc enim suaue colloquium inter Deū & animam deuotam non in vacuum transibit, sed magnam gratiam reportabit. Potest etiam iste versiculus secundum quosdam expositores sic ordinari (retrograde enim legitur in construendo) videlicet, Sic reddam vota mea de die in diem, id est per singulos dies, vt Psalmum dicam nomini tuo in seculum seculi, id est merear te laudare in æternum. Et hic sensus est planior quam primus vterque tamen bonus.

Habetur etiam in quibusdam collegijs regula quædam Canoniorum valdè bona, olim in Concilio Aquensi edita, & collecta ex dictis sanctorum. Sed nullum scio Collegium hodie, in quo ita seruetur sicut in ea scriptū est. Et propter hoc quidam dicunt quod abolita sit. Fortè hoc verum est quo ad aliqua scilicet refectorium, dormitorium, & similia positiua, sed quo ad alia quæ sunt

iuris

iuris diuini, stabilis est & manet in æuum. Ratio autem quare tam salubris regula abolita sit supra dicta est, quia pauci sunt qui submittere volunt ceruices suas iugo disciplinæ, sed omnes libertatem affectant.

Cap. II. Vos autem Venerabiles Domini. qui per viam illam incedere vultis, quæ arcta est & ad vitam ducit, per quam pauci ambulant, diligenter eidem regulæ amores vestros conformate, quia optima est, & ex elegansissimis sanctorum doctrinis composita, & ita discretè procedit, vt cuilibet bonæ voluntatis viro benè sit portabilis. Et quia fortè nonnulli sunt vobiscum qui libros istos aut non habent, aut propter paupertatem sibi procurare non valent, igitur ne illis charitas nostra deficiat, aliqua hic annotare breuiter ex eisdem & alijs libris deuotis intendimus, per quæ suam conuersationem regulare possint, vt coram Deo & hominibus in sanctitate proficiant. Quòd si studiosè hæc obseruauerint absque dubio etiam in seculo manentes, religiosam vitam ducere possunt. Hoc autem præmittendum est, quòd secundum diuersas temporum vices, diuersi modi viuendi in clero fuisse narrantur, de quibus Gratianus in decretis plura collegit, præcipuè in ca. 12. qu. 1. & alijs locis multis. In primitiua siquidem Ecclesia nullus ad clericatum aut sacros ordines admittebatur, nisi magna sanctitate cæteros antecederet, omninò à conuersatione laicali segregatus, summaque religiositate præfulgens. Nam tanta crudelitate & sæuitia pagani tunc fidem persequeban-

quebatur vt præesse nemo vellet nisi valdè perfectus, quia teste beato Gregorio: Quicumque erat prior in dignitate, prior trahebatur ad martyriũ. Stetit autem hoc tempus annis penè trecentis, vsque ad Syluestrum & Constantinum magnum, in quo penè nullus honor & reuerentia fidelibus deferebatur, quia tunc erat apud vulgares scandalum esse Christianum: sed postquam Constantinus magnus, & alij principes templa idolorum subuerterunt & baptismum susceperunt, coepit Christianum nomen in gloria esse apud communem populum, & prohibita fuerunt occisiones fidelium, vnde tunc fides maximè creuit. Idem autem Imperator volens Ecclesiasticos in honore esse, maximas possessiones Ecclesiæ contulit, vnde clerici & pauperes sustentarentur, quatenus commodus diuinis interesse possent, & pro communi populo diligentius orarent. Similiter & alij principes in diuersis locis fuerunt, & extunc Ecclesiastici ab his operibus vacare coeperunt, & sedulè diuinis insistere, viuentes de eleemosynis fidelium. Videntes autem sancti Patres quod grandis conflueret multitudo, & quod sine aliquo vitii labore & occupatione cohabitare non possent, Ecclesiasticum officium, regulas varias, & diuersos viuendi modos instituerunt vnusquisque prout spiritus sanctus illi dabat. Nam B. Hieronymus diuinum officium ordinauit: Ambrosius hymnos & cantum superaddidit: Pachomius, Basilius, Augustinus, & alij regulas ediderunt.

Maxima quoque tunc sanctorum eremitarum & monachorum multitudo extitit. Fuitque tunc

vix aliqua differentia inter religiosos & clerum, quia nōdum ista solennis professio instituta, quæ hodie in monasterijs frequentatur. Verūm successu temporis & charitate frigescente, hæc generalis sanctitas valde cœpit declinare singulis abeuntibus, post concupiscentias suas, in tantum quod cœpit diuisio apparere inter Ecclesiasticos. Ita quod quidam nominabant se canonicos, quidam monachos prætextu cuius magna superbia & auaritia in clero surrexit: De quibus Gregorius sæpè mentionem fecit in dictis suis & alij. Huic autem pestiferæ abusioni sancti Patres occurrere volentes, & clerum ad pristinum statum prouocare cupientes, regulam quandam canonicorum in Concilio Aquensi tempore Ludouici Imperatoris magno cum moderamine ex antiquorum dictis collegerunt, præcipientes vt qui in monasterijs viuere monachico more non velent, huius regulæ institutis omni conscientiæ securitate se tradere possent. Sed rursus ab hac sancta regula ita desperabiliter Ecclesiastici nūc defecerunt, vt vix aut nullo modo possibile sit, quod vnquam reduci possint impleturque hodie illud propheticum: Et erit sicut populus, sic & sacerdos.

Cap. 58. Sollicitudo septima boni viri & præcipuè illius qui in sacris ordinibus constitutus est, esse debet pro salute aliorum, vt scilicet suo bono exemplo & exhortatione alios à peccatis trahat, & ad bonam vitam ducat, & præcipuè illos qui ei commissi sunt, aut quibus cum viuit. Hoc namq; est maximè meritorium simul & iustum.

Quia

Quia qui aliquando prauo exemplo, aut fortè negligentia sua alijs fuit causa damnationis, iam studere vtiq̃e debet, vt aliquos rapiat de fructibus inimici & ad ouile Christi perducatur. De hoc sic dicit B. Augustinus: Non tantum curemus habere bonam conscientiam, sed etiam bonam famam quantum in nobis est, propter exemplum aliorum. Item Gregorius: Qui in occulto bene viuit, sed alieno profectui minimè proficit, carbonis est. Qui verò in imitatione sanctitatis positus, lumen rectitudinis in se multis demonstrat, lampas est, quia & sibi ardet, & alijs lucet. Hæc autem emendatio non securè fit, nisi præuia oratione, & cum omni compassione, & in mansuetudine. Iuxta illud Psalmi, corripiet me iustus in misericordia, & increpabit me. Item: Quoniam superueniet mansuetudo & corripiemur. Correctio tamen prælatorum requirit alium modum nonnunquam propter circumstantias occurrentes. Sed simplex clericus aut præbyter, nihil debet ultra facere quam Apostolus dicit, vt scilicet procedat in spiritu lenitatis, seipsum considerando humiliter, ne in superbiam eleuetur, & corruat. Potest autem sic, aut aliter dicere: Miror satis de meipso, quod non amplius studeo emendare vitam, cum quotidie video mortem appropinquare, & cum nescio quâdo responsurus sum tremendo iudicio de singulis quæ feci, aut cogitavi.

Hæc & similia solent prouocare nonnullos ad compunctionem. Quod si nullū compunctionis signum ostendunt, tunc si piè eos vult admonere, potest sic aut similiter dicere: Bone amice, si vel-

leris,

letis, libenter dicerem vobis aliqua, quę in corde meo diu portati. Et tunc proponat ei, in quibus est defectuosus, semper benignę, quia aliter non recipiet, si iracundus & indignabundus. emendator apparet. Verum, quia sunt quidam qui huiusmodi pręludia non possunt sufferre, sed magis rotundo modo volunt alloqui, sed nescio si in spiritalibus deseruiat, scio quod taliter solent loqui: Ego sum simplex & planus, non possum me ita sapienter habere &c. Sed consideret vir sensatus, quā sint proni ad iram, si defectus eorum rotundo modo proferantur. Dicunt quidam se libenter recepturos iufformationem & id ipsum petunt, sed cū res ad effectum venerit inflamman- tur, irascuntur, & nonnunquam peiores fiunt quā antē fuerunt. Modestia igitur est in talibus magis congrua, quamuis aliter quidam petant procedē- dum: verum quomodocunq; procedatur, dum fra- ter emendatur, satis est. Dixit quidam venerabi- lis pater in eremo: Dæmon non expellit dæmo- nem, sic vir passionatus nō curat passionatum. De hac autem materia, sunt multa dicta sanctorum patrum, quę hoc vnanimiter concludunt, quod fraterna correctio securē fieri nō potest, nisi mul- ta discretione sit salita. Et sicut nemo leuiter pro- rumpere debet in propriam laudem, sic nec in a- liorum correctionem, quia alios rectē increpa- re, & se dignē laudare difficillimum est apud im- perfectos.

Ex Actis Synodi Augustensis. Caput septimum.
Quos Græci Chorepiscopos, hoc est certarum
regiun-

regiſcularum in qualibet diœceſi ſpeculatores, alij Archidiaconos, alij Archipræbyteros vocâr, in noſtra Eccleſia cathedrali quo ad certum diſtrictum mœnijs Auğuſtanæ ciuitatis adiacentē, Archidiaconi, in reliqua verò diœceſi Decanorum ruralium nomine cenſentur.

His igitur hoc ſtatuto mandamus, vt hæc noſtra placita atque ſynodalia decreta curæ ſuæ parochis publicent & exequantur, vt capitula ſua ruralia ſicuti hæctenus conſuetum fuit congregent & ſeruent: ad futuras ſynodos citati veniant: diligenter quoque inuigilent, vt parochi ſubditos ſuos doceant, corrigant, & veluti paſtores fideles in via catholicæ doctrinæ ducant, ne irregularitate contracta miniſtrent, neve in foro conſcientiæ in dubijs conſultent, niſi peritiores prius ſuper his adhibuerint in conſilium, ad hæc vt ab extortionibus & exactionibus illicitis & inſolitibus abſtineant, & libertatem Eccleſiaſticam, quantum in eis eſt, tueantur. Nos etiam ſenis quibuſq; menſibus diſtrictius regiunculæ ſuæ Eccleſias viſitare, & de omnibus rebus tam ſpiritualibus quam temporalibus ſibi concurrentibus curam habere præcipuam: & ſi quæ emendare non poterunt, ad ſynodum pro tempore aut ſi mōra periculum habuerit, ad nos, vt opportunè providere de omnibus poſſimus, referre iubemus. Si quos intruſos ad parochias aut alia beneficia Eccleſiaſtica in ſuis diſtrictibus eſſe Decani intellexerint aut ſuſpectas de ſurreptione abſolutiones diſpenſationeſve oſtentari aut circumferri à quibuſcunque cognouerint: eos moneant primum, ne ſibi beneficia

ficia sacramentorumque administrationem vsurpent neue gregem Christi huiusmodi dispensationum vel absolutionum pretextu decipiant. Si qui verò parere monitis noluerint, hi nobis à Decanis, quos fidei iuramento nobis prestite super hoc admonemus, sine mora indicetur Decanis ruralibus iniungimus, ne in téplis, sacellis aut oratorijs suarum regiuncularum picturas aut imagines quascunque depingi, sculpi, aut fieri nobis aut vicario nostro inconsultis patiantur, vt in his veteris Ecclesiæ decorum sacrarum historiarum veritas & imaginum honestas maturiore deliberatione circa ea præcedente cõserueur. Idem decernimus in ceteris diocesis nostræ sacris ædibus omnibus diligenter obseruandum. Iisdem Decanis ruralibus præcipimus, vt in inquirendis hereticorum libris, aut de hæresi schismateve suspectis, nullam diligentiam prætermittant. Contra- hant etiam, vndecunque in suis regiunculis possunt eiusmodi libros omnes, & in primis formulas administrationis sacramentorum, quas aduersarij ordinationes Ecclesiasticas vocant: eosque libros ad nos quam primû transmittant, & in concionibus suis sacramentorumque administratione, Catholicos doctores, & Romanæ Ecclesiæ manualia sequantur: ceterisque eiusdem rei pro officij sui cura monitores anthoresque existant. Ca. 19. Catholicæ Ecclesiæ pientissimæ matris lenitas, de rigore poenarum canonicarum, de quibus canones poenitentiales extant, tantum remisit populusque ex ea clementia sibi permisit tantum, vt difficile sit eas leges hoc tempore in vsu Eccle-

siasticum reuocare. Nam cum Christianorum licentia in peccando creuisset, sæpeque anni poenitentiales ex ijs canonibus numerum ingentem, poenitentisque vitam etiam longissimam excedentem conficerent, aut senio morbisque grauati satisfacere nequirent: factum deinceps fuit, ut illæ poenæ ex clementissimæ matris Ecclesiæ indulgentia, & thesauri meritorum Christi, & martyrum dispensatione in eleemosynas orationes sacerorum locorum visitationes, aliæue Christiani hominis exercitia commutarentur. Quoniam igitur & poenarum vsus exoleuit, & indulgentiæ huiusmodi, hæreticorum culpa, apud plerosque contemptui sunt, parochis nostræ diocesis iniungimus atque mandamus, ut confitentes harum poenarum saltem admoneant, iudiciumque veteris Ecclesiæ circa eas explicent, & pestilentem illam opinionem, qua persuasum plerique habent, hominem peccati actualis poenam diuinæ iustitiæ non debere, ex animis confitentium euellant, atque poenitentialem canonum seueritatem pro recepta posterioris ætatis consuetudine, orationibus, eleemosynis, ieiunijs, alijsque id genus pietatis operibus pro satisfactione poenarum iniunctis mitigent, prouidenti que iudicio pro lepræ qualitate, poenitentisque viribus, facultate & affectibus expensis, simul & medicinam animæ viceribus adhibeant, & poenas delinquentibus infligant. Ex Synodo Treuirensi: Quemadmodum enim permagni refert, rectè secusve discipulos præceptor doceat; ita plurimum interest, benè an malè viuat, qui vitæ aliorum fungendæ ac formandæ

dæ suscepit prouinciam. Ita enim siue natura siue
 moribus comparatum est, vt non tam facilè ver-
 ba eius cui se totum quis credit, quàm facta æmu-
 lari contendat. Quo fit vt si ij qui præsumunt, perpe-
 ram agant, fiant ipsis subditi quàm simillimi: vt
 nihil hoc Gregoriano verbo verius, quo ait, Gre-
 gem consequenter ferri in præceptis, si per præru-
 pta vitiorum gradiatur pastor. Ex eadem Synodo
 Treuerensi: Nihil verò minus conuenit, quam vel
 sal fatuum fieri ac desipere, vel lucem tenebro-
 sam esse. Quorum hoc quidem tum denique fit,
 cum ij quorum est sapientiam in alios transfun-
 dere, & quasi de suo lumine lucem in aliorum men-
 tibus accendere, perniciosi & ipsi errant, & alios
 in errorem adducunt. Illud autem tunc fit, cum ij,
 quorum refert sermone gratia salito, probata-
 que vitæ exemplo aliorum condire mores, luxos-
 que solidare animos, aut non solidè docent, sed
 stulti ipsi cum sint, fatua (vt Esaias ait) loquuntur:
 aut non ita vt loquuntur viuunt, quo fit vt doctri-
 na illorum desipiat adeoque conculcetur, despi-
 ciatur, reijciaturq; ab hominibus. vt hic quoque
 locum habeat Gregorianum illud Cuius vita de-
 spicitur restat vt eius prædicatio contemnatur.
 Prius illud doctorum ac pastorum genus Hiere-
 mias subinde taxat in Prophetis mendacia loque-
 tibus, quibus nihil vanius esse possit, aut man-
 data hominum docentibus, aut alios vt ad præscri-
 ptum Mofaycæ legis viuerent vrgentibus, cum di-
 uerlum ipsi facerent. Ex Decretis Conc. Prouinc.
 Colon. Non aliàs sanè melius, quàm in visitatione,
 deprehenduntur, corriguntur & eradicantur errores

& vitia quæ visitatoribus dormientibus seminantur, crescunt, & secutum robur acquirunt. Sic in Euangelio dicitur: Cùm dormirent homines, venit inimicus homo & superfeminavit zizania, morum nimirum & doctrinæ corruptelam. Dormiunt prælati qui non visitant; soli vigilant, & seruent custodias noctis super gregem suum, qui mala quæ metuuntur visitatione præcidunt. Et quoniam semper oportet eos in sibi commissas oues, habere oculos intentos, speculatores appellantur: Speculatorem, inquit Propheta, dedit domui Israel. Nec aliud est Episcopus, etiam ex nomine, quàm speculator. Hinc etiam Apostolus Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo posuit vos Spiritus sanctus Episcopos. Et vniuerso, inquit gregi, qui visitationem requirit vt Episcopus nemini desit. Quale exemplum dedit ipse de se Apostolus, non semper prædicans, sed visitans etiam suos quos ad Christum conuerterat, vt exploraret, vtrum seruarent doctrinas & traditiones Apostolorum & seniorum. Sic habito Concilio Hierosolymitano in quo Apostoli & seniores statuerant, quoniam pacto lex vetus sepeliri deberet, ait ad Barnabam Paulus: Reuertentes visitemus fratres per vniuersas ciuitates, quomodo se habeant. Qualium visitationum frequens mentio est in Actis Apostolorum. cap. 20. commemorat Episcopis Asiaticis labores suos, ac tandem contestatur eos in hæc verba: Quapropter vos hodierna die, contestor quod mundus sum à sanguine omnium: Non enim subterfugi quo minus annuntiarem vobis omne consilium Dei. Qua
sanè

sanè contestatione pronunciat reos sanguinis omnium pereuntium animarum, Episcopos illos, qui oves suas non requirunt. Visitatione igitur opus est, cum Archidiaconali tum Episcopali, atque Archiepiscopali, & eorum, quibus hoc muneris incumbit ad extirpandos errores ac vitia & mores bonos plantandos, eosque in usu & vigore suo retinendos. Haftenus autem (quod negare non possumus) alto somno dormierunt Episcopi, de Archidiaconorum visitatione securi, qui speciem quandam visitationis retinuerunt, sed deformem, & prauorum officialium seu visitatorum quæstu vitiosam ac reprehensibilem. Nunquam profectò quod nunc sero querimus, tot hæreses & sectæ moresque corrupti eousque inuallissent, nec iaceret adeò disciplina Ecclesiastica neglecta, si rectè visitatum ab Episcopis & Archidiaconis, & ijs quibus hoc muneris incumbit fuisset.

Quapropter Archidiaconis quidè totius Concilij authoritate mandamus & præcipimus, vt abusu correcto, visitationem instituant ad formulam reformationis nec quicquam finant in vitijs, pecuniæ vel munerum causa, hæere iuxta superiores nostras constitutiones sub pœna quâ Episcopi vel superiores dignam iudicauerint. Episcopos autem requirimus, vt frequentius per hoc triennium visitent suas Dioceses, cum ad extinguendas hæresum & schismatum reliquias, tū verò vt Archidiaconales & inferiores visitatores suum morem retineant.

*Ex Decretis Concilij Prouincialis Colo-
niensis.*

Salus Ecclesie terror hostium eius, & fidei Ca-
tholicæ stabilimētum sunt synodi, quas etiam
rectissimè corporis Ecclesie neruos dixerimus.
Neglectis enim synodis non aliter Ecclesiasticus
ordo diffluit, quam si corpus humanum neruis
soluatur.

Ex Synodo Mogutinensi, Cap. 74. Hinc hortamur atque monemus omnes & singulos Clericos, vt vitam viuant, quam professio eorum exigit, & Christus requirit, inquiring. Sic luceat lux vestra coram hominibus vt videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in coelis est. Et cum vestitu honesto incedant, quapropter singulari cura intendat quisque Prælatus, ne ijs, quibus præest torques aureos publicè in Ecclesia, aut vestes varij coloris veluti virgatas & fimbriatas, aut discissas, deferant: sed longis atque talaribus vtantur. Nulla arma iuduant nisi itinerantes, barbamque non nutriant. Coronam & tonsuram deferentes, tum summoperè curantes, ne quem laicorum indecentia vestitus offendant, vt sacris Canonibus cautum est. Infuper tabernas publicas euitent, nisi eos peregrè proficiscentes ingredi oporteat, & tam inibi quàm domi & alibi à crapula, ebrietatibus omniq̃ ludo à iure prohibito, blasphemijs, rixis & alijs quibuscunq̃ excessibus & offensionibus penitus abstineant, Cho-
reas

reas spectaculaque & conuiuia publica vitent, ne ob luxum petulantiamque eorum nomen Ecclesiasticum malè audiat. Cum que secundum Apostolum nemo militans Deo, sese negotijs secularibus implicare debeat, nemini clerico liceat domi suæ tabernam comptandi que locum aperire laicis: Quoniam non rarò sequi solent ebrietatem, rixæ, cædes, & multa hoc genus scelera, quæ Sacerdotalem polluunt dignitatem negotiationibus quoque mercemonijque more mercatorum, abstineant.

Disciplina Ecclesiastica collecta ex Decretis primorum antiquissimorum Romanorum Pontificum.

Ex Decretis Stephani Papæ vigesimi secundi. Decre. 2. Sed & qualiter obedientia vel reuerentia sit præpositis exhibenda, ex tuis quoque subiectis ipse non ambigis.

In qua re valde est vtile, si id quod disciplinæ vigor imponit, nullo cogente humilitas laudanda seruauerit. Omnipotens Deus, in cuius manu sunt omnia, de quo scriptum est: Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum, ipse te tuosque, & diuina & Apostolica sedis instituta illibata seruare, & nos atque omnes fideles ad potiora semper conscendere, & de die in diem deteriora cauere, & meliora ac Deo placita sectari, atque perficere concedat.

Ex decretis Eutyichiani Papæ: Decretum octauum Episcopus in synodo residens, post congruam allocutionem, septem ex plebe eius Parochiæ vel

eo amplius prout viderit expedire, maturiores, honestiores atque veraciores viros in medium debet aduocare, & illatis sanctorum pignoribus vnumque illorum tali sacramento constringere, vt amodo in ante quicquid nosti, aut audisti, aut postmodum inquisiturus es, quod contra voluntatem Dei, & rectam Christianitatem in ista Parochia factum sit, aut futurum erit, si in diebus tuis euenerit, tantum vt ad tuam cognitionem quocunque modo perueniat si scis, aut indicatum fuerit tibi, synodalem causam esse, & ad ministerium Episcopi pertinere, quod tu nec propter amorem nec propter timorem, nec propter præmium, nec propter parentalem vllatenus celes Episcopo aut eius misso, cui hoc inquirere iusserit, quodcumque ex hoc te interrogauerit, sic te Deus adiuuet, & istæ sanctorum reliquæ, & illud sacramentum quod iste iurauit de synodali causa, quod tu illud ex te ita obseruabis, in quantum sapis, aut audisti, aut ab hac die in antea inquisiturus es, sic te Deus adiuuet.

Ex Decretis Gaij Papæ: Decreto 1. Quapropter dilectionem tuam in Domino salutantes, de singulis, quid iuxta Catholicam disciplinam teneat Apostolicæ sedis autoritas, subiectis aliquibus etiam sanctarum capitulis regularum, te credimus instruendum.

Ex Decretis Innocentij Papæ: Caput 1. Innocentius vniuersis Episcopis in Toletana Synodo constitutis dulcissimis fratribus in Domino salutem. Sæpè me & nimium cùm teneret cura sollicitum super dissensionis schismate Ecclesiarum quod

quod malum per Hispanias latius in dies separationis gradu incedere fama proloquitur, necessarium tempus emerit, quo non possit emendatio tanta differri, & deberet congrua medicina prouideri. Nam de ordinationibus quas prauæ consuetudinis vitio Hispanienses Episcopos celebrare cognoscimus, fuerat aliquid secundum maiorum traditionem statuendum, nisi perpendere-mus ne perturbationes quam plurimas Ecclesijs moueremus. Quorū factum ita reprehendimus, ut propter numerum corrigendorum, ea quæ quoquo facta sunt, non in dubium vocemus, sed Dei potius dimittamus iudicio.

Ex Decretis Cælestini Papæ Capitulum tertium: Docendus est populus non sequendus. Nosque (si nesciunt) eos quid liceat quidve non liceat, commouere, non his consensum præbere debemus: Quisquis verò conatus fuerit tentare prohibita, sentiat censuram Apostolicæ sedis minimè defuturam. Quæ enim sola admonitionis autoritate non corrigimus, Necessè est per seueritatem congruentem, regulis vindicemus: per totas ergo hoc (quæ proprijs rectoribus carent) Ecclesias volumus innotescat ut nullus sibi spe aliqua forsitan blanditus illudat. Data 12. Kalendas Augusti: Florentio, & Dionysio consulibus.

Ex Decretis Leonis Papæ: Decretio 1. Quia etsi plerumque existant, inter negligentes vel desidiosos fratres quos oporteat maiore autoritate curare, sic tamen est adhibenda correptio, ut semper sit salua dilectio. Vnde & beatus Apostolus Paulus ad Ecclesiasticum regimen Timotheū imbuens,

buens, dicit: Seniore[m] ne increpaueris, sed obsecra ut patrem iuuenes ut fratres, anus ut matres iuuenulas ut sorores in omni castitate. Que moderatio in quibuscunque in inferioribus membris ex Apostolica institutione debetur: quanto magis fratribus & coexcommunicationis nostris sine offensione reddenda est? Et licet nonnunquam accedant que in sacerdotalibus sint reprehendenda personis, plus tamen erga corrigendos agat beneuolentia quam seueritas plus cohortatio quam commotio, plus charitas quam potestas. Sed ab his qui quæ sua sunt quærunt, non quæ Iesu Christi facile ab hac lege disceditur: & dum dominari magis quam consulere subditis quærunt, placet honor, inflat superbia: & quod proximum est ad concordiam, stendit ad noxam. Decreto II. Ad hunc enim finem affectum nostrum curamque dirigimus, ut quod ad unitatem concordie, & quod ad custodiam pertinet discipline nulla dispensatione violetur, nulla desidia negligatur.

Ex Decretis Hilarij Papæ. Ac deinceps nihil quod cõtra disciplinam Ecclesiasticam veniat, sicut hæcenus factum est perpetretur. Tuæ sollicitudinis est frater charissime, omnia debita tibi auctoritate tueri, & illicitis non modò non præbere assensum sed etiam cuncta quæ contra regulam facta repereris, coercere: atque ante omnia sola unitate decernimus, Irenejum ad Ecclesiam suam redire compelle.

Ex Decretis Nicolai I. Papæ: Tit. 4. ca. 9. Si quis dogmata mandata interdicta sanctiones vel decreta pro Catholica fide vel Ecclesiastica disciplina

plina pro correctione monumentum vel futurorum malorum à sedis Apostolicæ præfule salubriter promulgata contempserit, anathema sit. Tit. II. c. 5. Quoniam mali bona administrando, se tantummodo lædunt. Fax accensa sibi quidem detrimentum præstat alijs verò lucem in tenebris administrat: & vnde alijs commodum exhibet, inde sibi dispendium præbet.

CAPVT XII.

Sequuntur testimonia de Disciplina Ecclesiastica ex Decretis Gratiani 1. part. Dist. 8. ca. 2.

Quæ contra mores hominum sunt flagitia, pro morum diuersitate vitanda sunt; vt pactum inter se ciuitatis aut gentis consuetudine, vel lege firmatum, nulla ciuis aut peregrini libidine violetur. Turpis enim omnis pars est suo vniuerso non congruens. Dist. 12. c. 1. Quicquid ergo sine discretionem iustitiæ contra huius disciplinam actum fuerit, ratum haberi ratio nulla permittit. Dist. 17. c. 4. Si forte (sicut de talibus scriptum est Peccator cum venerit in profundum malorum, contēnit) ita obstinati, & contumaces extiterint, vt doceri non velint eos ab iisdem Apostolicis sedibus aut a trahi ad salutem quoquo modo necesse est, aut (ne aliorum perditio esse possint) secundum canones per sæculares comprimi potestates. Ex Decreti parte 1. Dist. 18. Episcop. igitur concilia vt ex præmissis apparet sunt inualida ad definiendum, & constituendum, non autē ad corrigendū. Sunt. n. necessaria Episcoporum concilia ad exhortationem, & correctionem. Dist. 18. ca. 6.

Perue-

Peruenit ad nostras aures, quod in prouincijs constituta Episcoporum concilia minimè celebrentur. Hoc ex eo probatur quod multæ quæ correctione opus habent, Ecclesiasticæ res negligantur. Distinctione 21. Cap. 1. Episcopi autem græcè latinè speculatores interpretantur: nam speculator est præpositus in Ecclesia dictus, eo quod speculetur, & perspiciat populorum infra se positum mores & vitam. Distinct. 21. Cap. 6. Per hoc innuitur, quantæ censuræ freno inferioris quicquid à suis præpositis iudicandis coercendi sunt si nec hi etiam benedicendi ius vllum penitus obtineant. Distinctione 21. Cap. 9.

Contumacia permanens erga primæ sedis Romanæ Priuilegium, respicere à suis superstitionibus vt seruetur à prima sede Apostolica noluit. Distinct. 23. Ca. 6. Quamquam omnes qui sacris mancipantur ordinibus canonicis regulis teneantur adstricti, expedibile tamen est, vt promissionis suæ vota sub cautione spondeant, quos ad promotionis gradus Ecclesiastica probat disciplina. Solet enim plus timeri, quod singulariter pollicetur, quàm quod generali sponione concluditur. Et ideo placuit huic sancto concilio, vt vnusquisque, qui ad Ecclesiasticos gradus est ascensurus non ante honoris consecrationem accipiat, quàm placiti sui adnotatione promittat, vt fidem Catholicam sincera cordis deuotione custodiens, iustè & piè viuere debeat, & nullis operibus suis canonicis regulis contradicat. Dist. 22. Cap. 25.

Et ne pestis hæc latius diuulgetur, per omnes
Prouin-

Prouincias abstergi citissimè mandamus. Decreti prima parte. Distinct. 25. Cap. 1. Ab Archidiacono nuntiantur Episcopo excessus Diaconorum: ipse denuntiat sacerdoti in sacrario ieiuniorum dies, atque solennitatum, & ab ipso publicè in Ecclesia prædicatur, quando vero Archidiaconus absens est vicem eius Diaconus sequens adimplet. Archipræsbyter verò se esse sub Archidiacono, eiusque præceptis, sicut Episcopi sui, sciat obedire & (quod specialiter ad eius ministerium pertinet) supra omnes præsbyteros in ordine positos curam agere, & assiduè in Ecclesia stare: & quando Episcopi sui absentia contigerit ipse vice eius Missarum solemnia celebret & collectas dicat, vel cui ipse iniunxerit. Ibidem: Clericos quos delinquere cognoscit, ipse distringat, quas vero emendare non valet, eorum excessus ad agnitionem Episcopi deferat. Dist. 23. Cap. 2. Audire Episcopum attentius oportet: & ab ipso suscipere doctrinam fidei: monita autem vitæ à præsbyteris inquirere, à Diaconis verò ordinem Disciplinae. Distinct. 27. c. 7. Nam si consenserimus, quod omnia sacramenta Ecclesiastica quisque prout vult, fingat, & non verè faciat omnis ordo Ecclesiasticus turbabitur; nec Catholicæ fidei iura consistunt, nec canones sacri ritè obseruantur.

Ibidem: Tales, nisi repiscant spiritali gladio percutere censemus: Distinct. 28. cap. 16. Quia benedicere alijs eum, qui vulnera sua debet curare, consequens non est. Distinct. 29. cap. 3. Et quomodo B. Ioannes in Apocalypsi sua ad septem scribens Ecclesias, in vnaquaque earum specialia vel
vicia

vitia reprehendit, vel virtutes probat, ita & sanctus Apostolus Paulus per singulas Ecclesias vult neribus medetur illatis: nec ad instar imperiti medici vno collyrio omnium oculos vult curare.

Distinct. 32. cap. 6. Prohibentur ergo de manibus talium sacerdotum sacramenta suscipi, non quin sint vera quantum ad formam, & effectum, sed quia dum huiusmodi sacerdotes se à populo contemptos viderint, rubore verecundiae facilius ad poenitentiam prouocentur.

Decreti prima parte: Dist. 34. ca. 7. Et quamuis multa sint quae in huiusmodi casibus obseruari canonice iubet sublimitatis autoritas, tamen quia defectus nostrorum temporum, quibus non solum merita, sed corpora ipsa hominum defecerunt, districtio illius non patitur in omnibus manere censuram, & aetas istius de quo agitur futurae incontinentiae suspicionem auferre dinoscitur: ut ad diaconatum possit prouehi temporum ut dictum est, conscendentes defectui concessisse nos noueris.

Distinct. 37. cap. 5. Heli sacerdos ipse sanctus fuit, sed quia filios suos non erudiuit in omni disciplina & correptione, supinus cecidit, & mortuus est.

Distinct. 38. cap. Placuit ut ordinandis Episcopis vel clericis prius ab ordinatoribus suis decreta conciliorum auribus eorum inculcentur, ne se aliquid contra statuta concilij fecisse poeniteat. cap. 10. Quicumque stultus est in culpa, erit sapiens in poena.

Distinct.

Distinct. 40. cap. 8. Sicut viri & mulieris digna coniunctio vnum facit matrimonium, & sicut duorum copulatio vnum perficit corpus, ita clericatus, & sacerdotium vnum faciunt presbyterium; & electio & consecratio vnum faciunt Episcopum quæ omnia vnū efficiunt corpus: quod citius corrumpitur, & ad terram trahitur, nisi legaliter seruetur, nisi iustè viuendo laudetur.

Distinctio quadagesima tertia, cap. 1. Dum culpas corripere metuunt, incassum delinquentibus promissa securitate blandiuntur. qui iniquitatem peccantium nequaquam aperiunt: quia ab increpationis voce conticescunt. Clavis quippe aperiens est sermo correctionis; quia increpacio culpam detegit, quam sæpè nescit ipse etiam, qui perpetravit.

Hinc Paulus ait, vt potens sit in doctrina sana exhortari; & eos, qui contradicunt, redarguere. Hinc per Malachiam dicitur Labia sacerdotes custodiunt scientiam, & legem requirunt ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est. Hinc per Esaiam Dominus admonet dicens Clama ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam.

Præconis quippè officium suscipit, quisquis ad sacerdotium accedit, vt ante aduentum iudicis, qui terribiliter sequitur ipse scilicet clamando gradiatur.

Distinct. quadagesima tertia. ca. quarto. Quia cum increpare delinquentes noluerit eos procul dubio tacendo pastor occidit.

Distinct. 43. cap. 5. Sicut non leue discrimen incum-

incum-

incumbit Pōtificibus siluisse pro diuinitatis cultu, & Ecclesiæ correctione quod congruit, ita his (quod absit) non mediocre periculum est, cuius debent parere despiciunt. *Distinct. 44. ca. 1.* Non ergo aspere quantum existimo, non duriter, non modo imperioso ista tolluntur magis docendo, quam iubendo; magis monendo, quam minando. Sic enim agendum est cum multitudine peccantium. Seueritas autem exercenda est in peccata paucorum. Et si quid minamur, cum dolore fiat, de scripturis comminando, vindictam futuram, ne nos ipsi nostra potestate, sed Deus in nostro sermone timeatur. Ita prius monebuntur spirituales, aut spiritualibus proximi; quorum auctoritate, & lenissimis quidem sed instantissimis admonitionibus cetera multitudo fragatur. *Distinct. 44 cap. 12.*

Qui adhuc vitiorum bello subiacent nequam per prædicationis usum præesse magisterio cæterorum debent. *Distinct. 45. ca. 3.* Qui sincera intentione extraneos à Christiana religione ad fidem cupiunt rectam perducere, blandimentis non asperitatibus debent studere; ne quorum mentem reddita ad planum ratio poterat reuocare pellat procul aduersitas. *Dist. 45. cap. 4.* Licet plerumque accident in sacerdotibus, quæ sunt reprehendenda; plus tamē erga corrigendos agat beneuolentia, quā seueritas; plus cohortatio, quā comminatio; plus charitas, quam potestas: cum nemo nostrum sine reprehensione aut sine peccato uiuat.

Distinct. 45. cap. 8. Non est dignum, vt passim
vnu.

vnusquisque prælatus honorabilia membra sua, prout voluerit, & ei placuerit, verberibus subiiciat, & dolori: ne dum incautè subdita percutit membra ipse quoque debitam sibi subditorum reuerentiam subtrahat, iuxta illud, quod quidam sapiens dixit. Leuiter castigatus reuerentiam exhibet castiganti: asperitatis autem nimix increpatione nec correctionem recipit, nec salutem. Et ideò si quis aliter, quam dictum est, prædictos honorabiles subditos licentia perceptæ potestatis elatus, malitia animi tantùm, crediderit verberandos; iuxta modum verberum, quæ intulerit excommunicationis pariter, & exilij sententiam sustinebit. Decreti prima parte. Distinct. 45. cap. 10. Omnis qui iustè iudicat stateram in manu gestat & utroq; penso iustitiam & misericordiam portat: sed per iustitiam reddit peccanti sententiam; per misericordiam peccanti temperat poenam: ut iusto libramine quædam per æquitatem corrigat: quædam verò per miserationem indulgeat. ca. 11. Et qui emendat verbree, in quem potestas datur, vel coercet aliqua disciplina; & tamen peccatum eius, quo ab illo læsus, aut offensus est, dimittit ex corde vel orat, ut ei dimittatur, non solum in eo quod dimittit, atque orat verum etiam in eo, quod corripit, & aliqua emendatoria poena plectit, eleemosynam dat; quia misericordiam præstat. Multa enim bona præstantur iniustis, quâdo eorum consulitur, utilitati non voluntati, quia sibi ipsi inveniuntur, esse inimici ca. 14. Sunt namque nonnulli ita districti, ut omnem etiam mansuetudinem benignitatis amittant, &

Bb

sunt

sunt nonnulli ita mansueti, ut perdant districti iura regiminis, unde cunctis rectoribus veraque summo per se sunt tenenda, ut nec in disciplinae vigore benignitatem mansuetudinis, nec rursus mansuetudine districtiorem deserant disciplinae: quatenus nec a compassione pietatis obdurescant, cum contumaces corrigunt, nec disciplinae vigorem molliant, cum infirmorum animos consolantur, Regat ergo disciplinae vigor mansuetudinem, & mansuetudo ornet vigorem: & sic alterum commendetur ex altero, ut nec vigor sit rigidus, nec mansuetudo dissoluta, cap. 16. Boni enim rectores ex sua infirmitate aliorum infirmitates pensantes magis per humilitatis, & mansuetudinis leuamentum student peccantes aerroris laqueo eruere, quam per austeritatem in foueam perditionis nutantes propellere, unde Doctor gentium factus sum inquit, infirmus infirmis. Decreti prima parte. Dist. 45. cap. 17. Sed illud non otiose transmittendum est, quod vno peccante ira Dei super omnem populum venit. Hoc quando accidit? quando sacerdotes qui populo praesunt, erga delinquentes benigni videri volunt & verentes peccantium linguas ne forte male de eis loquantur, sacerdotalis seueritatis immemores nolunt complere quod scriptum est. Peccantem coram omnibus argue ut ceteri timorem habeant, & iterum: Aufert enim malum a vobis: nec zelo Dei succensi imitantur Apostolum dicentem. Tradidi huiusmodi hominem Satanæ in interitum carnis ut spiritus saluus fiat. Neque illud Euangelij implere student, ut si viderint peccantem;

canem; primo secretè conueniant; post etiã duobus vel tribus adhibitis; quòd si contempserint, & post hæc Ecclesię correctione non fuerit emendatus de Ecclesia expulsus velut gentilè habeant ac publicanum; ne dum vni pareunt vniuersa Ecclesiã moliantur interitũ. Quæ ista bonitas, quæ ista misericordia vni parcere & omnes in discrimen adducere? Polluitur enim ex vno peccatore populus. Sicut ex vna oue morbida vniuersus grex inficitur; sic vno fornicante, vel aliud quodcunque scelus committente plebs vniuersa polluitur. Dist. 46. ca. 1. Cum austeritate enim & potentia imperant; qui subditos suos non tranquille ratiocinando corrigere, sed asperè inflectere dominando festinant. cap. 2. Sunt nonnulli, qui dum malefacta hominum laudibus efferunt; augent quæ increpare debuerunt. Hinc enim per prophetam dicitur: væ qui consuunt puluillos sub omni cubito manus, & faciunt cervicalia sub capite vniuersæ ætatis. Ad hoc quippè puluillus ponitur vt mollius quiescat. Quisquis ergo male agentibus adulatur; puluillum sub cap vel cubito iacentis ponit vt qui corripitur ex culpa debuerat, in ea fulcus laudibus molliter quiescat. Dist. 47. ca. 9. Quantumlibet vigilet disciplina domus meæ, homo sum, & inter homines viuo, nec mihi arrogare audeo, vt domus mea melior sit, quã arca Noe, vbi tamè inter octo homines vnus reprobus inuentus est, aut melior quã domus Abrahæ, cui dictũ est. Eijce ancillã, & filium eius, aut melior sit, quã domus Isaac: cui de duobus geminis dictũ est Iacob dilexi, Esau aut odio habui & infra.

Bb 2

Sim

Simpliciter autem fateor charitati vestræ coram Domino Deo nostro qui testis est super animam meam, ex quo Deo seruire cœpi, quomodo difficile sum expertus meliores, quàm qui in monasterio profecerunt; ita non sum expertus peiores quam qui in monasterijs ceciderunt, ita ut hinc arbitror in Apocalypsi scriptum. Iustus iustior fiat; & sordidus sordescat adhuc.

Dist. 47. cap. 10. Nec mouere nos debent conuicia perditorum, quo minus à via recta, & à certa regula non recedamus; quauddo & Apostolus instruat dicens. Si hominibus, placerem Christi seruus non essem. Decreti 1. parte. Diuinct. 50. cap. 1. Si lapsus ad suum ordinem reuertendi, licentia concedatur; vigor canonicæ procul dubio frangitur disciplinæ: dum pro reuersionis spe prauæ actionis desideria quisque concipere non formidat. Cap. 3. Circa quem tamen mitius agendū est: quia commissum facinus facili dicitur professione confessus. cap. 4. Quis enim tam demens, tamque peruersi sensus tale quid æstimaret, vel post quantamcunq; penitentiam concedendum, cum omnino sit canonicæ disciplinæ contrarium? Ca. 7. Si Episcopus, præbyter, aut Diaconus Capitale crimen commiserit, aut chartam falsauerit, aut falsum testimonium dixerit; ab officij honore depositus in monasterium retrudatur, & ibi, quam diu vixerit, laicam tantummodo communionem accipiat. cap. 14. Sed si aliquis lapsus quocunq; modo fuerit, portenus eum & fraterno corripiamus affectu: sicuti ait. B. Apostolus: Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos
qui

qui spiritales estis; instruite huiusmodi in spiritu lenitatis; considerans teiplum ne & tu tentaris. Alter alterius onera portate; & sic adimplebitis legem Christi. Ibidem: Sententiam fratres; quæ misericordiam vetat, non solum tenere sed & audire refugite; quia potior est misericordia omnibus holocaustomatibus, & sacrificijs.

Contumaces clerici, prout dignitatis ordo permiserit, ab Episcopis corrigantur, & si qui prioris gradus elati superbia cõmunionem fortasse contempserint, aut Ecclesiam frequentare vel officium suum implere neglexerint, peregrina eis communicatio tribuatur; ita ut cum eos poenitentia correxerit rescripti in matricula gradum suum, dignitatemq; recipiant.

Dist. 50. cap. 25. ut constitueretur in Ecclesia ne quisquam post alicuius criminis poenitentiam clericatum accipiat, vel ad clericatum redeat, vel in clericatu maneat; non desperatione indulgentiæ, sed rigore factum est disciplinæ. Alioqui contra claves datas Ecclesiæ disputabitur, de quibus dictum est quæ solueritis in terra, soluta erunt & in caelo. Sed ne fortè etiam de cõteris criminibus, spe honoris Ecclesiastici animus intumescens, superbè ageret poenitentiam; seuerissimè placuit, ut post actam de crimine damnabili poenitentiam nemo sit clericus: & desperatione temporalis altitudinis, medicina maior & verior esset humilitatis. Nam & sanctus David de criminibus mortiferis poenitentiam egit, & tamen in honore suo perstitit. Et Beatum Petrum, quando amarissimas lachrymas fudit, utique Dominum

negasse penituit, & tamen Apostolis mansit, Sed nō ideo superinuacua puranda est posteriorum diligentia qui vbi saluti nihil detrahebatur, humilitati aliquid addiderunt, quo salus totius Ecclesie muniretur, experti, credo aliquorum fides poenitentias per affectatas honorum potentias. Cogunt .n. multas inuenire medicinas, multorum experimenta morborum. Verum in huiusmodi causis, vbi per graues dissensionū scissuras, non huius, aut illius hominis est periculum, sed populorum strages iaceret, detrahendum est aliquid seueritati, vt maioribus malis sanandis charitas sincera subueniat. Decreti 1. parte, Dist. 50. c. 26. Absit à Romana Ecclesia vigorem suum tam profana falicitate dimittere, & nervos seueritatis euersa fidei maiestate dissoluere, vt cū adhuc non tantum iaceant, sed & cadant euersorum fratrum ruina, properata nimis remedia communicationū vtiq; non profutura præstentur, & noua per misericordiam falsam vulnera veterib. transgressionis vulneribus imprimantur, vt miseris ad euersionem maiorem eripiatur & poenitentia. Vbi enim poterit indulgentiæ medicina proficere, si etiam ipse medicus intercepta poenitentia indulget periculis? si tantūmodo operit vulnus, nec finit necessaria temporis remedia obducere cicatricem. Hoc non est sanare, sed si dicere verum volumus, occidere. ca. 28. Hi enim non immeritò cōsequuntur ademptæ dignitatis statum; qui per emendationem poenitentiae recepisse noscuntur remedium vitæ. c. 29. Sed quia fortè non desunt, quibus pro nimia pietate superscripta Sanctorū Patrum

Patrum leueritas minimè placeat; sciant se 318. Episcoporum, qui fuerunt congregati in concilio Nicæno, & reliquos statuerunt canones, sententias reprehendere, vel damnare. Sed fortè maior est in illis pietas, quàm in superscriptis trecentis decem & octo Episcopis? maior est in illis misericordia quàm in S. Ioanne Apostolico Papæ maior charitas, quàm in reliquis sanctis sacerdotibus, qui hoc exemplo remedia Ecclesiarum suis definitionibus delibauerunt? Et ideò aut prompta voluntate præceptis illorum consentiant; aut si nõ fecerint omnibus illis contrarios se & inimicos esse cognoscant. Quæ est ista iustitiæ inimica benignitas palpare criminuosos, & vulnera eorum usque in diem iudicij incurata seruare? Quod si eos durissimam pœnitentiã per plures annos videremus agere; tunc nos & saluti eorũ possemus consulere, & statuta canonum deberemus temperare. Cum verò in aliquibus nec compunctio humilitati, nec instantia orandi, vel plangendi appareat, nec Beatum David imitentur, qui dicit Lauabo per singulas noctes lectum meũ, lachrymis meis stratum meum rigabo. & illud Cinerem, tanquam panem manducabam, & potum meum cum fletu miscebam, nec eos ieiunijs, vel lectionibus vacare videamus; possemus agnoscere, si ad pristinos honores redirent, cum quanta negligentia, & cum quanto torpore, & animæ suæ inimica securitate permanerent; credentes quod sic eis, non acta pœnitentia digna, dimiserit Deus, quomodo sacerdotes indulgisse videntur, verè dico, quia illi ipsi quibus cum periculosa

& falsam misericordiã indulgere videmur, cum ante tribunal Christi pro tantis peccatis dam- nandi aduenerint, cõtra nos causam dicturi sunt dicentes quod dum aut asperitatem linguæ eo- rum expauimus, aut falsa blandimenta, & peri- culosas adulationes ipsorum libèter accepimus, in eisdem permanere peccatis, eis inutiliter in- dulgemus, aut ipsa peccata augere permitimus non recolentes illud, quod in veteri testamento scriptum est quia vno peccante, contra omnes ira Dei defauit. cap. 41.

Si quis homicidium fecerit, si Episcopus est, xv. annos pœnitcat, & deponatur, cunctos quoq; dies vitæ suæ peregrinando finiat. cap. 44. Si quis voluntariè homicidium fecerit, ad ianuam Ec- clesiæ Catholicæ subiaceat semper & commu- nionem in exitu vitæ suæ recipiat. cap. 53.

Prius itaque eum ostendit sibi, & tunc præpo- suit cæteris vt ex sua infirmitate cognosceret, quam misericorditer aliena infirma toleraret. c. 62. Quamuis cautè & salubriter prouisum sit, vt locus illius humillimæ pœnitentiæ semel tantũ in Ecclesia concedatur, ne medicina nimis vilis vilis habeatur; tamen quotidie peccantibus nun- quam per pœnitentiam venia negatur. c. 63. Pœ- nitentes tempore quo pœnitentiam petunt, im- positionem manuum & crucium super caput à sa- cerdote (sicut vbique constitutum est) consequan- tur.

Dist. 55. ca. 2. Dignum est vt seueritatem Eccle- siasticæ disciplinæ sentiat, qui toties salubriter à sanctis patri institutam obseruare contemnit.

Decre-

Decreti i. parte, dist. 55. C. 12. Præcepta canonū, quibus Ecclesiastica regitur disciplina, sicut ad sacerdotium debiles corpore non patiuntur venire; ita & si quis in eo fuerit sauciatus, amittere nō potest quod tempore suæ sinceritatis accepit. C. 13. Hoc tamen sollicitudinis tuæ sit, vt locum ei penitentiae constituas, & in aliquo eum monasterio retrudas, laica tantummodo sibi communione concessa. In loco autem illius alium te necesse est ordinare præbyterum.

Dist. 61. C. 2. Irreprehensibiles enim esse conuenit, quos præesse necesse est corrigendis. & infra. Longa debet vitam suam probatione monstrare; cui gubernacula committuntur Ecclesiae. C. 3. Emendatiorem esse conuenit populo, quem necesse est orare pro populo. Ibidem: Quis enim quem paulò ante vidit iacentem veneretur antistitem? Præferens memorandi criminis labem, nō habet lucidam sacerdotij dignitatem.

Dist. 63. C. 3. Talem itaque in Pontificali constituite sede; cui & nos, qui gubernamus imperium, sincerè nostra capita submittamus, & eius monita dum tanquam homines deliquerimus, necessariò velut curantis medicamenta suscipiamus. C. 24. Et si ad me diu venire distulerit, in eo exercere distriktionem canonicam nullo modo cessabo.

Dist. 74. C. 6. Quia tales erga subiectos nostros debemus existere quales nobis, si subiecti fuissetus, nostros volueramus esse præpositos. Dist. 81. C. 2. Nemo rectè monitoris personam suscipit, nisi qui a cibus suis errata condemnat, & amorem

innocentiæ conuersatione demonstrat. C. II. Romanus Ecclesiæ Thæanensis clericus pro crimine adulterij, quod admisisse perhibetur, à clericatus ordine depositus, in monasterio hic in vrbe Romana agenda ad pœnitentiam ex nostra iussione detrusus est.

Decret 1. parte. dist. 82. C. 4. Ferro necesse est vt abscondantur vulnera, quæ fomentum non senserint medicinam. Dist. 83. C. 2. Nemo quippe in Ecclesia nocet amplius, quàm qui peruersè agens nomen vel ordinem sanctitatis habet. Delinquentem namque hunc nemo redarguere præsumit; & in exemplum culpa vehementer extenditur; quãdo pro reuerentia ordinis peccator honoratur. Episcopus itaque qui talium crimina non corrigit, magis dicendus est canis impudicus, quam Episcopus. C. 3. Error, cui non resistitur, approbatur; & veritas, cùm minimè defensatur, opprimitur. Negligere quippe, cùm possis deturbare peruersos, nihil aliud est quam fouere. Nec caret scrupulo scietatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare. C. 5. Cõsentire videtur erranti, qui ad ressecanda, quæ corrigi debent, non occurrit. C. 6. Perdit enim labiorum memoriam mens terrenis obligata carceribus. Sicut artium in suo quoq; opere inuenitur mater instantia; ita nouerca eruditionis est negligentia. Dist. 84. C. 1. Quod si ita est, nõ sine culpa tua esse cognoscas, qui eum obiurgare, atq; coercere, vt dignum est distulisti. C. 2. Si quem verò eorum post hæc negligentè esse cognoueris, ad noseum sine aliqua excusatione trans mitte, vt quam sit graue, nolle ab his, quæ reprehenden-

præhensibilia & valdè vituperanda sunt corrigi, regulari in se valeat districtione sentire. Dist. 86. C. 1. Inferiorum culpæ ordinum ad nullos magis referendæ sunt quam ad desides, negligentisque rectores: qui multam sæpe nutriunt pestilentiam dum austeriorem dissimulant adhibere medicinam.

C. 2. Odio habeantur peccata, non homines: corripiantur tumidi, tolerantur infirmi: & quod in peccatis seuerius castigari necesse est, non sæuiantis plectatur animo sed medentis. C. 3. Facientis culpâ procul dubio habet qui quod potest corrigere, negligit emendare. Scriptum quippè est. Non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus participes iudicantur. Et libat Domino prospera, qui ab afflictis pellit aduersa. Et negligere cum possit deturbare peruersos, nihil aliud est, quam fouere. Nec caret scrupulo confessionis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare. Et probat odisse se vitia qui condemnat errantes. Nec relinqui sibi locum deuiandi, qui nõ pepercerit excedenti. Et primus innocentia gradus est odisse nefanda. Et latum pandit delinquentibus aditum, qui iungit cū prauitate consensum. Et nihil prodest alicui non puniri proprio, qui puniendus est alieno peccato. C. 4. Quando necessitas disciplina minoribus coercendis dicere vos verba dura compellit; si etiam ipsi modum vos excessisse sentitis, non à vobis exigitur, vt ab eis veniam postuletis: ne apud eos quos oportet esse subiectos, dū nimia seruetur humilitas, regendi frangatur auctoritas. Sed tamen petenda est venia ab
omnium

omnium Domino qui nouit etiam eos, quos plus iusto fortè corripitis, quanta beneuolentia diligatis. C. 23. Si quid uero de quocunque clerico ad aures tuas peruenerit, quod te iustè possit offendere, facilè nō credas; nec ad uindictam te res accendat incognita sed præsentibus senioribus Ecclesiæ tuæ diligenter est ueritas perscrutanda: & tūc si qualitas rei poposcerit canonica districtio culpam feriat delinquentis. Dist. 89. C. 7. Ad hoc dispensationis diuinæ prouisio gradus diuersos, & ordines constituit esse distinctos, ut dum reuerentiam minores potioribus exhiberent & potiores minoribus dilectionem impenderent; uera concordia fieret, & ex diuersitate contextio, & rectè officiorum gereretur administratio singulorum. Neq; enim uniuersitas alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eam differentiarum ordo seruaret. Dist. 90. C. 5. Clerici uero, qui ad opus sanctum adesse contempserint, secundū arbitrium Episcopi Ecclesiasticam suscipiant disciplinam. Dist. 93. C. 8. Nulla ratione clerici aut sacerdotes habendi sunt, qui sub nullius Episcopi disciplina, & prouidentia gubernantur. Tales enim acephalos, i. siue cap. prisca Ecclesiæ consuetudo nominauit.

Decret. 1. part. dist. 93. C. 21. Si negligenter ea, quæ malè usurpantur, omittimus, excessus uiam alijs aperimus, C. 23. Nunc autem ex quo in Ecclesijs, sicut in Romano imperio, creuit auaritia, perijt lex de sacerdote, & visio de Propheta. Singuli quippe per potentiam Episcopalis nominis quæ sibi illicitè absque Ecclesia vindicarunt, totum quod

quod leuitarum est in vsus suos redigunt, nec hoc sibi, quod scriptum est vendicant, sed cunctis auferunt vniuersa. Mendicat in foelix clericus in plateis; & ciuili operi mancipatus publicam à quolibet deposcit alimoniam. Et quidem ex eo despicitur cunctis sacerdotale officium, dum misericordia desolatus, iuste putatur ad hanc ignominiam deuenisse & infra. Solus incubat bonis, solus vniuersa sibi vendicat: solus partes inuadit alienas, solus occidit vniuersos, & paulò post. Hinc propter sacerdotum auaritiam odia consurgunt, hinc Episcopi accusantur à clericis; hinc principium litis; hinc detractionis causa; hinc origo criminis. Etenim si vnusquisque ita in hoc mundo visibili aliquid possidere iubetur, vt sua tantum possessione contentus sit, ac res non inuadat alienas, non agrum pauperi tollat, non vinea, non subuectorium aliquod, non famulos, non fructus; quantomagis qui Ecclesie Dei praeest debet ita in omnibus seruare iustitiam, vt sibi hoc tantum vendicet, quod sui iuris esse cognoscit aliena non rapiat? aliena non contingat? aequalem se ceteris faciat? & sicut siue his in ministerio non viuit, ita in dispensatione non viuat? Distinct. 96. cap. 1. Benè quidem fraternitas vestra Ecclesiasticis legibus obsecuta sub diuini timore iudicij, quae erant statuenda, definiuit; & ad iustitiae cumulum peruenit, dum sufficienter vniuersa complectitur, nec adiectione indiget plenitudo, maxime de clericis quos amor dominationis inuasit, & iugum disciplinae Ecclesiasticae fecit respicere. ca. 9. Quis dubitet sacerdotes Christi, regum & prin

& prin

& principum omniumque fidelium patres & matres censerent. Nonne miserabilis insaniam esse cognoscitur, si filius patrem, discipulus magistrum sibi conetur subiugare, & iuiquis obligationibus illum suae potestati subijcere: à quo credit non solum in terra, sed etiam in caelis se ligari posse, & solui? Dist. 100. C. 9. Sed quoniam cum honoris augmento cura quoque sollicitudinis debet accrescere, ut cultui vestium actionis quoque ornamenta conveniant; oportet, ut enixius in cunctis se studijs vestra fraternitas exercent, & circa subiectorum actus sit cura vigilans, ut vestrum illis exemplum instructio, & vita magistra sit.

Decreti 2. part. Causa 1. Quaestione 1. C. 7. Quia & usitatum est tantum malum, & maiorum frequenter constat mucrone succisum; nos quoque huic vulnere canceroso ignitum quod superest adhuc iniicimus ferrum. C. 18. Cum nos dicamus ab haereticis ordinatos vulneratum per illam manus impositionem habere caput, ubi vulnus infixum est. medicina est adhibenda, qua possit recipere sanitatem. Quae sanitas post vulnus secuta si necicatrice esse non poterit, atque ubi poenitentiae remedium necessarium est, illic ordinatio- nis honorem locum habere non posse decernimus. C. 23. Fertur simoniaca haeresis (quae prima contra Dei Ecclesiam diabolica plantatione subrepsit, & in ipso ortu suo, zelo Apostolicae ultionis percussa, atque damnata est) in regni vestri finibus dominari: cum in sacerdotibus fides sit eligenda cum vita. Si enim vita deest, fides meritum non habet, B. Iacobo attestante, qui ait: Fides sine operi-

operibus mortua est. Quæ enim opera esse valeant sacerdotis, qui honorem tanti sacramenti cõuincitur obtinere per præmium? & post pauca. Hinc igitur non solum in ordinatoris, & ordinati animam lethale vulnus infligitur, verùm etiam excellentiæ vestræ regnum Episcoporum culpa (quorum magis intercessionibus iuuari debuerat) prægrauatur. Ibidem: Vulnerato namque pastore, quis curandis ouibus adhibeat medicinam? aut quomodo populum orationis clypeo tueatur, qui iaculis se hostilibus ferendum exponit? aut qualem de se fructum producturus est, cuius graui peste radix infecta est? Maior ergo metueda est locis illis fore calamitas, vbi tales intercessores ad locum regiminis adducuntur, qui Dei in se magis iracundiam prouocant, quam per semetipsos populis placare debuerant. C. 44. Hi quoscunque de affeclis suis ordinant, clericos & vitam eorum in scandalum populis exponentes, rei sunt infidelitatis eorum, qui scandalizantur. C. 116. Flens, dico, gemens denuntio, quia cùm sacerdotalis ordo intus cecidit, foris quoque diu stare non poterit.

Decreti 2. part. Causa 1. Quæst. 4. C. 9. Humana impietas ei nocet, quem peruertendo inquinat: & rursus eum adiuuat nostra iustitia quem à prauis actionibus mutat. Nocere enim vel iuuare nesciunt ea, quæ vel à bono corrumpere, vel à malo permutare non possunt. Quæst. 4. C. 11. Aliquando pro meritis prælatorum deprauatur vita subditorum vt prælatis suis subditi fauentes ad malum cum eis simul corruant, sicut filij Israel diu portantes pecca-

peccata sacerdotum, tandem cum eis ceciderunt in manibus hostium. Item Dauid populum numeravit; quo peccato gladius Domini defecit in populum. Sed in lata gente gloria regis est, in diminutione plebis contritio principis. Quæst. 5. C. 3. Ex consideratione discretionis (quæ mater est omnium virtutum) magis, quàm ex rigore canonum misericordię viscera adhibendo, ipsum in eodem ordine esse fraternitati tuæ consulimus: Quæst. 7. C. 5. Nisi rigor disciplinæ quandoque relaxetur, ex dispensatione misericordiæ. Multorum enim crimina sunt damnabilia, quæ tamen Ecclesia tolerat pro tempore, pro persona, intuitu pietatis, vel necessitatis, siue utilitatis & pro euentu rei. C. 6. Necessaria rerum dispensatione cõstringimur, & Apostolicæ sedis moderamine conuenimus sic canonum paternorum decreta librare, & retro præsulum decessorumque nostrorum præcepta metiri, vt quæ præsentium necessitas temporum in restaurandis Ecclesijs relaxanda deposcit, adhibita diligenti consideratione (quantum potest fieri) temperemus.

CAPVT XII.

Decreti 2. part. Causa 1. Quæst. 7. C. 14.

Quoties à populis aut à turba peccatur, quia in omnes propter multitudinem non potest vindicari, inultum solet transire. Piora erga dimittenda dico Dei iudicio, & de reliquo maxima sollicitudine precauendum C. 18. Sed circūstantes, hinc mansuetudo clementiæ hinc censura
iusti-

iustitiæ, vt credamus quædam delicta vtcumque
toleranda, quædam verò penitus amputanda. Il-
los ergo quorum prouectio hoc tantum reprehē-
sionis incurrit quod ex laicis ad officium Episco-
pale delecti sunt locum suum tenere permitti-
mus, non præiudicantes Apostolicę sedis statutis,
nec beatorum Patrum regulas soluentes; quia re-
missio peccati non dat licentiam delinquendi:
nec quod potuit aliqua ratione concedi, fas erit
amplius impune committi: ne, quod ad tempus
pia lenitate cõcessimus iusta post hac vltione ple-
ctamus. C.22. Saluberrimum enim & spiritualis
medicinæ vtilitate plenissimum est, vt siue præ-
byteri, siue diaconi, cuiuslibet ordiuis clerici qui
se correctos videri volunt, atque ad Catholicam
fidem, quam iam pridem amiserant, rursus re-
uertenti ambiunt; prius errores suos, & ipsos aucto-
res errorum danari à se sine ambiguitate fate-
antur: vt sensibus prauis etiam peremptis nulla
sperandi supersit occasio ne vllum membrum ta-
lium possit societate violari: cum per omnia illis
professio cõeperit obuiare. Circa quos etiam il-
lam canonum constitutionem præcipimus custo-
diri vt in magno habeant beneficio, si adempta si-
bi omni promotionis, in quo inueiuntur ordi-
ne, stabilitate perpetua maneat, si tamen iterata
tinctione non fuerint maculati. Canon 23. Etsi il-
la nonnunquam sinenda sunt, quæ si cæterorum
constet integritas nocere sola non valeant: illa
tamen sunt magnoperè cauenda quæ recipi, nisi
manifesta decoloratione non possunt. Ac, si ea i-
pse, quæ nullo detrimento aliquoties indulgenda

Cc

Cre

creduntur, vel rerum temporumque cogit intuitus, vel acceleratæ prouisionis respectus excusat, quantomagis illa nullatenus mutilanda sunt, nec vlla necessitas, nec Ecclesiastica prorsus extorquet utilitas.

Decreti 2. parte. *Causa 1. Quæstione 7. Can. 25.* Per illicitam manus impositionem vulneratum caput illius, qui videbantur aliquid accepisse, habebant: & vbi vulnus infixum est, necesse est medicinam adhibere, qua infixam sanetur macula: id est recitari necesse est, quod legitimè actum, aut collatum minimè probatur.

Decreti secunda parte, *Causa secunda. Quæstione 1. Can. 18.* Multi corriguntur, vt S. Petrus: multi nesciuntur, donec veniat Dominus qui illuminabit abscondita tenebrarum. & infra. Nos verò à communione prohibere non possumus (quamuis hæc prohibitio nondum sit mortalis, sed medicinalis) nisi aut sponte confessum, aut in aliquo, siue seculari, siue Ecclesiastico iudicio nominatum, arque conuictum. Quis enim sibi vtrumque audeat assumere, vt cuiquam ipse sit & accusator & iudex. *Ibidem:* De his autem, qui foris sunt Deus iudicabit. Auferte malum à vobis ipsis. Quibus verbis ostendit non temerè, aut quomodolibet, sed per iudicium auferendos esse malos ab Ecclesiæ communione, vt si per iudicium auferri non possunt tolerantur potius; ne peruersè malos quisque euitando, ab Ecclesia ipse discedens, eos, quos fugere viderit, vinciat ad gehennam. Quia & ad hoc nobis sunt in scripturis sanctis exempla

pla proposita: velint in messe, vt palea sufferatur vsque ad vltimum ventilabrum: vel intra illa retia, vbi pisces boni cum malis vsque ad segregationem, quæ futura est in littore, id est in fine sæculi, æquo animo tolerantur. Non enim contrarium est huic loco id quod alio loco dicit Apostolus; Tu quis es qui iudicas alienum seruum? suo Domino stat aut cadit. Noluit enim hominẽ ab homine iudicari ex arbitrio suspicionis, vel etiam extraordinario vsurpato iudicio: sed potius ex lege Dei secundum ordinem Ecclesiæ, siue vltro confessum, siue accusatum, atque conuictum.

C. 19. Ergo ipsa corripienda sunt coram omnibus quæ peccantur coram omnibus. Ipsa verò corripienda sunt secretius, quæ peccantur secretius. Decreti 2. parte. Causa 2. Quæst. 7. C. 1. Quia pro meritis subditorum disponitur à Deo vita rectorum.

Decreti 2. parte. Causa 2. Quæst. 7. C. 45. Sed si quis aduersus eos, vel Ecclesias eorum commotus fuerit, aut causas habuerit, prius ad eos recurrat charitatis studio, vt familiari colloquio commoniti ea sanent, quæ sananda sunt; & charitatiuè emendent, quæ iustè emendanda cognouerint.

C. 21. Sunt nonnulli, qui præpositos suos peruersè reprehendunt, si vel parum ipsis molesti extiterint. Can. 27. Plerunque boni viri propterea sufferunt aliorum peccata, & tacent; quia sæpè deferuntur publicis documentis, quibus ea, quæ ipsi sciunt, iudicibus probare non possunt. Ibidem: Per arcam ergo inclinatham intelliguntur prælati
 Ec 2 qui

qui subditorum culpam misericorditer portant, & eorum iufirmitati humiliter compatiuntur. Ibidem: Leuita qui manum adhibuit, significat illos qui misericordiae compassionem in praelatis suis reprehendunt, eosque in feueritatis avarititudinem erigere volunt. Ibidem: Facta enim pastoris, oris gladio, id est, sententia damnationis à subditis ferienda non sunt. Ibidem: Vel per Dauid significantur, qui nequitiam suorum praelatorum videntes, maiora eorum peccata contēnunt, minima verò & leuia, quasi extremam oram chlamydis praecedentes reprehendere, & lacerare fatagunt. Ibidem: Infames enim fiunt (vt canonum tradit auctoritas) omnes qui in Patres armantur, & qui doctorum suorum vitam reprehendunt, vel accusant. C. 31. Etiam docti ab indoctis, à laicis clericis meritò redarguantur: qui iure comparantur prophetae, qui verbis asinae contra naturam loquentis corripitur; nec tamen à proposito prauitineris retardatur. C. 32. Qui nec regiminis in se rationem habuit, nec sua delicta deterfit, nec filiorum crimen correxit; canis impudicus dicendus est magis, quàm Episcopus. C. 39. Quid est, quod de rigore cogimur seruare disciplinae, aliud quod admittitur ex perfectionis consideratione. Christus ad se arguendum Iudaeos admisit perfectione humilitatis, non feueritate iuris. C. 41. Nos si incompetenter aliquid egimus, & in subditis iustae legis tramitem non conseruauimus vestro, ac missorum vestrorum cuncta volumus emendare iudicio: quoniam si nos, qui aliena debemus corrigere peccata, peiora committimus; certè non

verit
erim
inqu
& l
ctit
rect
nere
bus
pite
terd
fis d
uere
mar
past
emp
fui
lare
I
Qu
pid
cata
que
rig
Qu
tur
pri
pa
ve
na
no
ll

veritatis discipuli, sed (quod dolentes dicimus) erimus præ cæteris erroris magistri. C. 46. Sicut inquit laudabile, discretumque est reuerentiam, & honorem debitum exhibere prioribus; ita re-ctitudinis, & Dei timoris est, si qua inter eos cor-rectione indigent, nulla dissimulatione postpo-nerere; ne totum (quod absit) corpus incipiat mor-bus inuadere, si languor non fuerit curatus in ca-pite. C. 47. Transgressionis vltio fiat, & cæteris in-terdictio delinquendi. C. 55. Negligere cum pos-sis deturbare peruersos, nihil aliud est, quam fo-uerere. Nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare. Can. 58. Cum pastoris vita esse discipulis semper debeat in ex-emplo plerumque clerici, qualis secreto sit vita sui Pontificis nesciunt, quam, vt dictum est sæcu-lares pueri sciunt:

Decreti 2. parte. Causa 3. Quæstione 7. Can. 3. Qui sine peccato est vestrum, primus in illam la-pidem mittat. Ad aliena quippe punienda pec-cata ibant, & sua reliquerant. Reuocantur ita-que intus ad conscientiam, vt prius propria cor-rigant, & tunc aliena reprehendant. Ibidem: Quid est, quod in vltionem sceleris inflamma-tur, & tamen prius ipse prosternitur? nisi quod prius ipsi purgandi sunt, per quos aliorum cul-pa feriantur, vt ipsi iam mundi per vltionem veniant, qui aliorum vitia corrigere festi-nant. Can. 4. Iudicet ille de alterius errore, qui non habet quod in seipso condemnet. Iudicet ille qui non agit eadem, quæ in alio putauerit

Cc 3

puni.

punienda, ne cum de alio iudicat, in se ferat ipse sententiam. Iudicet ille qui ad pronuntiandum nullo odio, nulla offensione, nulla leuitate ducatur. Can. 6. Nos videlicet typicè instituens, ut cum quolibet proximorum errata conspiciamus, non hæc ante reprehendendo iudicemus, quam ad conscientiam nostram humiliter reuersi, digito eam discretionis solerter exculpamus, & quid in ea conditori placeat, quidve displiceat, sedula examinatione dirimamus, iuxta illud Apostoli; Fratres, si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto. Can. 7. Hinc liquidò constat, quod mali pastores, dum sententia iusti examinis aliorum crimina feriunt, sibi ipsis nocent, dum sine exemplo suæ emendationis aliorum vitia corrigere curant: subditis verò profunt, si eorum increpatione correcti vel sententia coerciti, vitam suam in melius commutare didicerint.

Decreti 2. parte. Causa 5. Quæst. 5. Can. 1. Non vos iudicetis esse maleuolos, quando crimen alterius indicatis. Magis quippe innocentes estis, si fratres vestros quos iudicando corrigere potestis, tacendo perire permittitis. Si enim frater tuus vulnus habet in corpore, quod velit occultari, dum timet secari nonne crudeliter à te siletur, ac misericorditer indicatur? quanto ergo potius debes manifestare crimen ne deterius putrescat in corde? Can. 2. Non omnis qui parcat amicus est; nec omnis qui verberat, inimicus. Meliora sunt vulnera amici, quam voluntaria oscula inimici. Melius est cum seueritate diligere, quam lenitate decipere. Ibidem: Et qui phreneticum

cum ligat, & qui lethargicum excitat, ambobus molestus, ambos amat. Quis nos potest amplius amare quam Deus? Et tamen nos non solum docere suaviter, verum etiam salubriter terrere non cessat. Fomentis lenibus, quibus consolatur, sæpè etiam mordacissimum medicamentum tribulationis adiungens, exercet fame Patriarchas etiam pios, & religiosos, populum contumacem poenis grauioribus agit; non aufert ab Apostolo stimulum carnis tertio rogatus, vt virtutem in infirmitate perficiat. & infra. Noueris aliquando lupum, auertendis pecoribus pabulum spargere, & aliquando pastorem flagello ad gregem pecora errantia reuocare. Can. 3. Non osculatur, semper pater filium, sed aliquando castigat. Ergo quando castigatur qui diligitur, tunc circa eum pietas exercetur. Habet enim & amor plagas suas; quæ dulciores sunt, cum amarissimè inferuntur. Dulcior enim est religiosa castigatio, quam blanda remissio. Vnde ait Propheta: Dulciora sunt vulnera amici, quàm voluntaria oscula inimici. *Causa 6. Quæstione 1. Canone 3.* Illi, qui illa peccata perpetrant, de quibus Apostolus ait: Quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur, valdè cauendi sunt, & ad emendationem, si voluntariè noluerint compellendi: quia infamiae maculis sunt aspersi, & in barathrum delabuntur, nisi eis sacerdotali auctoritate subuentum fuerit. Similiter & illi de quibus ipse ait: Cum huiuscemodi hominibus nec cibum sumere, quia infamia sunt notati, antequam sacerdotali auctoritate sanentur, & in gremio

sanctæ matris Ecclesiæ redintegrentur: quia qui extra nos sunt, nobiscum communicare non possunt. C. 5. Cunctorum sacerdotum vitam superiorem, sanctioremque ac discretam à secularibus, & laicis hominibus esse, & spirituales quosque, atque sacerdotes super carnales, ac laicos semper constituendos docebat; quoniam pro minimo nobis esse debet, ut à talibus arguamur, & iudicemur vel ab humano die. C. 11. Plebes languescetes (non tenentibus pastoribus frena eorum) lasciviant, atque in ima ruant. C. 13. Capite languescente cætera corporis membra inficiuntur. Deteriores sunt, qui vitam moresque bonorum corrumpunt his qui substantias aliorum, prædiaque diripiunt. C. 22. Eadem enim severitate voluntatem sceleris, qua effectum puniri iura voluerunt.

(Decreti 2. parte. Causa 6. Quæst. 2. C. 2. Si tantum Episcopus alieni sceleris se conscius novit, quamdiu probare non potest nihil proferat, sed cum ipso ad compunctionem eius secretis correptionibus elaboret. Quod si fortè correptus pertinacior fuerit, & se communioni publicæ ingesserit, etiamsi Episcopus in redarguendo illo quem reum iudicat, probatione deficiat, indemonstratus (licet ab ijs, qui nihil sciunt, secedere ad tempus pro personæ maioris auctoritate iubeatur) ille tamen, quamdiu nihil probari potest in communionem omnium præterquam eius qui eum reum iudicat, permanebit. Quæstione 2. Can. 1. Scriptum est in lege, Per alienam messem transiens, falcem mittere non debet, sed

sed manu spicas conterere, & manducare. Falcē ergo iudicij mittere non potes in eam segetem, quæ alteri videtur esse cōmissa: sed per effectum boni operis frumentia Dominica vitiorum suorum paleis expolia, & in Ecclesiæ corpus mouendo, & persuadendo, quasi mandendo, conuerte. *Causa 7. Quæst. 1. Ca. 2.* Cum percussio corporalis imminet vtrum pro purgatione, an pro vindicta contingat, Dei in hoc iudicium ignoratur, & ideò nō debet à nobis addi flagellatis afflictio: ne nos culpa (quod absit) offensa respiciat. *Decreti 2. parte. Causa 8. Quæst. 1. Ca. 23.* Quid autem ego vos arguo cum possitis me vno sermone conuincere? conuincor enim cum in hac parte clericos vobis magis video negligentes. Quomodo enim possum corrigere filios cum fratres emendare nō possum? aut qua fiducia succenseam laicis cum à consortibus pudoris verecundia conticescam? Ego autem fratres non de omnibus loquor sunt certè quidam deuoti sunt & alij negligentes. Ego neminem nomino: conscientia sua vnumquemque conueniat.

Decreti secunda parte. Causa 9. Quæst. 1. Ca. 5. vbi enim multorum strages iacet, ibi subtrahendum est aliquid seueritati, vt addatur amplius charitati. *Quæst. 3. cap. 6.* Si autem aliquis metropolitanorum inflatus fuerit, & siue omnium cōprouincialium præsentia, vel consilio Episcoporum aut eorum, aut alias causas, (nisi eas tantum quæ ad propriam suam Parochiam pertinent) agere aut eos grauare voluerit: ab omnibus districtè corrigantur, ne talia deinceps præsumere audeat.

deat. Si verò incorrigibilis eisq̄ue inobediens apparuerit, ad hanc Apostolicam sedem, cui omnia Episcoporum iudicia referri præcepta sunt, eius contumacia referatur: vt vindicta de eo fiat, & cæteri timorem habeant.

Decreti 2. parte, Causa 10. Quæst. 1. ca. 4. Regenda est vnaquæq̄; Parochia sub prouisione, ac uisione Episcopi per sacerdotes vel cæteros clericos, quos ipse cum Dei timore prouiderit, cui iure pertinere videtur, & circumire, vt sibi necessarium visum fuerit Ecclesiastica utilitate cogente.

Ca. 9. Relata est coram sancta synodo querimonia plebium, quod sint Episcopi quidam nolentes ad prædicandum, vel ad confirmandum suas per annum Parochias circumire: qui tamen exigunt, vt mansiones, quibus in profectioe vti debuerant, aliquo pretio redimant, qui parere debebāt.

Quæ duplex infamia, negligentia & auaritia sancta synodo magno fuit horrore. Statuerunt itaq̄, ne quis ultra exerceat, id cupiditatis ingenium, & vt sollicitiores sint Episcopi de suis gregibus visitandis. ca. 10. Decreuimus vt antiquæ consuetudinis ordo seruetur, & annuis vicibus ab Episcopo dioceses visitentur; & si qua fortè basilica fuerit reperta destituta ordinatori eius reparari præcipiatur: quia 3. pars, ex omnibus per antiquam traditionem vt accipiatur ab Episcopis, nouimus esse statutum. c. 7. Obseruandum etiam modis omnibus, vt si quando eis peragrada Parochia necessitas incumbit, in confirmandis hominibus, in inquirendis rebus emendatione dignis in prædicatione verbi Dei, in lucris animarū potius, quā

in deprædandis & spoliandis hominibus, & scandalizantis fratribus operam dent. Decreti 2. parte. *Causa II. Quæst. I. c. 6.* Nullus clericus, aliū clericum ad iudicem sæcularē accusare aut ad causam dicendam trahere quocunq; modo præsumat, sed omne negotium clericorum, aut in Episcopi sui, aut præbyterorum, cum Archidiaconi præsentia finiatur. Quod si quis clericus hoc adimplere distulerit, si minor fuerit, vno minus de 40. ictus accipiat, si verò honoratior, 30. dierum in clusione mulctetur. ca. 20. Istud est, quod à vobis poposcimus, & nunc iterum postulamus, vt Paulinum Aquileiensem Pseudoepiscopum, & illum Mediolanensem Episcopum ad clementinum Principem sub digna custodia dirigatis, vt & iste, qui Episcopus esse nullatenus potest, quia contra omræm canonicam consuetudinē factus est, alios vltra non perdat, & ille qui contra morem antiquum cum ordinare præsumpsit, canonū vindictæ subiaceat. c. 39. Si sua vnicuiq; Episcopo iurisdicctio non seruatur, quid aliud agitur, nisi vt per nos, per quos Ecclesiasticus custodiri debuit ordo, confundatur. c. 40. Dumq; solum simplicitati à vobis studetur, quantū videmus, disciplina negligitur. *Quæst. 3. c. 3.* Cauendum est, ne cum ea pari mucrone percellaris sententiæ, ac pro vnus mulierculæ passione vinctus, & obligatus ad perenne traharis exitium. Deterius quippè in populis prælati delinquant: ac pro lapsu crudelius quàm cæteri puniuntur, vt ait Beatus Gregorius: Scire etenim prælati debent, quia si peruersa vnquam perpetrant, tot mortibus digni sunt, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittunt.

tunt. Vnde necesse est vt tanto se cautiùs à culpa custodiant, quanto per praua, quæ faciunt non soli moriuntur. Can. decimo tertio. Absit vt quidquam sinistrum de his arbitremur, qui Apostolico gradui succedentes Christi corpus sacro ore conficiunt: per quos nos etiam Christiani sumus: qui clauis Regni cœlorum habentes, ante iudicij diem iudicant, veteri quidem lege habetur: quicumque sacerdotibus non obtemperasset aut extra castra positus lapidabatur à populo aut gladio ceruice subiecta contemptum expiabat cruore. Nunc verò inobediens spiritali animaduersione truncatur, & eiectus ab Ecclesia rabido dæmonum ore discerpitur. ca. 31. Nemo contemnat vincula Ecclesiastica. Non enim homo est qui ligat, sed Christus, qui nobis hanc potestatem dedit, & Dominos fecit homines tanti honoris. ca. 96. Ita corporis tui cedere motibus consensisti, & relaxatis voluptatum habenis temetipsum in lacum miseræ & in lutum fecis prohibitum deiecisti: vt qui positus fueras ad gubernationem populorum, effectus sis ruina multorum. Probat hoc Thiegualdi, & Guntharij duorum Episcoporum legitimus casus: qui pro eo, quod te minime competenter erudierunt, quin immò quia præuaricationem tuam tegere argumentis suis, & sub quadam iustitiæ specie fucatis quibusdã exquisitis adinventionibus æquitatē obruere studuerunt: nostra sunt Apostolica autoritate, & ab omni Episcopatus regimine regulariter sequestrati. Ca. 106. Debent duodecim sacerdotes Episcopum circunstare & lucernas ardentes in manibus tenere, quas in conclusione anathematis vel excommunicationis

cationis proijcere debent in terram, & concul-
 care pedibus: Deinde epistola per Parochias mit-
 tatur continens excommunicatorum nomina, &
 causam excommunicationis, Ca. 108. Cum ali-
 quis vel excommunicatus, vel anathematizatus,
 poenitentia ductus veniam postulat & emenda-
 tionē promittit; Episcopus qui eum excommu-
 nicauit, ante ianuam Ecclesie venire debet, & duo-
 decim præsbyteri cum eo, qui eum hinc inde cir-
 cunstare debent. Et si ille terræ prostratus veniā
 postulat, & de futuris cautelam spondet: tunc E-
 piscopus apprehensa manu eius dextera in Eccle-
 siam illum introducat, & communioni Christia-
 næ reddat, & septem psalmos poenitentiales de-
 cantet cum istis precibus, Kyrie eleyson, Pater
 noster, Saluum fac seruum tuum, Oratio: Præsta
 quæsumus Domine huic famulo tuo dignum pe-
 nitentiæ fructum: vt Ecclesie tuæ sanctæ à cuius
 integritate deuiauerat peccando, admissorū ve-
 niam consequendo reddatur innoxius. Per. &c.
 Decreti 2. parte. Causa 16. Quæst. 1. ca. 17. Ferro e-
 nim abscindenda sunt vulnera, quæ fomenta non
 sentiunt. Similiter & illi ex torres debent fieri ab
 Ecclesia, qui sacerdotali admonitione non corri-
 gentur, dicente Domino. Auferte malum ex vo-
 bis. Quæst. 2. c. 1. Quorum auertētes calliditates,
 & hostis versuti suasiones, deinceps omnibus li-
 centiam Monachis damus suarum Ecclesiarum
 inuestitores fieri: ita tamen vt iudicio synodi si
 contra sacerdotiū agere præsumperint multen-
 tur, & foelici mucrone Episcopi sacerdotum pia-
 cula resecentur. Quæst. 6. Ca. 3. Delictum perso-
 næ in

næ in

na in damnum Ecclesiæ non est conuertenda.
 Cap. 5. De lapsis sacerdotibus vel leuitis vel quolibet ex clero obseruare te volumus, vt in rebus eorum nulla contaminatione miscearis: sed pauperrima regularia monasteria require, quæ secundum Deum viuere sciuntur, & in eisdem monasterijs ad pœnitentiam lapsos trade, vt res lapsorum in eodem loco proficiat, in quo agere pœnitentiam traduntur, quatenus ipsi ex rebus illorū subsidium habeant, qui de correctione eorum sollicitudinem gerunt.

Decreti 2. parte. *Causa 17. Quæst. 4. c. 35.* Si quis autem hoc decretum tentauerit violare, & Ecclesiasticæ excommunicationi subiaceat, & seueritatis regiæ feriatur sententia. *Causa 21. Quæst. 2. c. 2.* Desertorem autem clericum cingulo honoris, atque ordinis sui exutum, aliquo tempore Monasterio relegari conuenit, sicque postea in ministerium Ecclesiastici ordinis reuocari. *Causa 23. qu. 3. c. 8.* Qui potest obuiare, & perturbare peruersos & non facit; nihil aliud est, quàm fauere eorū impietati. Nec enim caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare. *Ca. 9.* Iustum est qui diuina contemnunt mandata, & inobedientes Patrum existunt iussionibus, seuerioribus corrigantur vindictis: quatenus cetera talia committere timeant, & omnes gaudeant fraternæ concordia, & cuncti sumant seueritatis atque bonitatis exemplum. Nam si (quod absit) Ecclesiasticam sollicitudinē vigoremque negligimus perdit desidia disciplinam, & animabus fidelium profectò nocebitur. *ca. 11.* Ostendit Propheta nec illos

illos immunes à scelere esse, qui permiserūt Chri-
 sum principibus interficere, cum præ multitu-
 dine timerentur, & possent illos à facto, & se à
 consensu liberare. Qui desinit obuiare cum po-
 test, consentit. Quæst. 4. c. 5. Quisquis vel quod po-
 test, arguēdo corrigit, vel quod corrigere non po-
 test, saluo pacis vinculo excludit, vel quod saluo
 pacis vinculo excludere non potest, æquitate im-
 probat, firmitate supportat; hic est Pacificus, & ab
 isto maledicto de quo scriptura dicit vā his, qui
 dicunt, quod nequam est bonum; & quod bonum
 est nequam, & reliqua omninò liber prorsus se-
 curus, penitus alimus. & infra. Quomodo, inquit
 Parmenianus, incorruptus poteris permanere,
 qui corruptis sociaris. cap. 6. Ita planè, si sociatur
 quis malis, id est, si mali aliquid cum eis commit-
 tit, aut committentibus fauet. Si autem neutrum
 facit; nullo modo sociatur. Porro si addit tertium
 vt non sit in vindicando piger, sed vel corripiat
 iustus in misericordia, & arguat, vel etiam, si eam
 personā gerit, & ratio conseruandæ pacis admit-
 tit, coram omnibus peccantes arguat, vt ceteri ti-
 meant, remoueat etiam vel aliquo gradu hono-
 ris vel ab ipsa communionē sacramentorū, & hæc
 omnia cum dilectione corrigendi, non cum odio
 persequendi; plenissimum officium non solum
 castissimæ innocentæ, sed etiam diligentissimæ
 seueritatis impleuit. Causa 23. Quæst. 4. c. 15. In E-
 uangelio autem populus gratiæ liber, & adultus
 filiali amore, & hæreditatis certitudine ad cultū
 diuinę seruitutis inuitatur, vnde cum quidam le-
 gem, quasi coercentem, prædicarent esse tenen-
 dam

dam

dam, simul cum gratia, ait Apostolus. Non enim accepistis spiritum seruitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamanus, Abba Pater. Ca. 16. Sunt quædam, quæ salubri duntaxat admonitione sunt corripienda, non corporalibus flagellis animadvertenda: sed eorū vindicta diuino examini tantum est reseruanda, quando in delinquentes videlicet disciplinā exercere non possumus, vel quia non sunt nostri iuris vel quia illorum crimina, etsi nobis nota sunt, tamen manifestis indicijs probari non possunt. Ca. 17. Infideles non possumus Christo lucrari, si eorum colloquium vitamus, & conuiuium. Vnde & Dominus cum publicanis & peccatoribus manducauit & bibit. In his verò, qui intus sunt, id est infidelibus putredo ressecanda est. c. 18. Quidam verò contrariò periclitantes, cum bonorum malorumq; permissionem in Ecclesia demonstratam, seu prædictam esse perspexerint, & patientiæ præcepta didicerint quæ ita nos firmissimos reddunt, vt etiam si videntur in Ecclesia esse zizania, non tamen impediatur, aut fides aut charitas nostra; ant quoniam zizania in Ecclesia esse cernimus, ipsi de Ecclesia recedamus destituendam putent Ecclesiæ disciplinam quandam peruersissimam securitatē præpositis tribuentes, vt ad eos non pertineat nisi dicere, quid cauendum, quidve faciendum sit: quodlibet autem quisque faciat, non curare. Nos verò ad sanam doctrinam pertinere arbitramur, ex vtriusque testimonijs tutam sententiam moderari: vt & carnes in Ecclesia propter pacem Ecclesiæ

clesi
clesi
glig
fabi
nes
stica
sum
pern
his e
nem
ti mu
page
nian
& di
dem
Eccle
temp
rate,
facti
per q
stas d
exer
dorn
leuen
mus.
testi
nec p
dilig
crim
bile a
habe
gere

clesie toleremus, & canibus sanctum, vbi pax Ec-
 clesie tuta est, non demus. Cum ergo seu per ne-
 gligentiam prepositorum seu per aliquam excu-
 sabilem necessitatem, siue per occultas obreptio-
 nes inuenimus in Ecclesia malos quos Ecclesia-
 stica disciplina corrigere, aut coercere non pos-
 sumus: tunc ne ascendat in cor nostrum impia &
 perniciosa presumptio: qua existimemus nos ab
 his esse separandos, vt peccatis eorum non inqui-
 nemur, atque ita post nos trahere conemur, velu-
 ti mundos sanctosque discipulos ab vnitatis co-
 mune, quasi a malorum consortio segregatos; ve-
 niant in mentem illarum de scripturis similitudines,
 & diuina oracula, vel certissima exempla quibus
 demonstratum, & preannuntiatum est malos in
 Ecclesia permistos bonis vsque in finem seculi,
 tempusque iudicij futuros, & nihil bonis in vni-
 tate, ac participatione sacratione. Cuius, qui eorum
 factis non consenserint, obreptio; v. Scdm vero eis
 per quos Ecclesia regitur, aui multitudine pote-
 stas disciplinæ aduersus imprudens, aut nefarios
 exercenda, tunc rursus ne socordia, segnitiaque
 dormiamus, alijs aculeis preceptorum, quæ ad
 leuicatem coercionis pertinent, excitandi su-
 mus, vt gressus nostros in via Domini ex vtrisque
 testimonijs illo duce atque adiutore dirigentes,
 nec patientiæ nomine torpescamus, nec obtentu
 diligentia sequiamur. C. 19. Quando ita cuiusque
 crimen notum & omnibus, & omnibus execra-
 bile apparet, vt vel nullos prorsus, vel non tales
 habeat defensores, per quos schisma possit contin-
 gere, non dormiat seueritas disciplinæ. Cap. 20.

Dd

Noq

Non est negligenda correptio quamuis Deus, quos voluerit, etiam non correptos faciat esse correctos. Tunc autem correptione proficit homo, cum miseretur, atq; adiuuat qui facit, quos voluerit, etiam sine correptione proficere. C. 24. Molestus est medicus furenti phrenetico, & pater indisciplinato filio ille ligando, iste cædendo, sed ambo diluendo. Si autem illos negligant, & perire permittant; ista potius falsa mansuetudo crudelitas est. Ibidem. Sed sibi hoc dicant, & multo maxime humiliter doleant, qui in tanta morte præcisionis iaceant ut isto quodam vulnere matris Catholicæ reuiuiscant. Cū enim præcisus ramus interitur, fit aliud vulnus in arbore quo possit recipi, ut uiuat, qui sine vita radicis peribat: sed et receptis recipiendi coaluerit: & vigor consequetur & fructus: si autem coaluerit, ille quidem arescit, sed vir ^{donorū} permanebit. Est enim & tale inferens ^{demorū} demon, ut nullo præciso ramo qui intus est, erit, & patris est, inferatur: non tamen nullo, sed velleuissimo arboris vulnere. Ita ergo & isti cum ad radicem Catholicam veniunt, nec eis quamuis post erroris sui poenitentiam honor clericatus, aut episcopatus aufertur, fit quidem aliquid tanquam in cortice areoris matris cōtra integritatē seueritatis: verum tamen quia neq; qui plātāt est aliquid, neq; qui rigat ad Dei misericordiā precibus fuis, coalescente insitorum pacem ramorū charitas operit multitudinē peccatorū & paulò post: verū in huiusmodi causis, vbi per graues dissensionum scissuras non huius, aut illius hominis est periculum, sed populorum franges iacent, detrahendum est aliquid seueritatis, ut

maio.

maioribus malis sanandis charitas sincera subueniat. C. 25. Quid faciet hic Ecclesiæ medicina, salutem omnium materna charitate conquirēs, tanquam inter phreneticos & lethargicos æstuans? Nunquid contemnere, nunquid desistere vel debet vel potest? Vtrisque sit, necesse est, molestia quia neutris est inimica. Nam & phrenetici nolunt ligari, & lethargici nolunt excitari: sed perseverat diligentia charitatis phreneticū castigare, lethargicum stimulare, ambos amare. Ambo offenduntur: sed ambo diliguntur. Ambo molestati. quamdiu ægri sunt, indignantur; sed ambo sancti, gratulatur. C. 26. Quod Christus discipulos increpauit quia ignem super eos descendere cupiebant, qui ipsum non receperant; ostenditur nobis non semper in eos qui peccauerint, vindicandū: quia nunquam amplius prodeit, clementia tibi ad patientiam, lapsa ad correctionē. C. 32. Non potest esse salubris à multis correptio; nisi cum ille corripitur, qui non habet sociam multitudinē. Cum verò idem morbus plurimos occupauerit; nihil aliud bonis restit, quàm dolor & gemitus; vt per illud figaum, quod Ezechieli sancto reuelatur, illa si euadere ab illorum vastatione mereantur, & infra. Reuera, si contagio peccandi multitudinē inuaserit; diuinæ disciplinæ seuera misericordia necessaria est. Nam cōsilia separationis & inania sūt, & perniciosa, atq; sacrilega, quia & impia superba sunt, & plus perturbant infirmos bonos quàm corrigūt animos malos & infra. Turba autē iniquorum, cū facultas est in populis promendi sermonem generali obiurgatione ferienda est: & maxime si occasionem atq; opportunitatē præbue-

rit, aliquod flagellum desuper Domini, quo eos
 appareat pro suis meritis vapulare. C. 33. In ipsa
 Ecclesia, vbi maximè misereri decet, teneri quàm
 maximè debet forma iustitiæ, ne quis à commu-
 nionis consortio absentus breui lachrymula at-
 que ad tempus parata, vel etiam vberioribus fle-
 tibus communionem, quam plurimis debet pos-
 tulare temporibus, à facilitate sacerdotis extor-
 queat, Nonne cum vni indulget indigno, pluri-
 mos facit ad prolapsionis contagium prouocari.
 Facilitas enim veniæ, incentiuum tribuit delin-
 quendi. Ca. 35. Duo ista nomine cum dicimus, ho-
 mo peccator; non vtique frustra dicuntur. Qui
 peccator est, corripe; quia homo est miserere; nec
 omnino liberabis, hominem nisi cum perfectus
 fueris peccatorem. Hinc officio nostris inuigilet
 disciplina, sicut cuique regenti apta & ad
 commodata est non solum Episcopo regenti ple-
 bem suam, sed etiam regenti pauperi domum
 suam diuiti regenti familiam suam, marito re-
 genti coniugem suam Patri regenti prolem suam
 iudici regenti Prouinciam suam, regi regenti ge-
 nitricem suam, & paulò post. Ita, nulli homini clau-
 denda est misericordia: nulli peccatori impunitas
 relaxanda est. C. trigesimo septimo. Nimirum
 sunt inquieti Donatistæ, quos per ordinatam
 Deo potestates cohiberi, atque corrigi mihi non
 videtur inutile. Nam de multorum iam corre-
 ctione gaudemus. Item infra. Si enim quisquam
 inimicum suum periculosis febribus phreneticum
 factum currere videret in præcipitiū: non
 ne tunc potius malum, pro malo redderet: si enim

fic cu
 gand
 simus
 simus
 salute
 qua n
 post p
 Nun
 nullo
 aliquid
 nis qu
 amic
 cum
 ciper
 bo se
 panis
 cat. I
 ad iu
 ferui
 cum
 lum
 mag
 Item
 uere
 quan
 rane
 pabi
 in sa
 tè, h
 pati
 plan
 ni p

sic currere permetteret; quam si corripiendum li-
 gandumque curaret. Et tamen tunc ei molestis-
 simus, & aduersissimus videretur; quando utilis-
 simus, & misericordissimus extitisset. Sed planè
 salute reparata tanto ei vberius, gratias ageret:
 quanto sibi eum minus perpercisse sensisset. &
 post pauca. At enim quibusdam ista non profunt?
 Nunquid idèò negligenda est medicina; quia nò-
 nullorum est insanabilis pestilentia? Item post
 aliqua. Non omnis qui parcat, amicus est nec om-
 nis qui verberat inimicus. Meliora sunt vulnera
 amici, quam blanda oscula inimici. Melius est
 cum seueritate diligere, quam cum lenitate de-
 cipere. Vtilius esurienti panis tollitur, si de ci-
 bo securus iustitiam negligebat; quam esurienti
 panis frangitur, vt iniustitiæ seductus acquies-
 cat. Item post pauca. Putas neminem debere cogi
 ad iustitiam: cum legas patrem familias dixisse
 seruis. Quoscunque inueneritis cogite intrare;
 cum legas etiã ipsum primo Saulum postea Pau-
 lum ad cognoscendam & tenendam veritatem
 magna violentia Christi cogentis esse cõpullum.
 Item post pauca. Et noueris aliquando furem a-
 uertendis pecoribus pabulum spargere, & ali-
 quando pastorem flagello ad gregem pecora er-
 rantia reuocare. Item infra. Si semper esset cul-
 pabile persecutionem facere; non scriptum esset
 in sanctis libris Detrahentem proximo suo occul-
 tẽ, hunc persequer. Aliquando ergo & qui eam
 patitur; iniustus est; & qui eam facit iustus est. Sed
 planè semper & mali persecuti sunt bonos & bo-
 ni persecuti sunt malos, illinocẽdo per iniustitiã,

isti consulendo per disciplinam illi immaniter, isti temperanter: illi seruiētes cupiditati, isti charitati. Nam qui trucidat; non considerat quemadmodū laniet: qui autem curat, considerat quemadmodum fecerit. Ille enim persequitur sanitatem iste putredinem. Occiderunt impij prophetae; occiderunt impios & prophetae. Flagellauerunt Iudaei Christū, Iudaeos flagellauit & Christus: traditi sunt Apostoli ab hominib. potestati humanae; tradiderunt, & Apostoli homines potestati Satanae. In his omnibus quid attenditur; nisi quis eorum pro veritate, quis pro iniquitate, quos nocendi causa, quis emendandi. Ca. 38. Si voluntas mala semper suae permittenda est libertati; quare mouetur pater in scripturis sanctis filium durum non solum verbis corripere, sed etiam latera eius tundere. vt ad bonam disciplinam coactus, ac domitus dirigatur? Vnde idem dicit. Tu percutis eum virga: animam autem, eius liberat a morte. Si mala voluntas semper suae permittenda est, libertati; quare corripuntur negligentes pastores, & dicitur eis. Errantē ouem nō reuocastis; perditam non inquistis. Ca. 53. Debet homo diligere proximum tanquam seipsum: vt quem potuerit hominē vel beneficentiae cōsolatione, vel informatione doctrinae vel disciplinae correctione adducat ad colendum Deum. Decreti 2. parte. Causa 23. Quaest. 5. C. 1. Sed quis non intelligat magis beneficium quam supplicium nuncupandum; vbi nec saeuendis relaxatur audacia, nec poenitendi medicina subtrahitur. Imple Christiane Iudex pij patris officium: sic luccense iniquitati, vt consulere humanitati memi.

memineris: nec in peccatorum atrocitatib. exerceas vlciscendi libidinem sed peccatorum vulneribus curandis adhibeas voluntatem. Noli perdere paternam diligentiam, quam in ipsa inquisitione seruasti: quando tantorum scelerum confessionem non extendente equuleo, non sulcantibus vngulis, non verentibus flammis sed virgarum verberibus eruisti: qui modus coercionis & à magistris artium liberalium & ab ipsis parentibus & sæpè etiã in iudicijs solet ab Episcopis adhiberi. Noli ergo atrocius vindicare, quod lenius inuenisti, inquirendi quam puniendi necessitas maior est: Ad hoc enim & mitissimi homines facinus occultũ diligenter atq; instanter examinãt, vt inueniant quibus parcant. C. 3. Ex occasione terribilium iudicum ac legum, ne æterni iudicij penas luant, corrigi eos cupimus, non necari: nec disciplinam circa eos negligi volumus, nec supplicij, quibus indigni sunt, coerceri. Sic igitur eorũ peccata compesce, vt sint quos pœniteat peccasse. C. 4. Omnis inquit, anima potestatibus sublimioribus subdita sit, &c. Hæc verba Apostoli vtilitatem vestræ seueritatis ostendunt. Proinde sicut dilectionem iussi sunt terrenis debere, qui timent; ita dilectionem iussi sunt timentibus debere, qui terrent. Nihil nocendi cupiditate fiat sed omnia consulendi charitate: & nihil fiat immaniter, nihil inhumaniter. Ita formidetur vltio cognitoris, vt nec intercessoris religio contemnatur: quia & plectendo & agnoscendo hoc solum benè agitur vt vita hominum corrigatur. Quod si tanta est peruersitas, & impietas, vt ei corrigenda nec disciplina proficit, nec venia; à bonis ta-

men intentatione, atque conscientia, quam Deus cernit, siue seueritate, siue lenitate non nisi officium dilectionis impleatur. C. 18. Non frustra sunt instituta potestas, regis, & cognitoris ius, vngulae carnificis, arma militis, disciplina dominantis seueritas etiam boni Patris, habeant omnia ista modos suos causas rationes, vtilitates, haec cum timentur; & mali coercentur, & quietius inter malos viuunt boni. C. 20. Principes saeculi nonnquam intra Ecclesiam potestatis adeptae culmina tenent; vt per eandem disciplinam Ecclesiasticam muniant, Ceterum intra Ecclesiam potestates necessariae non essent; nisi vt quod non praualeat sacerdos efficere per doctrinae sermonem potestas hoc impleat per disciplinae terrorem. Saepè per regnum terrenum caeleste regnum proficit, vt qui intra Ecclesiam positi contra fidem & disciplinam Ecclesiae agunt, rigore Principum conterantur, ipsamque disciplinam; qua Ecclesiae humilitas exercere non praualeat, ceruicibus superborum potestas principalis imponat: & vt venerationem mereatur, virtutem potestatis impertiat. Cognoscant principes saeculi Deo debere se rationem reddere propter Ecclesiam, quam à Christo tuendam suscipiunt. Nam siue augeatur pax & disciplina Ecclesiae per fideles Principes siue soluatur: ille ab eis rationem exiget, qui eorum potestati suam Ecclesia credidit. Can. 22. Incestuosi parricidae homicidae multi apud nos reperiuntur: sed aliqui ex illis sacerdotum nolunt admonitionibus aurem accommodare, volentes in pristinis perdurare criminibus quos oportet per secula.

cularis potentia disciplinam à tam praua consuetudine coerceri; qui per salutifera sacerdotum monita noluerunt reuocari. Can. 33. Ad fidem nullus est cogendus inuitus sed per seueritatem, imò & per misericordiam Dei tribulationum flagellis solet perfidia castigari. Nunquid, quia mores optimi libertate voluntatis eliguntur; idè mores pessimi non legis integritate puniuntur; Sed tamen malè viuendi vltix disciplina præpostera est; nisi cura præcedens benè viuendi doctrinam prætetendat. C. 35. Illi autem, qui vos tanto scelere tam leniter damnorum admonitionibus, vel locorum, vel honorum, vel pecuniæ priuatione deterrendos coercendosque decernunt, vt cogitantes, quare ista patiamini; sacrilegium vestrum cognitum fugiatis, & ab æterna damnatione liberemini; & rectores diligentissimi & consultores pijsissimi deputantur. C. 36. Non putes tunc te amare seruum tuum, quando eum non cædis aut, tunc te amare filium tuum, quando ei non das disciplinam: aut tunc te amare vicinum tuum, quando eum non corripis. Non est ista charitas, sed languor. Ferueat charitas ad corrigendum, ad emendandum. Si sunt boni mores; delectent; si sunt mali emendentur. C. 38. Qui vitijs nutriendis parcat & fauet, ne contristet peccantium voluntatem; tamen non est misericors, quam qui non vult cultum rapere puero, ne audiat plorantem: & non timet, ne vulneratum doleat, vel extinctum. C. 39. Sunt quædam enormia flagitia, quæ potius per mundi iudices, quàm per antistites, & rectores Ecclesiarum vindicantur: sicut cum quis interficit

cit Pontificem Apostolicum Episcopum, præsbyterum, siue diaconum. Huiusmodi reos reges, & principes mundi damnant. Ergo non sine causa gladium portant, qui talia scelera dijudicant. Sūt enim maximè constituti propter latrones, homicidas, raptos: vt & illos damnent, & alios suo timore compescant. C.42. Qui verò malum vel factum iam punit, vel prohibet ne fiat; non persequitur iste, sed diligit. Ibidem: Multa etiam cum inuitis benigna quadam asperitate plectendis agēda sunt, quorum potius vtilitati consulendum est, quàm voluntati. Nam in corripiendo filio, quantumuis asperè, nunquam paternus amor amittitur: fit tamen quod nollet, vt doleat, qui etiam inuitus videtur dolore sanandus. Ecce videtis, quemadmodum tanti testimonio patris non persequatur coercendo talia; sed diligit emendando tales semper Ecclesia. C.47. Ne tamen eiusdem Ecclesiæ matris disciplina deferatur; eo tenore, quem diximus, pœnitentiam eis indico congruentem; qua diuinæ simplicitatis oculos aduersus se complacere valeant; si fortè quid dupliciter pro humana fragilitate in eodem flagitio incurrerint.

Decreti 2. parte. Causa 23. Quæst. 6. C. 2. Quod errauerat (inquit Dominus) non reuocastis; & quod perierat, non requisistis. Hoc vobis per nos ipse Deus facit, siue obsecrando, siue minando, siue corripiendo, siue damnis, siue laboribus, siue per suas occultas admonitiones, vel visitationes, siue per potestatum temporalium leges. Quæst. 8. C. 12. Scriptum quippe est: Qui crimina cum po
test

est emendare, non corrigit, imple committit. C. 13. Legi Syromasten Phinees, austeritatem Helix, zelum Simonis Chananai, Petri seueritatem, Ananiam & Sapphiram trucidantis, Paulique constantiam, qui Elymam magum vijs Domini resistentem aeterna caecitate damnauit. Non est crudelitas crimina pro Deo punire: sed pietas. Can. 33. Quicumque percutit malos in eo quod mali sunt, & habet causam interfectionis; minister Dei est. Causa 24. Quæst. 1. C. 5. Manet ergo Petri priuilegium, vbi cunq; ex ipsius fertur æquitate iudicium: nec nimia est vel seueritas, vel remissio, vbi nihil erit ligatum, nihil solutum, nisi quod B. Petrus aut soluerit aut ligauerit. C. 21. Non afferamus stateras dolosas vbi appendamus quod volumus, & quomodo volumus pro arbitrio nostro dicentes; hoc graue hoc leue est: sed afferamus diuinam stateram de scripturis sanctis, tanquam de thesauris dominicis: & in illa, quid sit grauius, appendamus: imò non appendamus, sed à Domino appensa recognoscamus. Tempore illo, quo Dominus priora delicta recentibus poenarum exemplis cauenda monstrauit, & idolum fabricatum, atque adoratum est, & propheticus liber ira regis contemptoris incensus, & schisma tentatum: & idololatria gladio punita est; exustio libri bellicæ & peregrina captiuitate, schisma hiatu terræ sepultum, auctoribus viuis, & ceteris cœlesti igne consumptis. Quis iam dubitauerit hoc esse sceleratius commissum, quod est grauius vindicatum. Can. 38. Quisquis pro aliquo flagitio, vel facinore proiectum à vobis ita suscipit, sicut suscipiuntur, qui

qui

qui excepto errore, quo à nobis separamini, sine crimine apud vos vixerunt, displicet nobis. Sed nec facile ista monstratis: & si monstratis nonnullos toleramus, quos corrigere, vel punire non possumus: neque propter paleam reliquimus arcam Domini: neque propter pisces malos rumpimus retia Domini: neque propter hædos in fine segregandos deseruimus gregem Domini: neque propter vasa facta in contumeliam migramus de domo Domini. C. 39. Subdiaconus quondam Spaniensis Ecclesiæ, vocabulo Primus cum ab accessu indisciplinato sanctimonialium prohiberetur, atque ordinata & sana præcepta contemneret, à clericatu remotus est. & infra. Ego, si Domino placet, istum modum seruo, vt quisquis apud eos propter disciplinam degradatus ad Catholicam transire voluerit, in humiliatiõne pœnitentiæ recipiatur, quo & ipsi eum forsitan cogent, si apud eos manere voluisset.

Decreti 2. parte. Causa 24. Quæst. 3. C. 5. Non in perpetuum damnatur, cum iniuste iudicatur, dicente Psalmo: Nec damnabit illum, cum iudicabitur illi. Multi sacerdotum, culpam zelo Dei se persequi profitentur. Sed dum indiscretè hoc agitur, sacrilegij facinus incurrunt: & dum præcipientes quasi ad emendandum ruunt, ipsi quoque multò magis deterius cadunt. Can. 12. Cum sancti viri maledictionis sententiam proferunt; non in hanc ex voto ultionis, sed ex iustitiæ examine prorumpunt: Intus enim subtile iudicium aspiciunt, & mala foris exurgentia, quia maledicto debeat ferire, cognoscunt; & eo in maledicto non peccant.

cant, in quo ab interno iudicio non discordant.
C.17. Corripiantur itaque à præpositis suis subdi-
ti fratres correptionibus de charitate venienti-
bus, pro culparum diuersitate diuersis vel mino-
ribus, vel amplioribus: quia & ipsa, quæ damna-
tio nominatur, quam facit Episcopale iudicium
(qua pœna in Ecclesia nulla maior est) potest, si
Deus voluerit in correctionem saluberrimam ce-
dere atque proficere. Neque enim scimus, quid
contingat sequenti die: An ante finem vitæ huius
de aliquo desperandū est? Aut contradicente Deo
potest ne respiciat, & det pœnitentiam, & accep-
to sacrificio spiritus contribulati, cordisq̄ue non
contriti, à reatu quamuis iustæ damnationis ab-
soluat, damnatumq̄ue ipse non damnet? Pastora-
lis tamen necessitas habet, ne per plures serpent
dira contagia separare ab ouibus suis morbidam
ouē, ab illo cui nihil est impossibile, ipsa forsitan
separatione sanandam. Nescientes enim quis per-
tineat ad prædestinatorum numerum, quis non
pertineat, sic affici debemus charitatis affectu, vt
omnes velimus saluos fieri. C.18. Ecce autem cri-
mina quorumlibet, si ipsis criminosis confiteri
nolentibus, vndecunque claruerint, quæcunque
non fuerint patientiæ leni medicamento sanata,
veluti igne quodam piæ increpationis vrenda
sunt & curanda. Quod si uec sic quidem æquani-
miter sustinetis, ac piè increpantis medela pro-
cesserit in eis, qui diu portati, & salubriter obiur-
gati corrigi noluerint: tanquam putres corporis
partes debent ferro excommunicationis abscin-
di: ne sicut caro morbis mortua, si abscissa non
fuerit,

fuerit, salutem reliquæ carnis putredinis suæ contagione corrumpit; ita isti, qui emendari despiciunt, & in suo morbo persistunt, si moribus deprauatis in sanctorum societate permanserint, eos exemplo suæ perditionis inficiant. Ca. 37. Vnde apparet liquidò, aliud esse excommunicationem, aliud eradicationem. Qui enim excommunicatur (vt Apostolus ait) ad hoc excommunicatur. Vt spiritus eius saluus fiat in die Domini. Disciplina enim est excommunicatio, & non eradicationem.

Decreti 2. part. Causa 25. Quæst. 1. C. 4. Nulli fas sit sine status sui periculo vel diuinas constitutiones, vel Apostolicæ sedis decreta temerare: quia nos qui potentissimi sacerdotis administramus officia, talium transgressionum culpa respiciet, si in causis desides fuerimus inuenti; quia meminimus, quod timere debemus, qualiter comminetur Deus negligentiam sacerdotum. Siquidem reatu maiori delinquit, qui potiori honore perfruitur: & grauiora facit vitia peccatorum sublimitas peccantium. Quæst. 2. C. 3. Britannorum verò omnes Episcopos tuæ fraternitati committimus, vt indocti doceantur, infirmi persuasionem roborentur, peruersi auctoritate corrigantur. Can. 10. Absit à me, vt statuta maiorum consacerdotibus meis in qualibet Ecclesia infringam: quia mihi iniuriam facio, si fratrum meorum iura perturbabo. C. 18. Si quis dogmata, mandata, interdicta, sanctiones vel decreta pro Catholicæ fidei disciplina, pro correctione fidelium, pro emendatione sceleratorum, vel interdictione imminentium, vel futurorum malorum, à sedis Apostolicæ præfule salubriter promulgata contempserit, anathema

thema fit. *Causa 20. Quæstione 5. C. 10. Contra idolorum cultores vel aruspices atque sortilegos, fraternitatem vestram vehementius pastorali hortamur inuigilare custodia, atque publicè in populo contra huius rei viros sermonem facere, eosque à tanti labe sacrilegij, & diuini intentione iudicij, & præsentis vitæ periculo adhortatione suaforia reuocare. Quos tamen si emendare se à talibus, atque corrigere nolle repereris, feruenti comprehendere zelo te volumus: & si quidem serui sunt verberibus, cruciatibus, quibus ad emendationem peruenire valeant, castigare: si verò sunt liberi, inclusione digna districtaque sunt in pœnitentiam redigendi, vt qui salubria, & à mortis periculo reuocantia audire verba contemnunt, cruciatus saltem eos corporis ad desideratam mentis valeat reducere sanitatem. Quæstione 7. C. 2. Tempora pœnitentis habita moderatione constituenda sunt tuo iudicio, prout conuerforum animos perspexeris esse deuotos. Can. 4. Pro qualitate peccati, pœnitentiæ tempus attribuendum est propter misericordiam & bonitatem Dei. Ca. 5. Pœnitentibus secundum differentiam peccatorum Episcopi arbitrio pœnitentiæ tempora decernantur. C. 7. Pro qualitate delicti tempus pœnitentiæ impèdatur. C. 8. Hoc sit in iudicio positum eorū qui præfunt, vel quanto tempore, vel quali modo pœnitere debeant qui delinquant: quia ætas & eruditio multā haberi facit differentiam pœnæ. C. 12. Alligant autem ouera graua & importabilia, &c. Tales sunt nunc etiam sacerdotes: qui omnem iustitiam populo mandant.*

dante

dant: & ipsi nec modicè seruant: videlicet non vt facientes sint iusti: sed vt dicentes appareant iusti. Tales sunt, & qui graue pondus venientibus ad pœnitentiam imponunt: qui dicunt, & non faciunt: & sic, dum pœna præsens pœnitentiæ fugitur; contemnitur pœna peccati futura. Sicut enim si fascem super humeros adolescentis, quem non potest baiulare posueris; necesse habet, vt aut fascem reijciat, aut sub pondere confringatur: sic & homini, cui graue pondus pœnitentiæ imponis, necesse est, vt aut pœnitentiam tuam reijciat; aut suscipiens, dum sufferre non potest, scandalizatus amplius peccet. Deinde etsi erramus modicam pœnitentiam imponentes, nonne melius est propter misericordiam rationem reddere quam propter crudelitatem? vbi enim paterfamilias largus est; dispensator non debet esse tenax. Si Deus benignus est, vt quid sacerdos eius austerus. Vis apparere sanctus, circa vitam tuam esto austerus, circa alienam benignus.

Decreti 2. parte. Causa 27. Quæst. 1. C. 28. Si qua monacharum, vel per anteriorem licentiam, vel per iniquitatis prauam consuetudinem ad lapsum adulterij deducta fuerit, aut in stupri fuerit perducta voraginem, hanc post competentis seueritatem vindictæ in aliud districtius monasterium virginum pœnitentia volumus redigi, vt illic orationibus atque ieiunijs vacet, & sic pœnitendo proficiat, & metuendum cæteris arctioris disciplinæ præbeat exemplum. Is autem qui cum huiusmodi foeminis in aliqua fuerit iniquitate repertus, communionem priuetur, sicut laicus est: si ve-

si verò clericus: à suo quoque remotus officio proprio suis continuò lugendis excessibus in monasterium detrudatur.

Decreti 2. parte. *Causa 32. Quæst. 1. C. 9.* Cum renuntiatur improbitati statim adsciscitur virtus. Egressus enim malitiæ, virtutis operatur ingressum: eodemque studio, quò crimen excluditur innocentia copulatur. *Quæstione 2. Ca. 11.* Nemo enim desperandus est, dum in hoc corpore constituitur; quia nonnunquam quod diffidentia ætatis differtur, consilio maturiore perficitur.

Decreti 2. parte. *Causa 33. Quæst. 1. Ca. 4.* Per exorcismos ac cætera Ecclesiasticæ medicinæ munia ministri Ecclesiæ, tales, quos Dominus annuerit, qui Abimelech, ac domum eius Abrahæ orationibus sanauit, sanare procurent. *Quæst. 2. C. 6.* Sancta Dei Ecclesia mundanis nunquam constringitur legibus: gladium non habet, nisi spirituales: non occidit, sed viuificat. *Ca. 8.* Relinque quapropter, te rogamus, hoc malum sæculum: quod te traxit ad tam immanissimum peccati facinus: ingredi monasterium, humiliare sub manu Abbatis & multorum fratrum precibus adiutus, obserua cuncta simplici animo, quæ tibi fuerint imperata, si fortè ignoscat infinita Dei bonitas peccatis tuis, & refrigeret animam tuam, priusquam crucieris perpetuis flammis. Hoc leuius, & melius tibi esse certissimè scias. Sin autem publicam poenitentiam, permanens in domo tua vel in hoc mûdo, vis agere (quod peius tibi & durius, & grauius esse non dubites) ita, vt agere debes, exhortamur omnibus diebus quibus poenite-

Ee

te de

re debes, vinum & siceram non bibas, carnem un-
 lo vnquam tempore comedas præterquam in Pas-
 cha, & in die Natalis Domini, in pane & aqua, &
 sale penitentiam age, in ieiunijs, & vigilijs, & ora-
 tionibus & eleemosynis omni tēpore perseuera-
 armis nunquā cingere, nec in quolibet loco litiga-
 re præsumas. Vxorē nunquā ducere, concubinam
 nō habere, nec adulterium committere audeas: in
 balneo nunquam laueris, in conuiujs lætantium
 nunquā te misceas, in Ecclesia segregatus ab alijs
 Christianis post ostium & postes humiliter te re-
 pone, ingredientium & egredientium suppliciter
 orationibus cōmendā te, comunione corporis &
 sanguinis Domini cunctis diebus vitæ tuæ indig-
 num te existimes: in vltimo tamen exitus vitæ tuæ
 die si merueris; pro viatico, si sit qui tribuat tantū
 modo venialiter vt accipias tibi concedimus. Sic
 & alia multa, quæ tibi minus durius, & satis acriter
 erant iuxta magnum pondus peccati infelix ad-
 ciēda. C. II. Hoc ipsum quod canonū cēnura post
 septem annos remeare pœnitentem in pristinum
 statū præcipit &c. vt in tractatu ordinādorū de
 lapsis nō hoc electione proprij arbitrij, sancti Pa-
 tres, sed potius ex sententia diuini iudicij sanxe-
 runt. Nam legitur quod Maria soror Aaron pro-
 phetissa dum detractionis aduersus Moysen in-
 currisset delictū, illico stigmatē leprę perfulsa est
 cumque peteret Moyses, vt emundaretur, præce-
 pit eā Deus extra castra sex diebus egredi, & post
 emundationem rursus eam in castra admitt. Ma-
 ria ergo soror Aaron, caro intelligitur sacerdo-
 tis, quæ dum superbix dedita sordidissimis cogi-
 tatio-

rationum maculatur contagijs, extra castra septē diebus, hoc est, extra collegium sanctæ Ecclesiæ septem annis proijcitur, vt post emendationem vitiõrum, loci, vel pristinæ dignitatis recipiat meritum. & post pauca. In fine autem epistolæ hoc adiiciendum putavi, vt quotiescunque in gestis conciliorum discors sententia inuenitur: illius sententia magis teneatur, cuius antiquior, aut potior extat autoritas. Decreti 2. parte. Causa 33. q. 3. De poenitentia. Dist. 1. C. 18. Pœnæ (sicut in ff. tit. de poenis legitur) legum interpretatione molliendæ sunt potius quam exasperandæ. C. 42. Nullus debitor grauioris pœnæ accipit veniam, nisi qualemcunq; & si longè minorem, quam debeat, soluerit pœnam. Ita enim impertitur à Deo largitas misericordiæ vt non relinquatur etiam iustitia disciplinæ. Ca. 47. Serpens decepit me, & manducaui. Venialis culpa quam sequitur confessio delictorum. Ideo non desperata mulier quæ non reticuit Deo, sed magis confessa peccatum est, quàm medicinalis secuta sententia est. Bonum est condemnari in peccato, & flagellari in delicto, vt cū hominibus flagellemur. Denique Cain quia voluit crimen negare, indignus iudicatus est, qui puniretur in peccato: sed remissus est sine præscriptione pœnæ, fortassè non tam reus maiore crimine parricidij (illud enim cõmisit in fratrem) quàm sacrilegij: quod Deo credidit mentiendum, dicēs. (Nescio: nunquid ego custos fratris mei sum)? Et ideo accusatori diabolo eius accusatio reseruata est, vt cū eius Angelis flagelletur, q. cum hominibus noluit flagellari. & li. 1. de pœnitent. ca. 1. Nā pastor ille Euangelicus lapsam ouem vexisse legitur, nõ

abiecisse: & Salomon ait: (Noli esse nimium iustus) debet enim iustitiam temperare moderatio. Nam quemadmodum se tibi curandum præbeat, quem fastidio habeas? qui contemptui se, non cōpassioni medico suo putet futurum. C. 51. Dominus par ius soluendi esse voluit & ligandi, qui vtrumque pari conditione permisit. Ergo qui soluendi ius non habet, nec ligandi habet. & infra. Certum est, quod Ecclesiæ vtrumque licet, hæresis vtrumque non licet. Ius enim hoc solis permisum est sacerdotibus. Rectè igitur Ecclesia vendicat, quæ veros sacerdotes habet: hæresis vendicare non potest, quæ sacerdotes Dei non habet. Ca. 54. Qui agit pœnitentiam, nō solūm diluere lachrymis debet peccatum suum, sed etiam emendationibus factis operire & tegere delicta superiora, vt non imputetur ei peccatum. Ca. 56. Facilius autem inueni, qui innocentiam seruauerint, quam qui congruè egerint pœnitentiam, vbi acquirenda dignitatis, vbi vini effusio, vbi ipsius copulæ coniugalis vsus. Ca. 58. Vbi verò peccator intelligens vuluus suum tradidit medico se curandum, ibi non est virga necessaria, sed spiritus lenitatis. C. 65. Si quis pœnitens habet causam, quam negligere fortè non debeat melius expetit Ecclesiasticum, quam forense iudicium. C. 67. Si negligentia dissoluamur, & illum pœnitebit sponsionis iuræ, promissaque mutabit. Cuius rei exemplum Ninuitas, & Hierusalem habere possumus: quorum alij de imminētibus supplicijs liberati sunt: alij quæ patribus promissa fuerant, perdidērunt. C. 68. Neq; enim Deus hominibus, sed vitijs irascitur.

tur: quæ cum in homine nõ fuerint, nequaquaquã
 punit quod mutatum est. Can. 69. Vide benignum
 Dominum misericordiam cum seueritate mis-
 centem, & ipsius poenæ modum iusta & clemen-
 ti liberatione pensantem. Non in perpetuum tra-
 didit poenæ delinquentes, sed quanto inquit tem-
 pore seruiuerunt Baalim, tanto seruiant Chusarsa-
 ton, hoc est octo annis. Disce & hoc õ tu auditor,
 quisquis ille es qui tibi conscius es alicuius erro-
 ris: & quanto tempore deliquisti, tanto nihilo mi-
 nus tempore humilia te ipsum Deo, & satisfaci-
 to ei in confessione poenitentia: non expectes, vt
 humiliet te Chusarsaton, & inuito necessitas ex-
 torqueat poenitentiam: sed ipse præueni tortoris
 istius duritiam, quia si te ipse emendaueris, si te
 ipse correxeris, pius est Deus & misericors, qui
 vindictã temperet ab eo, qui illam poenitendo
 præuenit. Can. 70. Peccator currat ad medicum,
 quia non habent opus sani medico, sed malè ha-
 bentes, vt curentur vulnera ipsorum, & fiant de
 Ecclesia, quæ est corpus Christi. Can. 72. Secunda
 post naufragium tabula est, culpam simpliciter
 confiteri. Imitati estis errantem, imitami &
 correctum. Errauimus iuuenes, emendemur se-
 nes: iungamus gemitus, lachrymas copulemus.
 Can. 75. Quæ res Daniele non facit negligen-
 tem, sed magis prouocat ad rogandum, vt quod
 Deus per suam promisit clementiam, per horum
 impleat preces, ne negligentia superbiam, & su-
 perbia pariat offensam. Ibidem: Ne securitas
 negligentiam, & negligentia pareret offensam.
 Can. 76. Medicinam misericordia tollit peccata

magna. C. 77. Medicamentum fortius quod maxime operatur in pœnitentia, hoc est. Sicut in præceptis medicinæ medicamentum multas quidem herbas accipit, vnam autem dominatissimam: sic & in pœnitentia, dominantior ista herba & potentior est, & vniuersum ipsa efficit. Audi enim quid dicit diuina scriptura: Date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. C. 78. Maiora enim crimina maioribus abluuntur fletibus. C. 81. In hac ergo pœnitentia maiorem quisq; in se seueritatem debet exercere, vt à seipso iudicatus, non iudicetur à Deo. C. 82. Proculdubio Dominus delictum sine vltione nō deserit. Aut enim ipse hoc in se pœnitens punit: aut hoc Deus cum homine vindicans percutit. Nequaquam igitur peccato parcitur, quia nullatenus sine vindicta laxatur. Ibidem: Ab electis enim suis iniquitatum maculas studet temporali afflictione tergere, quas in perpetuum non vult in eis videre. Ca. 84. Rectè constituuntur ab his, qui Ecclesiæ præsumunt tempora pœnitentię, vt satisfiat etiã Ecclesię, in qua remittuntur ipsa peccata. Extra eam quippè non remittuntur. Ergo cū tanta est plaga peccati, atq; impetus morbi, vt medicamenta corporis & sanguinis Domini differenda sint auctoritate antistitis debet ab altario remoueri ad agendam pœnitentiam, & eadem auctoritate reconciliari. C. 85. Et cū in se protulerit seuerissimæ medicinæ sententiã, veniat ad antistites, per quos illi claues in Ecclesia ministrantur, & tanquã bonus incipiens iam esse filius, maternorum membrorum ordine custodito, à præpositis sacrorum accipiat satisfactionis suę modum.

dum, vt in offerendo sacrificio contribulati cordis deuotus & supplex, id tamen agat, quod non solum ipsi proficit ad recipiendam salutem, sed etiam cæteris ad exemplum: vt si peccatum eius nõ solum in graui eius malo sed etiam in tanto scandalo est aliorum, atque hoc expedire utilitati Ecclesiæ videtur antistiti, in notitia multorum, vel etiam totius plebis agere pœnitentiam non recuset, non resistat, non lethali & mortiferæ plagæ pudorem addat tumorẽ. & infra. Multi enim corriguntur, vt Petrus; multi tolerantur vt Iudas. Ca. 86. Idcirco non satis apertè præfigunt canones pro vnoquoq; crimine, vt de singulis dicant qualiter vnumquodq; emendandum sit, sed magis in arbitrio sacerdotis intelligētis relinquendū statuunt, quia apud Deum non tam valet mensura temporis, quam doloris, nec abstinentia tantum ciborū quam mortificatio vitiorum. Propter quod ipsa tempora pœnitentiæ pro fide & cōuersatione pœnitentium abbrevianda præcipiunt, & pro negligentia protelanda. Extant tamen pro quibusdam culpis pœnitentiæ modi impositi, iuxta quos cæteræ perpendendæ sunt culpæ, cū sit facilè per eosdem modos vindictam & censuram canonum æstimare.

Decreti secunda parte. Causa trigesima tertia. quæstione tertia de pœnitentia. Distinct. 3. C. 7. Productior est enim pœna, quàm culpa, ne parua putaretur culpa, si cum illa finiretur & pœna. Ac per hoc vel ad demonstrationem debitæ miseriæ, vel ad emendationem labilis vitæ, vel ad exercitationem necessariæ patientiæ temporaliter

hominem detinet p̄na, etiam quem iam ad damnationem sempiternam reum non detinet culpa. C. 12. Inanis est p̄nitentia, quam sequens culpa coinquinat. Vulnus iteratum sanatur tardius: frequenter peccans, & lugens vix veniam meretur. Nihil profunt lamenta, si repetantur peccata. C. 22. Quamuis cautè & salubriter prouisum est, vt locus illius humillimæ p̄nitentiæ semel in Ecclesia concedatur, ne medicina vilis minus utilis esset ægrotis, quæ tanto magis salubris est, quanto minus contemptibilis fuerit, quis tamen audeat dicere Deo, quare huic homini, qui post primam p̄nitentiam rursus se laqueis iniquitatis obstringit, adhuc iterum parcis? C. 24. Tantum quæ proficit, vt dudum peccator & p̄nitens transferat in magistrum, & dicat: Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur. Confessio enim & pulchritudo coram eo, vt qui sua confessus fuerit peccata, & dixerit: Putruerunt & corruptæ sunt cicatrices meæ à facie insipientiæ meæ, fœditatem vulnerum in insanitatis decorem commutet. Ca. 25. Prius est ergo, vt ipsa iniquitas deleatur, excidatur radix ne malos fructus ferat: aboleatur erroris omnis affectus, vniuersa iniquitatum genera tollantur. Ca. 34. Non peccare solius Dei est, emendare sapientis. Sed rarò inuenias, qui se corrigat. Ibidem: Qui ergo mundari vult, ignem alienum remoueat, & illi se offerat, qui culpam exurit, non hominem. Can. 40. Cùm ille qui proximum odit, ab alijs vitijs se corrigit, vna eademque ciuitas ex parte compluitur, & ex parte arida manet: quia sunt, qui cùm quædam
vitijs

vitia refecant, in alijs grauiter perdurant. Ca. 44.
 Respondebimus Deum, vt omnium rerum, sita
 suppliciorum quoque mensuras statuisse & non
 præueniri sententia iudicis, nec illi in peccatorē
 exercendæ dehinc pœnæ auferri potestatem; &
 magnum peccatum magnis diuturnisq; lui cru-
 ciatibus: si quis autem punitus sit, vt ille in lege
 qui Israeliticis maledixerat, & qui in sabbato li-
 gna collegerat; tales postea non puniri: quia cul-
 pa leuis præsentis supplicio compensata sit. De-
 creti 2. par. Causa 23. q. 3. De poenitentia. Dist. 4.
 Ca. 20. Ego erudiui eos & confortauit brachia eor-
 um, & in me cogitauerunt malitiã: reuersi sunt,
 vt essent absque iugo; facti sunt, quasi arcus dolo-
 rus; cadent in gladio principes eorum à furore
 linguæ suæ. Can. 22. Cùm ita puniantur; ne cogi-
 tent, quòd pro veterib. peccatis Patrum puniam
 eos: quia nunc, id est, in præsentis, pro malitijs suis
 quas inuenerunt circumdati sunt pœna. Distinct.
 5. Ca. 6. Falsas poenitentias dicimus, quæ non se-
 cundum auctoritatem sanctorū Patrum pro qua-
 litate criminum imponuntur. Distinct. 6. Can. 1.
 Cognito itaque crimine, varietates eius non du-
 bitet inuestigare, & locum, & tempus, & cætera,
 quæ supra diximus in exponendo eorum quali-
 tates. Quibus cognitis adsit beneuolus, paratus e-
 rigere secum onus portare, habeat dulcedinem
 pio affectione pietatem in alterius crimine, dis-
 cretionem in varietate adiuuet confitentē oran-
 do, eleemosynas dando, & cætera bona pro eo fa-
 ciendo: semper eum iuuat leniendo, consolan-
 do, spem promittendo, & cum opus fuerit, etiam

increpando, doleat loquendo, instruat operando: sit particeps laboris, qui particeps vult fieri gaudij: doceat perseverantiam, caueat ne corruar, ne iustè perdat potestatem iudiciariam. Licet enim poenitentia ei possit acquirere gratiam, non tamen mox restituit in potestatem primam. Et si enim Petrus post lapsum restitutus fuerit, & sæpè lapsis sacerdotibus reddita sit dignitatis potestas, non est tamen necesse, vt hoc omnibus concedatur quasi est auctoritate. Can. 2. Sacerdos ante omnia caueat ne de his, qui ei confitentur peccata alicui recitet, nō propinquis, non extraneis, neque quod absit, pro aliquo scandalo. Nam si hoc fecerit, deponatur, & omnibus diebus vitæ suæ ignominiosus peregrinando pergat.

Decreti secunda parte. Causa 35. Quæst. 6. Ca. 2. Quod contra interdictum, & ordinem Ecclesiæ factum est tanquam inordinatum, ratum non haberi tam diuinæ, quàm humanæ legis proclamat auctoritas. Can. 7. Episcopus in synodo residens post congruam allocutionem septem ex plebe ipsius Parochiæ, vel eò amplius, prout, viderit expedire maturiores honestiores atque veraciores viros in medium debet euocare & allatis sanctorum pignoribus vnumquemque illorum tali sacramento constringat. Amodò in antea quicquid nosti, aut audisti, aut postmodum inquisiturus es, quod contra Dei voluntatem, & rectam Christianitatem in ista Parochia factum sit, aut futurum erit, si in diebus tuis euenerit tantum vt ad tuam cognitionem quocumque modo perueniat, si scis, aut tibi fuerit indicatum synodalem

cau-

causam esse, & ad ministerium Episcopi pertinere quod tum nec propter amorem, nec propter pretium, nec propter parentelam vllatenus celes Episcopum, aut eius missum cui hoc inquirere iusserit, quando cunque te ex hoc interrogauerit. Sic te Deus adiuuat, & iste sanctorum reliquia. Illud sacramentum, quod iste iurauit de synodali causa, quod tu illud ex te ita obseruabis in quantum sapis, aut audisti, aut ab hac die in antea inquisiturus es.

Sic te Deus adiuuet, Quæst. 9. Can. 1. Omnibus modis Ecclesiasticæ disciplinæ, vel moderationi conueniens est, vt quæ rationabiliter ordinata fuerint, vel decisa, nulla in posterum debeant refragatione turbari. Ca. 2. Loci nostri consideratio nos admonet rationis auctoritate, quæ à prædecessoribus nostris vtiliter decisa fuerint, roborare: & quæ à temerarijs præsumpta fuerint, in promptu nihilominus vlcisci. Reum quippe ante conspectum diuini iudicis se nouerit esse, qui nitatur vtiliter finita rescindere, ac roborata quolibet ausu violare. Ecclesiastici quippè vigoris ordo confunditur, si aut temerè illicita præsumantur, aut non concessa impunè tententur. Proinde si negligenter ea, quæ malè vsurpantur, omitterimus, excessus viam procul dubio alijs aperimus. Canon. tertio. Nos enim in nullo volumus seueritatem vltionis exercere, sed qui in causis Dei, vel contumacia, vel aliquo excessu deliquerit, aut ipse, quod perperauit fecit, abolere noluerit; in se, quicquid in alio non resecauerit, inueniet. Quod vt deinceps possit tenacius
custo.

446 DE DISCIPL. ECCLES.
custodiri si placet, sententias, causas, & subscrip-
tiones proprias omnes commodate, vt synoda-
li iudicio aditus claudatur illicitis.

C A P V T X I V.

Decreti 3. parte. De Consecratione. Distinct. 1.
C. 44. Vasa, in quibus sacrosancta conficiun-
tur myteria, calices sunt, & patenæ; de quibus Bo-
nifacius martyr, & Episcopus interrogatus, si li-
ceret in vasculis ligneis sacramenta conficere re-
spondit: quondam sacerdotes aurei ligneis cali-
cibus utebantur: nunc è contrario lignei sacer-
dotes aureis vtuntur calicibus. Distinct. 3. Ca. 17.
De pœnitentibus verò qui siue ex grauioribus
commisissis, siue ex leuioribus pœnitentia gerunt,
si nulla interueniat ægritudo, quinta feria ante
Pascha eis remittendū Romanæ Ecclesiæ consue-
tudo demonstrat. Cæterùm de pondere æstiman-
do delictorum, sacerdotis est iudicare, vt atten-
dat ad confessionem pœnitentis & ad fletus, atq;
lachrymas corrigentis, ac tunc iubere dimitti,
cum viderit congruam satisfactionē. Sanè si quis
in ægritudinem incidit atq; vsque ad despera-
tionem deuenit, ei est ante tempus Paschæ re-
laxandum, ne de sæculo absque communione di-
scedat. Dist. 4. Ca. 94. Huiusmodi transgressores
Pontificali auctoritate correcti ad cultum, Chri-
stiani dogmatis reuocentur: vt quos propria vo-
luntas non emendat, animaduersio sacerdotalis
coerceat.

Decreti 3. parte. De Consecratione. Distin. 4.
Ca. 118. De clericis autem, & monachis, aut puel-
lis

lis Dei, aut sæcularibus seruari præcipimus hunc tenorem, quem Nicæna synodus circa eos, qui lapsi sunt vel fuerint, seruandum esse constituit, vt scilicet qui nulla necessitate, nullius rei timore, aut periculo se, vt rebaptizentur hæreticis impiè dederunt; si tamen eos ex corde poeniteat tribus annis inter audientes sint: septem autem annis subiaceant inter poenitentes manibus sacerdotum; duobus autè annis etiam oblationes modo omnibus non sinantur offerre, sed tantummodo sæcularibus in oratione socientur, nec confundatur Deo colla submittere, qui eum non timuit abnegare. Pueris autem quibus, quòd adhuc impuberes sunt à pubertate vocabulum est, seu clericis, seu laicis, aut etiam similibus puellis, quibus ignorantia suffragatur etatis, aliquamdiu sub manus impositione detentis reddenda communio est: nec eorum est expectanda poenitentia, quos excipit à coercitione censura. Decreti 3.

parte. De consecratione. Distinct. 5. C. 20. Cu-

rat enim vulnera delinquentis, cu-

ratosq; sanctificat ieiunium.

REVE-